

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Ι: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΟΛΕΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2007-2008

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ
ΕΡΓΑΣΙΑ**

Επιβλέπων Καθηγητής: Αρβανιτίδης Πασχάλης

**«Το αστικό πράσινο στις σύγχρονες πόλεις:
Θεσμικό πλαίσιο, οικονομική διάσταση και
διαχείριση. Η περίπτωση της πόλης της Καστοριάς»**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΙΚΟΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Βόλος, 2009

Στον αδερφό μου Ηλία

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διατριβής μου θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν ουσιαστικά, ο καθένας με τον τρόπο του, στην επιτυχή έκβαση αυτής της προσπάθειας.

Τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου εκφράζω στον κ. Αρβανιτίδη Πασχάλη, αγρονόμο τοπογράφο μηχανικό και οικονομολόγο, διδάσκον του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης και λέκτορα Οικονομικής ανάλυσης των θεσμών του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και επιβλέπον της μεταπτυχιακής διατριβής μου, για την επιστημονική καθοδήγηση, τις πολύτιμες πληροφορίες και υποδείξεις που μου παρείχε, καθώς και για το συνεχές ενδιαφέρον που κατέβαλε για την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης εργασίας.

Ευχαριστώ τον κ. Δέφνερ Αλέξιο-Μιχαήλ, αρχιτέκτων μηχανικό και αναπληρωτή καθηγητή Πολεοδομίας και Ελεύθερου Χρόνου και τον κ. Τριανταφυλλόπουλο Νικόλαο, τοπογράφο μηχανικό, διδάσκον και Δρ. Πολεοδομίας - Χωροταξίας, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης Θεσσαλίας, για το ενδιαφέρον τους, σε σχέση με τη μεταπτυχιακή διατριβή μου.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ τους κατοίκους της πόλης της Καστοριάς, οι οποίοι πρόθυμα συμμετείχαν στην διεξαγωγή της έρευνας με στόχο την καταγραφή των απόψεων τους για τους χώρους αστικού πρασίνου της Καστοριάς, καθώς και τους τοπικούς φορείς για τα στοιχεία που μου παρείχαν και συνέβαλαν στη διεκπεραίωση της συγκεκριμένης εργασίας.

Ευχαριστώ θερμά τους γονείς μου, Ευθύμιο Νικολή και Έλενα Ζυγούρη, τον αδερφό μου Ηλία Νικολή και τη θεία μου Φωτεινή Ζυγούρη, για την αμέριστη ηθική κυρίως, αλλά και υλική τους υποστήριξη.

Επίσης, ευχαριστώ τον συνάδελφο και εργοδότη μου Δεμίρη Φώτη, για την αμέριστη κατανόηση του κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της συγκεκριμένης εργασίας και τη συνάδελφό μου Γιαννάδου Καλλιόπη για τη βοήθειά της στο ερευνητικό κομμάτι της συγκεκριμένης εργασίας και τη συμπαράστασή της.

Τέλος, θερμά ευχαριστώ τους φίλους μου Νάντια, Φώτη και Έφη, καθώς και όλους όσους μου στάθηκαν ηθικά στην προσπάθεια μου αυτή.

Περίληψη

Οι χώροι αστικού πρασίνου, συνδέονται άρρηκτα με τη δομή και τη ζωή των πόλεων. Νομικά και σχεδιαστικά, αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από χώρα σε χώρα, ενώ δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός και ευρέως χρησιμοποιούμενος ορισμός για το περιεχόμενό τους. Σημαντικό παράγοντα που σχετίζεται με την εξέλιξη και την αντιμετώπιση των χώρων πρασίνου αποτελούν τα περιουσιακά δικαιώματα επί αυτών και οι φορείς διαχείρισής τους. Η συμβολή των χώρων πρασίνου στις πόλεις, έγκειται στα οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και αισθητικά οφέλη που παρέχουν. Η οικονομική διάστασή τους, ωστόσο, δύσκολα μπορεί να εκτιμηθεί, εφόσον διαθέτουν χαρακτήρα «δημόσιου αγαθού». Για το σκοπό αυτό, σήμερα χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι και εργαλεία, τα αποτελέσματα των οποίων μπορούν να συμβάλουν στον καλύτερο σχεδιασμό των χώρων αστικού πρασίνου. Στη συγκεκριμένη εργασία, μελετούνται τα ως άνω ζητήματα, ενώ καταγράφονται οι απόψεις των κατοίκων της πόλης της Καστοριάς, σχετικά με την οικονομική διάσταση των χώρων αστικού πρασίνου. Στις σύγχρονες τοπικές κοινωνίες, το αστικό πράσινο δύναται να διαδραματίσει καίριο ρόλο στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης.

Λέξεις κλειδιά:

αστικό πράσινο, οικονομικά οφέλη, περιουσιακά δικαιώματα, φορείς διαχείρισης

Summary

Urban green spaces constitute a resource of vital importance, which is unbreakably related with urban life. There are many differences in legislation and planning systems concerning urban green spaces, in all around the world, yet, a common used definition does not exist. Property rights and management have great impact upon urban green. Urban green spaces have a multifunctional impact in cities, offering economic, social environmental and aesthetic benefits. Their economic value, though, is difficult to be estimated because urban green spaces constitute a “public good”. Nevertheless, there are methods used for this reason, which results could be taken into account in city planning. This paper makes a reference to all those issues mentioned above and examines people’s views about urban green spaces of Kastoria city. Local societies nowadays, need green spaces which could play an important role in city planning, in a viable way.

Key words:

urban green, economic value, property rights, management

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	<i>1</i>
ΜΕΡΟΣ 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	<i>4</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ	<i>4</i>
1.1 <u>ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ</u>	<i>4</i>
1.1.1 <i>ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ</i>	<i>4</i>
1.2 <u>ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</u>	<i>7</i>
1.2.1 <i>ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ</i>	<i>7</i>
1.2.2 <i>ΟΙ ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ</i>	<i>10</i>
1.2.3 <i>ΔΙΕΘΝΗ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ</i>	<i>11</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	<i>15</i>
2.1 <u>ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</u>	<i>15</i>
2.1.1 <i>ΓΕΝΙΚΑ</i>	<i>15</i>
2.1.2 <i>ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ</i>	<i>16</i>
2.1.3 <i>ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ</i>	<i>17</i>

2.1.3.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 16/17.7.16.8.1923	17
2.1.3.2 ΓΕΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ (ΓΟΚ) 1577/1985	17
2.1.3.3 ΝΟΜΟΣ 998/1979 «ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ»	18
2.2 <u>ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</u>	20
2.2.1 <i>Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ</i>	20
2.2.2 <i>ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</i>	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΦΕΛΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥΣ	26
3.1 <u>Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ</u>	26
3.2 <u>ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ</u>	30
3.2.1 <i>ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ</i>	30
3.2.2 <i>ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ</i>	32
ΜΕΡΟΣ 2: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	35
4.1 <u>Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ</u>	35
4.2 <u>Ο ΔΗΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ</u>	36

4.2.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	37
4.2.2 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	37
4.2.3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ	39
4.2.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	40
4.2.5 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	41
4.2.5.1 ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	44
5.1 ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	44
5.1.1 Η ΕΡΕΥΝΑ ΜΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	44
5.2 <u>Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	49
6.1 <u>ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	49
6.1.1 ΠΡΟΦΙΛ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ	49
6.1.2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	53
6.1.3 ΣΤΑΣΕΙΣ - ΑΠΟΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	60
6.1.4 ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ	67
6.2 <u>ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ</u>	70

6.2.1	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	70
6.2.2	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	74
6.2.3	ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΩΝ	78
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΟΣ	91
7.1	<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ</u>	91
7.2	<u>ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ</u>	94
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	103
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	108

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξέλιξη των πόλεων ως προς τη δομή και τη μορφή τους, έχει οδηγήσει σήμερα στην ύπαρξη αστικών συνόλων μη συνδεδεμένων σε μεγάλο βαθμό με το φυσικό περιβάλλον. Φαινόμενα όπως η αστυφιλία, η μεγέθυνση των πόλεων, η ατμοσφαιρική ρύπανση και οι έντονοι ρυθμοί της ζωής, επιτάσσουν μια νέα θεώρηση των πραγμάτων, με στόχο τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος που έχει αντίκτυπο στη ζωή των ανθρώπων.

Στην υλοποίηση του στόχου αυτού, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλοι οι επιμέρους παράγοντες και τα στοιχεία που απαρτίζουν μια πόλη και συνεπώς τη επηρεάζουν και τη διαμορφώνουν. Στοιχεία άρρηκτα συνδεδεμένα με την αστική εξέλιξη και δομή είναι οι χώροι αστικού πρασίνου. Οι χώροι αυτοί διαθέτουν πολυλειτουργικό χαρακτήρα και παρέχουν πολλαπλά οφέλη που μπορούν να ληφθούν υπόψη στον αστικό σχεδιασμό.

Η διαφορετική νομοθετική και σχεδιαστική εμπειρία και αντιμετώπιση των χώρων αστικού πρασίνου που υπάρχει σήμερα ανά τον κόσμο, έχει να επιδείξει σημαντικά παραδείγματα αξιοποίησής τους προς όφελος της ποιοτικής διαβίωσης στις πόλεις. Επιπλέον, στο πλαίσιο ενίσχυσης της αποκέντρωσης και του σχεδιασμού από κάτω προς τα πάνω, τα περιουσιακά δικαιώματα επί των χώρων αυτών, κατά το πλείστον σήμερα ανήκουν στις τοπικές αυτοδιοικήσεις. Το γεγονός αυτό μπορεί να συμβάλει στο συντονισμό των προσπαθειών για καλύτερη αξιοποίηση των χώρων αυτών.

Για την επιτυχή έκβαση των προσπαθειών αυτών, επιτακτική είναι η συνειδητοποίηση των ωφελειών που οι χώροι αστικού πρασίνου δύνανται να παρέχουν. Καταρχήν, αποτελούν μιας μορφής φυσικό περιβάλλον, που υφίσταται εντός του αστικού ιστού και συμβάλει στην οικολογία των πόλεων και στην υγεία των ανθρώπων. Επιπλέον, σημαντική είναι η συμβολή τους στην αναψυχή, στην άθληση, στην αισθητική αναβάθμιση των πόλεων αλλά και στην οικονομία τους, εφόσον, υπό μέσω κατάλληλου σχεδιασμού και προγραμματισμού μπορούν να δώσουν ώθηση στην οικονομική δραστηριότητα των πόλεων.

Η οικονομική διάσταση του αστικού πρασίνου, δύσκολα μπορεί να αποτιμηθεί με οικονομικούς όρους, δεδομένου ότι οι χώροι πρασίνου αποτελούν «δημόσιο αγαθό» και

δεν έχουν αγοραία τιμή. Ωστόσο, υπάρχουν μέθοδοι και εργαλεία εκτίμησης της αξίας τους που δύνανται να συμβάλουν στην καλύτερη αξιοποίηση των χώρων αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να συμβάλουν θετικά οι απόψεις των πολιτών, γεγονός που ενισχύει τους δημοκρατικούς θεσμούς των σύγχρονων κοινωνιών.

Η συγκεκριμένη εργασία αποτελείται από δύο μέρη. Ειδικότερα:

Η συγκεκριμένη εργασία πραγματεύεται ζητήματα που αφορούν στους χώρους αστικού πρασίνου και πιο συγκεκριμένα στα οφέλη που αυτοί παρέχουν, με έμφαση στην οικονομική τους διάσταση. Πιο συγκεκριμένα, βασικός σκοπός είναι να μελετήσει τις απόψεις και θέσεις των πολιτών ως προς το αστικό πράσινο με ιδιαίτερη έμφαση στην συμβολή του στην οικονομία της πόλης.

Στο πλαίσιο αυτό διαμορφώνονται μια σειρά από ερευνητικούς στόχους που αφορούν τη διερεύνηση:

1. του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για το αστικό πράσινο στην Ελλάδα και τις δυνατότητες αποτελεσματικής διαχείρισής του,
2. των απόψεων των κατοίκων σχετικά με την υπάρχουσα χρήση και για τη συμβολή του αστικού πρασίνου στην αστική οικονομική ανάπτυξη,
3. των αναγκών των κατοίκων για περισσότερο πράσινο και των οικονομικών επιπτώσεων της παροχής τους,
4. των δυνατοτήτων χρηματοδότησης για τη συντήρηση και βελτίωση των χώρων πρασίνου, και
5. εναλλακτικών χρήσεων των χώρων αστικού πρασίνου και μορφών συλλογικής διαχείρισης.

Για την εξέταση των παραπάνω, η εργασία χρησιμοποιεί σαν μελέτη περίπτωσης την πόλη της Καστοριάς. Η συγκεκριμένη πόλη, αν και μικρή σε μέγεθος, έχει υποστεί κατά τις τελευταίες δυο δεκαετίες σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές. Στην παρούσα φάση είναι εμφανής η προσπάθεια της να αναπτύξει μια νέα οικονομική βάση με έμφαση στον τουρισμό και το ποιοτικό αστικό (φυσικό και δομημένο) περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο οι χώροι πρασίνου δύνανται να παίξουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Έτσι, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο πλαίσιο αστικού σχεδιασμού της πόλης με σκοπό την καλύτερη διαχείριση και βελτιστοποίηση των χώρων

Το *Μέρος 1*, αφορά στη γενική αντιμετώπιση των χώρων αστικού πρασίνου σήμερα.

Πιο συγκεκριμένα:

Στο Κεφάλαιο 1, περιγράφεται η έννοια και οι τύποι και η ιστορική εξέλιξη των χώρων αστικού πρασίνου και παρατίθενται παραδείγματα δημιουργίας τέτοιων χώρων σε σύγχρονες πόλεις.

Στο Κεφάλαιο 2, πραγματοποιείται ανασκόπηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τους χώρους αστικού πρασίνου στην Ελλάδα, καθώς και των περιουσιακών δικαιωμάτων επί αυτών αλλά και των φορέων διαχείρισής τους.

Στο Κεφάλαιο 3, περιγράφεται η συμβολή των χώρων αστικού πρασίνου στις σύγχρονες πόλεις, αναλύεται η οικονομική διάσταση τους και αναφέρονται οι μέθοδοι εκτίμησης της οικονομικής τους αξίας.

Το *Μέρος 2*, περιλαμβάνει την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην πόλη της Καστοριάς, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας. Πιο συγκεκριμένα:

Στο Κεφάλαιο 4, παρατίθενται τα χαρακτηριστικά της πόλης της Καστοριάς σήμερα, ως προς τον πληθυσμό, το περιβάλλον, τον πολιτισμό και την οικονομία της.

Στο Κεφάλαιο 5, περιγράφεται η διεξαγωγή της έρευνας καθώς και το ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε και χρησιμοποιήθηκε για το σκοπό αυτό.

Στο Κεφάλαιο 6, αναλύονται με τη βοήθεια πινάκων τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα στην πόλη της Καστοριάς.

Τέλος, στο Κεφάλαιο 7, παρατίθενται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα, καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν μετά την εκπόνηση της εργασίας και αφορούν γενικά στους χώρους πρασίνου.

ΜΕΡΟΣ 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο Μέρος 1, που αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας, περιγράφονται ζητήματα που σχετίζονται με τους χώρους αστικού πρασίνου. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφονται ζητήματα σχετικά με τον ορισμό και το περιεχόμενο των χώρων πρασίνου, ιστορική εξέλιξη τους, τα οφέλη που παρέχουν στις σύγχρονες πόλεις, με έμφαση στην οικονομική τους διάσταση, καθώς και την αντιμετώπιση που απολαμβάνουν από το νομικό πλαίσιο και τους φορείς διαχείρισής τους.

Τα ζητήματα αυτά είναι καίριας σημασίας, εφόσον οι χώροι πρασίνου θεωρούνται σημαντικό κομμάτι των πόλεων και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό τους, δεδομένου των πολλαπλών ωφελειών που δύνανται να προσφέρουν σε αυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

1.1 ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Στην ενότητα 1.1 αναφέρεται η έννοια των χώρων αστικού πρασίνου, καθώς και μια γενική κατηγοριοποίηση τους ως προς το περιεχόμενο και τη χρήση τους, ώστε να γίνει αντιληπτό το αντικείμενο της εργασίας. Οι χώροι αστικού πρασίνου προσφέρουν πολλαπλά οφέλη στους ανθρώπους και στις πόλεις, των οποίων αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο.

1.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

Η έννοια των χώρων αστικού πρασίνου, διαφέρει από χώρα σε χώρα και από εποχή σε εποχή, λόγω των διαφορετικών αντιλήψεων για το σκοπό και τη χρήση του. Ο όρος «πράσινο» ουσιαστικά αναφέρεται στον ελεύθερο χώρο ανεξάρτητα από το εμβαδόν του, δομημένο με κριτήρια οικολογικά, λειτουργικά και αισθητικά από τεχνητά και κυρίως φυσικά υλικά (χώμα, φυτά, βράχια, ξύλο, νερό, χρώματα) συνδεδεμένα αρμονικά μεταξύ τους και συντηρούμενα σε ένα σύστημα που δεν συγκρούεται με άλλες

λειτουργίες. Προσφέρει πολλαπλά κοινωνικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά και αισθητικά οφέλη, όπως καταφυγή και αναψυχή στους πολίτες, ενίσχυση των αισθητικών αξιών, σταθεροποίηση του μικροκλίματος προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας, κα, αποτελώντας έτσι, αναπόσπαστο κομμάτι της δομής της πόλης.

Ως κατά το πλείστον, το αστικό πράσινο, αποτελεί χώρο της πόλης που βρίσκεται συνήθως στη φυσική ή εν μέρει φυσική του κατάσταση. Η φυσική κατάσταση ενός χώρου αστικού πρασίνου περιλαμβάνει στοιχεία όπως πέτρες, διάφορους τύπους εδάφους, νερό, χλωρίδα και πανίδα. Ένας τέτοιος χώρος (π.χ. ένα αστικό πάρκο¹) μπορεί να έχει αναμορφωθεί από τον άνθρωπο, πέρα από την αναψυχή που αποτελεί συνήθως κύριο λόγο και για διάφορους άλλους σκοπούς (εκπαίδευση, άθληση, κλπ). Γενικά, το αστικό πράσινο περιλαμβάνει όλες τις νησίδες πρασίνου που υπάρχουν εντός μιας αστικοποιημένης περιοχής, τις δεντροστοιχίες καθώς και μεγαλύτερες εκτάσεις, όπως τα πάρκα. Ωστόσο, δεν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός και κοινά χρησιμοποιούμενος ορισμός.

Για να καταστεί πιο σαφής, ο ρόλος των χώρων αστικών πρασίνου, αναφέρεται στον Πίνακα 1 μια γενική κατηγοριοποίηση τους, ανάλογα με τον τύπο και τη χρήση που εξυπηρετούν στις σημερινές σύγχρονες πόλεις:

Πίνακας 1: Κατηγοριοποίηση χώρων αστικού πρασίνου στις σύγχρονες πόλεις

Τύπος	Ορισμός	Χρήση/ρόλος
πάρκα και κήποι	αστικά πάρκα, πάρκα της υπαίθρου και κήποι	αναψυχή, πολιτιστικές εκδηλώσεις
φυσικοί και τεχνητοί χώροι πρασίνου	αστικά άλση, νησίδες πρασίνου, παρόδια φύτευση, υγρότοποι	διατήρηση βιοποικιλότητας και άγριας ζωής, περιβαλλοντική εκπαίδευση και δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης

¹ Τα αστικά πάρκα, διαφέρουν από τα υπόλοιπα πάρκα ως προς την κατηγορία χρηστών τους. Έτσι, υπάρχουν και φυσικά πάρκα των οποίων κύριος χρήστης δεν είναι ο άνθρωπος αλλά η άγρια πανίδα και συνήθως παραμένουν ανέπαφα από ανθρώπινες επεμβάσεις και προστατεύονται από τη νομοθεσία (πηγή: Wikipedia, διαθέσιμο στο: http://en.wikipedia.org/wiki/Urban_park).

πράσινοι διάδρομοι	εκτάσεις κατά μήκος καναλιών ή κατά μήκος σιδηροδρομικών γραμμών, ακτές ποταμιών, ποδηλατόδρομοι	Περπάτημα, ποδηλασία, ιππασία, αναψυχή, ευκαιρίες για μετανάστευση άγριας ζωής
πράσινοι χώροι θελκτικότητας (amenities)	συνήθως βρίσκονται σε περιοχές κατοικίας και περιλαμβάνουν χώρους αναψυχής και χώρους πρασίνου γύρω και μέσα στις κατοικίες	Εξυπηρέτηση δραστηριοτήτων σχετικών με την οικία, αίσθηση φυσικού τοπίου εντός του αστικού
πράσινοι χώροι για παιδιά και νεαρές ηλικιακές ομάδες	χώροι σχεδιασμένοι για παιχνίδι και κοινωνικές επαφές	Παιχνίδι σε οργανωμένες παιδικές χαρές, άθληση
υπαίθριες αθλητικές εγκαταστάσεις	φυσικές ή τεχνητές επιφάνειες ιδιωτικές ή δημόσιες που χρησιμοποιούνται για αθλητισμό και αναψυχή και όπου περιλαμβάνονται και οι ανοιχτοί αθλητικοί χώροι των σχολείων	αθλητισμός
κοινοτικοί κήποι	παρέχουν ευκαιρίες για καλλιέργεια αγαθών, αστικές φάρμες (δεν περιλαμβάνονται οι ιδιωτικοί κήποι)	καλλιέργεια αγαθών
νεκροταφεία και προαύλια εκκλησιών	χώροι ταφής, προαύλια εκκλησιών	ταφή, διατήρηση άγριας ζωής και βιοποικιλότητας

Πηγή: Maidstone Borough Council (2005) Green spaces for Maidstone Strategy. Maidstone: PMP διαθέσιμο στο: http://www.digitalmainstone.co.uk/environment/parks_and_open_spaces/green_spaces_strategy.aspx.

Συνεπώς, το πράσινο σε όλους τους τύπους του αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της δομής της πόλης προσφέροντας πολλαπλά οφέλη με κοινωνική, οικονομική, αισθητική και περιβαλλοντική διάσταση. Οι χώροι αστικού πρασίνου, μπορούν να περιλαμβάνουν από τις συστάδες δέντρων που υπάρχουν σε μια πόλη, τα πάρκα και τους πράσινους διαδρόμους, έως τα νεκροταφεία και τα προαύλια εκκλησιών. Ωστόσο, το γεγονός ότι

δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός, δυσχεραίνει τη σύγκριση και τη μελέτη του σχεδιασμού και του σκοπού του αστικού πρασίνου μεταξύ των σύγχρονων πόλεων.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στην ενότητα 1.2 γίνεται σύντομη αναφορά στην ιστορική εξέλιξη των χώρων αστικού πρασίνου, σε συνδυασμό με την εξέλιξη των πόλεων, εφόσον αυτοί αποτελούν λειτουργικό τους κομμάτι, φτάνοντας στις σημερινές σύγχρονες πόλεις και στις αντιλήψεις που διέπουν σήμερα το σχεδιασμό και τη δημιουργία χώρων πρασίνου.

1.2.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η ιστορία των χώρων πρασίνου είναι τόσο παλιά όσο και οι ίδιες οι πόλεις. Τα πρώτα αστικά πάρκα, δημιουργήθηκαν κατά το μεσαίωνα προς όφελος Βασιλικών οικογενειών και της αριστοκρατίας, οι οποίες εντός αυτών ασκούσαν θήρα της πανίδας που διαβίωνε σε αυτά (Parks History - Wikipedia, διαθέσιμο στο: <http://en.wikipedia.org/wiki/Parks#History>). Συνήθως περιβάλλονταν από τοίχους ή πυκνούς φράχτες από φυτά, ώστε να περιορίζουν την περιοχή της θήρας και να μην επιτρέπουν την είσοδο σε άλλους ανθρώπους. Πριν ακόμα από την ύπαρξη των κοινόχρηστων πάρκων, προηγήθηκαν οι «ιδιωτικοί» κήποι που, από την εποχή των κρεμαστών κήπων της Βαβυλώνας έως τους κήπους των επαύλεων και ανακτόρων της Αναγέννησης, προορίζονταν για την απόλαυση των ανωτέρων κοινωνικών τάξεων και των ηγεμόνων και δεν ήταν επισκέψιμοι από το ευρύ κοινό.

Η πρώτη εμφάνιση των κοινόχρηστων χώρων αστικού πρασίνου, με την έννοια που τους αντιλαμβανόμαστε σήμερα, έγινε στις αρχές του 19ου αιώνα (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007). Την περίοδο εκείνη, τα οικονομικά ασθενέστερα στρώματα των πόλεων υπέφεραν από τις δυσμενείς συνθήκες διαβίωσής τους, όπως εργασία σε εργοστάσια με μολυσμένη εσωτερική ατμόσφαιρα και οίκηση σε ανήλια μικρά σπίτια με ανεπαρκή αερισμό. Για να βελτιωθούν οι συνθήκες αυτές απαιτούνταν πρωτίστως να γίνουν ανακατατάξεις και βελτιώσεις του αστικού περιβάλλοντος.

Οι πρώτες αλλαγές στον αστικό ιστό ωστόσο, δεν αφορούσαν στους χώρους εργασίας και κατοικίας, αλλά στους υπαίθριους χώρους. Κυρίως σχετιζόταν με τη δημιουργία δημόσιων πάρκων ή κήπων, οι οποίοι θα λειτουργούσαν ως πνεύμονες των κατοίκων των πυκνοδομημένων περιοχών. Έτσι, κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης, τα πάρκα απέκτησαν νέο ρόλο και χρησιμοποιήθηκαν για τη διατήρηση μιας μορφής της φύσης εντός του βεβαρημένου αστικού περιβάλλοντος των βιομηχανικών πόλεων. Η άθληση υπήρξε η κυρίαρχη δραστηριότητα στους χώρους αυτούς, ωστόσο τμήματα των πάρκων έμειναν ανέπαφα ώστε να διατηρηθεί η φυσική τους κατάσταση και συνεπώς ο ρόλος της δημιουργίας τους, δηλαδή η ύπαρξη φυσικού περιβάλλοντος εντός του αστικού. Έτσι αρχίζουν να δημιουργούνται χώροι αστικού πρασίνου σε περιοχές με προβλήματα συνθηκών διαβίωσης, κυρίως δηλαδή στις μεγάλες πόλεις του βιομηχανικά ανεπτυγμένου κόσμου της εποχής.

Καθώς οι πόλεις αλλάζουν, παρατηρούμε ταυτόχρονη αλλαγή του ρόλου και της σημασίας των χώρων αστικού πρασίνου. Οι βιομηχανικές πόλεις σταδιακά μορφοποιήθηκαν όσον αφορά στην έκταση και στη δομή τους, ταυτόχρονα με το ξεκίνημα της υλοποίησης της ιδέας της αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος οπότε και δόθηκε βαρύτητα στη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου. Η ιδέα αυτή πραγματοποιείται σιγά σιγά με τη δημιουργία πάρκων που σύντομα εξαπλώνονται και δημιουργούν «συστήματα πάρκων» (park systems), «λεωφόρους πάρκων» (parkways), «πανεπιστημιακών πάρκων» (campus) και προαστίων, όπου τα κτίρια διατάσσονται μέσα σε ένα φυσικό περιβάλλον ανάλογης μορφής (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007). Η ολοκλήρωση της ιδέας αυτής πραγματοποιήθηκε αργότερα, στις αρχές του 20ού αιώνα, με τη δημιουργία κηπουπόλεων (Garden cities). Σταδιακά, οι χώροι πρασίνου καθιερώνονται ως μία διακριτή και μάλιστα σημαντική κατηγορία χρήσεων γης στην πόλη, η οποία αποτελεί αντικείμενο των ρυθμιστικών (πολεοδομικών) μελετών που εμφανίζονται την ίδια περίπου εποχή.

Περνώντας πλέον στις σύγχρονες πόλεις, μέσω των πολεοδομικών μελετών, επήλθε η κατηγοριοποίηση των χώρων πρασίνου ανάλογα με τη θέση και το ρόλο τους στην πόλη, καθώς και η διατύπωση σταθερότυπων όσον αφορά στην έκτασή τους, στη διασπορά και στην ιεράρχησή τους μέσα στην πόλη (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007). Οι σχετικές προδιαγραφές, δεν είναι ευρέως αποδεκτές, αλλά ποικίλλουν από χώρα σε χώρα και αποτελούν έως και σήμερα τη βάση για τον σχεδιασμό στο επίπεδο των πολεοδομικών μελετών.

Παρότι το πράσινο υπήρξε βασικό αντικείμενο των πολεοδομικών μελετών των κατά την ανάπτυξη των σύγχρονων πόλεων στη διάρκεια του προηγούμενου αιώνα, η ανάδειξη και η διαμόρφωση των χώρων πρασίνου σε όλες τις κλίμακες του χώρου, δεν ήταν πάντα επαρκής σε ποσότητα και ποιότητα (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007). Αυτό, κατά το πλείστον, ήταν συνέπεια μιας εκ των προτέρων οικιστικής ανάπτυξης, μεγάλων τμημάτων πόλεων ή και ολόκληρων πόλεων, που προηγήθηκε του σχεδιασμού τους. Έτσι, ο σχεδιασμός καλείται μετέπειτα να εξομαλύνει διάφορες δυσλειτουργίες εντός του αστικού ιστού² που προέκυψαν λόγω της, πριν από αυτόν, οικιστικής ανάπτυξης.

Καθώς, οι σύγχρονες πόλεις αλλάζουν σταδιακά, όσον αφορά στην έκταση και στη δομή τους, πολλοί χώροι αστικού πρασίνου αναπτύσσονται σε «αστικά κενά», σε χώρους δηλαδή που παλαιότερα καταλαμβάνονταν από δραστηριότητες που σήμερα παύουν να υφίστανται. «Αστικά κενά» παραδείγματος χάριν, δημιουργήθηκαν από βιομηχανίες που εγκαταλείφθηκαν (γιατί η χωροθέτησή τους μέσα στον αστικό χώρο δεν εξυπηρετούσε τις λειτουργικές τους ανάγκες και έτσι μεταφέρθηκαν σε νέους χώρους εκτός του αστικού ιστού), αλλά και από τη μετεγκατάσταση στρατοπέδων, αεροδρομίων και άλλων εγκαταστάσεων μέσων μεταφοράς, που δεν ανταποκρίνονταν πλέον στον αρχικό τους σκοπό. Επιπλέον, μεγάλος αριθμός «αστικών κενών» μικρότερης έκτασης βρίσκονται διάσπαρτα μέσα στον αστικό ιστό, όπως για παράδειγμα, χώροι βιοτεχνιών, οικόπεδα που για διάφορους λόγους (πολεοδομικούς ή απλώς ιδιωτικούς) δεν αναπτύχθηκαν, ή και αναξιοποίητες κοίτες ρεμάτων.

Στην κατηγορία των χώρων αστικού πρασίνου, θεωρείται, ότι συμπεριλαμβάνονται ακόμα και δρόμοι που τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά ξεπερνούν τον λειτουργικό τους ρόλο, οι οποίοι σε πρώτη προσέγγιση, δεν θεωρήθηκε ότι αποτελούν τους ιδανικούς υποδοχείς για τις κατηγορίες αστικού πρασίνου. Μετέπειτα ωστόσο, αποτέλεσαν χώρους υποδοχής για πολλά αστικά πάρκα.

Παρατηρείται λοιπόν, πως οι αλλαγές στην αντιμετώπιση των χώρων αστικού πρασίνου ως λειτουργικό στοιχείο της πόλης διαφέρουν από εποχή σε εποχή και σχετίζονται με τις αλλαγές των ίδιων των πόλεων. Αρχικά, χρησιμοποιήθηκαν ως χώροι εξυγίανσης

---

² Η περίπτωση αυτή χαρακτηρίζει τις περισσότερες ελληνικές πόλεις του 20ού αιώνα αλλά και πόλεις που αναπτύχθηκαν τον 19ο αιώνα, την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης. Ωστόσο, ακόμα και σε πόλεις που διέθεταν πολεοδομικά σχέδια με πρόβλεψη για μεγάλα πάρκα και δενδροφυτεμένες λεωφόρους, υπάρχουν ιδιαίτερα πυκνοδομημένες περιοχές, που χαρακτηρίζονται από την απουσία πρασίνου (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007).

του επιβαρυσμένου αστικού περιβάλλοντος των βιομηχανικών πόλεων, ενώ μετέπειτα, μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού αποτέλεσαν διακριτή κατηγορία χρήσεων γης για την οποία υιοθετήθηκαν διαφορετικά από χώρα σε χώρα σταθερότυπα. Στις σύγχρονες πόλεις, όπου δημιουργήθηκαν τα «αστικά κενά» από μετεγκατάσταση διαφόρων χρήσεων γης (βιομηχανίες, στρατόπεδα, κλπ) ο σχεδιασμός των χώρων αστικού πρασίνου καλείται να αξιοποιήσει τις δυνατότητες τους σε συνδυασμό με τα χαρακτηριστικά του αστικού περιβάλλοντος.

1.2.2 ΟΙ ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ενότητα αυτή αναφέρεται στην ιστορική εξέλιξη των χώρων αστικού πρασίνου στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στην ελληνική πρωτεύουσα. Τα στοιχεία για τη δημιουργία χώρων αστικού πρασίνου στις υπόλοιπες ελληνικές πόλεις, είτε δεν υπάρχουν είτε δεν είναι επαρκή.

Ο πρώτος χώρος πρασίνου στην Ελλάδα, δημιουργήθηκε στην πρωτεύουσα κατά την περίοδο του Όθωνα και ήταν ο Βασιλικός Κήπος. Χώροι αστικού πρασίνου δημιουργήθηκαν στη συνέχεια στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας μέσω αναδασώσεων. Το 1877, το Τμήμα Δασών του Υπουργείου Οικονομικών πραγματοποίησε την πρώτη αναδάσωση στην πόλη της Αθήνας, στο λόφο του Αρδηττού, γύρω από το Στάδιο, ενώ στο Ζάππειο λειτούργησε το πρώτο δασικό φυτώριο με νερό του Ιλισού. Έπειτα ακολούθησε η αναδάσωση του Λυκαβηττού από τη βόρεια πλευρά, και η θέση αυτή πήρε το όνομα “πευκάκια”, ενώ η αναδάσωση συνεχίστηκε στο λόφο του Φιλοπάππου και στην Ακρόπολη, στο Άλσος Παγκρατίου, στο Δαφνί, στη Σχολή Ευελπίδων και σε άλλους λόφους της πρωτεύουσας.

Το πρόγραμμα αναδάσωσης των λόφων της Αθήνας συνάντησε αρκετές δυσκολίες λόγω της «σύγχυσης» ιδιοκτησιακών ζητημάτων και λόγω καταπατήσεων, δύο φαινόμενα που μέχρι και σήμερα αποτελούν εμπόδιο στο σχεδιασμό και στη δημιουργία τέτοιων χώρων (Ντούρος, 2001). Το 1900 ιδρύεται η Φιλοδοσική Ένωση Αθηνών, σε μία προσπάθεια να συσπειρώσει τους πολίτες και να υποστηρίξει το αναδασωτικό έργο. Μόλις στις αρχές του 20ου αιώνα καθιερώνεται ο θεσμός των αναδασωτέων εκτάσεων και πολλές διαθέσιμες εκτάσεις κηρύσσονται αναδασωτέες. Όμως, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και την έλευση των προσφύγων, τα

αναδασωτικά σχέδια αυτά ανατρέπονται καθώς πολλοί προσφυγικοί οικισμοί (Καισαριανή, Βύρωνας, Νέα Φιλαδέλφεια) δημιουργούνται σε αναδασωτές ακόμα και σε φυτεμένες εκτάσεις. Το αστικό πράσινο της Αθήνας αντιμετώπισε προβλήματα και κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής, οπότε και πολλά δέντρα υλοτομήθηκαν για τις ανάγκες θέρμανσης.

Κατά το ξεκίνημα των αναδασώσεων στην Αθήνα, πολλές εκτάσεις αρχικά αποτελούσαν περιαστικό και όχι αστικό πράσινο, όμως αργότερα, με την επέκταση της πόλης, απομονώθηκαν στον αστικό ιστό. Το “αστικό πράσινο” δεν υπήρχε ως πολεοδομική ή χωροταξική έννοια ούτε ακόμη μετά το 1950, που η επέκταση της Αθήνας κατέλαβε όλο το λεκανοπέδιο. Σήμερα οι χώροι αστικού πρασίνου αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα (Ντούρος, 2001). Σε πολλές περιπτώσεις, δεν προβλέπεται μέσω σχεδιασμού η δημιουργία χώρων πρασίνου, ενώ όταν εντέλει δημιουργούνται, δεν λαμβάνεται σε πολλές περιπτώσεις, η γνώμη ειδικών επιστημόνων, με αποτέλεσμα οι χώροι αυτοί να παρακμάζουν. Επιπλέον, χώροι αστικού πρασίνου, καταστρέφονται συχνά προς όφελος της δημιουργίας κτιρίων, δημόσιων και ιδιωτικών.

Οι χώροι αστικού πρασίνου στην περιοχή της πρωτεύουσας, κατά το πλείστον, προέκυψαν μέσω δραστηριοτήτων αναδάσωσης. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός στην Ελλάδα ασχολήθηκε με ζητήματα αστικού πρασίνου και θεσπίστηκε σχετική νομοθεσία πολύ αργότερα (βλ. Κεφάλαιο 2).

1.2.3 ΔΙΕΘΝΗ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Στην ενότητα 1.2.3 γίνεται αναφορά σε παραδείγματα δημιουργίας χώρων αστικού πρασίνου σε διάφορες πόλεις καθώς και στα ελληνικά δεδομένα που σχετίζονται με τις σύγχρονες απόψεις και σχεδιαστικές αντιλήψεις των χώρων αστικού πρασίνου.

Γενικά, ανά τον κόσμο υπάρχουν πολλά παραδείγματα δημιουργίας χώρων αστικού πρασίνου ιδιαίτερα επιτυχημένων σχεδιαστικά αλλά και ως προς την επίτευξη του σκοπού τους. Από τα παλαιότερα και πιο γνωστά παραδείγματα χώρων αστικού πρασίνου και ιδιαίτερα πάρκων είναι το πάρκο «Paley» (βλ. εικόνα 1, Παράρτημα) στο Μανχάταν (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007), που διαμορφώθηκε το 1967 στο πλαίσιο προγράμματος για τους δημόσιους χώρους της πόλης. Βρίσκεται σε έναν από τους

κεντρικούς δρόμους, σε στενό-μικρό οικόπεδο διαστάσεων 10Χ30 μέτρων, περιβάλλεται από ψηλά κτίρια και χρησιμοποιείται συνεχώς και ιδιαίτερα κατά τους ζεστούς θερινούς μήνες.

Σε πιο μεγάλες επιφάνειες μπορούν να αναπτυχθούν χώροι μεγαλύτερων ενοτήτων πρασίνου που λειτουργούν πιο αποτελεσματικά ως στοιχεία ηλιοπροστασίας, σταθεροποίησης της θερμοκρασίας και δροσισμού. Τη δυνατότητα αυτή έχει ο κήπος της Λυών στις παρυφές του κέντρου του Μόντρεαλ (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007) που κατασκευάστηκε το 1999 και έχει έκταση 2.000 τετραγωνικών μέτρων (εικόνα 2, Παράρτημα) Στο πλαίσιο της συμμετοχής των πολιτών στη δημιουργία χώρων αστικού πρασίνου, οι Βοτανικοί Κήποι της Νέας Υόρκης και του Μπρούκλιν (βλ. εικόνα 3, Παράρτημα), εκπόνησαν ένα πολύ μεγαλύτερης εμβέλειας πρόγραμμα με στόχο την καλύτερη χρήση και τη βελτίωση της εγκαταλειμμένης γης στο εσωτερικό των αστικών κέντρων. Με τα προγράμματα «Green up» (Νέα Υόρκη) και «Green Bridge» (Μπρούκλιν), που ξεκίνησαν το 1977, πραγματοποιούν, σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες, ενώσεις κατοίκων και άλλες κοινωνικές ομάδες, τη μετατροπή 10.000 περίπου κενών οικοπέδων σε κοινοτικούς κήπους όπου οι κάτοικοι μπορούν να καλλιεργήσουν φρούτα και λαχανικά και τα παιδιά να παίζουν με ασφάλεια (εικόνα 6/παράρτημα).

Αντίστοιχη περίπτωση αποτελούν οι 100 περίπου υπαίθριοι χώροι διαφόρων κατηγοριών που χαρακτηρίστηκαν το 1977 ως μικρά πάρκα (rocket parks) στο προάστιο του Λονδίνου Μπρεντ (βλ. εικόνα 4, Παράρτημα), και ήδη δεκαεπτά από αυτούς έχουν διαμορφωθεί (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007). Παρόμοιο είναι και το πρόγραμμα δημιουργίας μικρών πάρκων στον Νόρθαμπτον της Αγγλίας, όπου τα τελευταία δεκαοχτώ χρόνια έχουν ήδη δημιουργηθεί περισσότερα από 80 μικρά πάρκα, κυρίως με τη συμμετοχή των κατοίκων, ενώ οι τοπικές αρχές αναλαμβάνουν ένα περισσότερο βοηθητικό και υποστηρικτικό ρόλο στην οργάνωσή τους. Έτσι, εκτός του ότι ενισχύεται η συνοχή των τοπικών κοινοτήτων πραγματοποιείται και ένας οικονομικά βιώσιμος τρόπος διαχείρισης των χώρων πρασίνου, κάτι που αποτελεί προφανή προϋπόθεση για την ανάπτυξη και κυρίως τη συντήρηση εκτεταμένων δικτύων πρασίνου μέσα στον οικιστικό ιστό.

Τα μικρά πάρκα αποτελούν τις συνδέσεις των δικτύων πρασίνου μέσα στον αστικό ιστό. Οι συνδέσεις αυτές προκύπτουν από την επαναξιολόγηση του τρόπου χρήσης των

δρόμων του οδικού δικτύου και ευρίσκονται με διευρύνσεις πεζοδρομίων και πεζοδρομήσεις που με κατάλληλες δενδροστοιχίες και φυτεύσεις συμβάλλουν στην ολοκλήρωση του πράσινου δικτύου. Η διαδικασία αυτή έχει οδηγήσει και σε καινοτόμες λύσεις, όπως στην περίπτωση του ιστορικού βουλεβάρτου «Lebas» στη Λιλ της Γαλλίας (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007) που μεταμορφώθηκε σε πάρκο «Lebas» (κατασκευή 2005) με την κατάργηση των παλαιών δρόμων και επιφανειών στάθμευσης και τη διευθέτηση της κυκλοφορίας στην περίμετρο του πάρκου (βλ. εικόνα 5, Παράρτημα).

Αντίστοιχα, αν και με σχεδιαστικά πιο μοντέρνο ύφος, δημιουργήθηκε το 2003 το πάρκο «Tilla Durieux» στη θέση ενός μνημειακού άξονα που συγκλίνει στην πλατεία Πότσνταμ του Βερολίνου (βλ. εικόνες 6 και 7, Παράρτημα) (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007).

Τα δύο αυτά πάρκα, αποτελούν παραδείγματα που αναδεικνύουν τις δυνατότητες που υπάρχουν για ανάπτυξη χώρων αστικού πρασίνου με επαναξιολόγηση του δυναμικού των αστικών κέντρων.

Η διαφοροποίηση που υπάρχει μεταξύ των πόλεων διαφόρων χωρών σχετικά με τους χώρους αστικού πρασίνου, δεν είναι εμφανής μόνο ποιοτικά αλλά και ποσοτικά. Ενδεικτικά αναφέρονται ποσοστά χώρων πρασίνου σε διάφορες πόλεις ανά τον κόσμο. Στη Βιέννη, το ποσοστό πρασίνου είναι 20 τ.μ. ανά κάτοικο, στη Χάγη 27,7 τ.μ. ανά κάτοικο, στο Άμστερνταμ 27 τ.μ. ανά κάτοικο, στο Βερολίνο 13 τ.μ. ανά κάτοικο, στη Ρώμη 9 τ.μ. ανά κάτοικο, στο Παρίσι 8 τ.μ. ανά κάτοικο, στην Ουάσιγκτον 50 τ.μ. ανά κάτοικο, ενώ στη Θεσσαλονίκη 2,7 τ.μ. ανά κάτοικο και στην Αθήνα μόλις 2 τ.μ. ανά κάτοικο (Ντούρος, 2001).

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει σχεδιαστική εμπειρία τέτοιου είδους μεγάλων μητροπολιτικών πάρκων, όπως συμβαίνει με τις μεγάλες πόλεις του εξωτερικού. Στις πόλεις αυτές υπάρχει ιστορία και μακρόχρονη εμπειρία και αναδεικνύεται η πολύπλευρη σημασία των πάρκων αυτών, η συμμετοχή τους στο στοιχείο της βιωσιμότητας αλλά και της ποιότητας και της καθημερινής ζωής της πόλης (Λιόβα κ.α., 2005).

Τα μεγάλα πάρκα των μητροπολιτικών πόλεων της Ευρώπης, αποτελούν κυρίως περιοχές οι οποίες υπήρξαν δάση ή περιοχές κυνηγιού και εντάχθηκαν με την εξάπλωση της πόλης στον αστικό ιστό. Κύρια διαφορά με τα πάρκα που υπάρχουν στην Ελλάδα,

είναι ότι τα πρώτα σχεδιάστηκαν εξαρχής και δεν προέκυψαν μετά την οικιστική εξάπλωση, αποτελώντας προσπάθεια «αναπαράστασης» του φυσικού τοπίου εντός της πόλης. Μια ουσιαστική διαφοροποίηση επίσης εντοπίζεται στις σχεδιαστικές αντιλήψεις βάσει των οποίων δημιουργήθηκαν τα πάρκα. Από τις γεωμετρικές χαράξεις, αυστηρές χαράξεις των μνημειακών χώρων της Αναγέννησης, τις περισσότερο φυσικές προσεγγίσεις του 18ου αιώνα ως τις πιο σύγχρονες σχεδιαστικές αντιλήψεις και της δημιουργίας θεματικών πάρκων, διαμορφώθηκε στις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις ένα δίκτυο ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου. Δεν πρέπει ωστόσο να συγκρίνουμε απλά μεγέθη. Η διαφορά έγκειται στις σχεδιαστικές αντιλήψεις (Λιόβα κ.α., 2005) των ευρωπαϊκών πόλεων με τις ελληνικές. Σε ένα δίκτυο χώρων πρασίνου όπου εντάσσονται και τα μεγάλα πάρκα, αυτά έχουν την δικιά τους συμβολή στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και δεν αποτελούν απλές προσπάθειες δημιουργίας χώρων πρασίνου ώστε αναγκαστικά να μειωθεί η να εξωραϊστεί η επικράτηση του μπετόν στις πόλεις.

Στην Ελλάδα, κατά το πλείστον, ζητήματα του αστικού πρασίνου τακτοποιούνται με την υλοποίηση μεγάλων πάρκων, που ναι μεν είναι αναγκαία για τα αστικά κέντρα, αλλά των οποίων οι διαδικασίες για την απόκτηση της γης, για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τέλος, τη διαχείρισή τους, είναι εξαιρετικά μακρόχρονες, όταν δεν καθίστανται ατελέσφορες. Επιπλέον σε αυτό προστίθεται συχνά η έλλειψη και ο κατακερματισμός του αστικού πρασίνου στο καθημερινό περιβάλλον (Κοσμάκη - Λουκόπουλος, 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

2.1 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο σχεδιασμός και η δημιουργία των κοινόχρηστων χώρων και ιδιαίτερα των χώρων αστικού πρασίνου, συνδέονται άρρηκτα με τον πολεοδομικό σχεδιασμό, τη σχετική νομοθεσία και τις πολιτικές. Η νομοθεσία και οι πολιτικές διαφέρουν σε κάθε χώρα. Στην ενότητα αυτή γίνεται ανασκόπηση του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου που διέπει τους κοινόχρηστους χώρους και τους χώρους αστικού πρασίνου.

2.1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Σε γενικές γραμμές, τα συστήματα σχεδιασμού σε κάθε χώρα, η νομοθεσία και οι πολιτικές διαφοροποιούνται, γεγονός που έχει αντίκτυπο στον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι κοινόχρηστοι χώροι, των οποίων υποκατηγορία αποτελούν και οι χώροι αστικού πρασίνου. Η έννοια των κοινόχρηστων χώρων και η σχετική νομοθεσία λοιπόν, διαφοροποιούνται σε κάθε χώρα εφόσον εξαρτώνται από διαφορετικά ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια.

Όπως έχει προαναφερθεί, η ανάγκη εξασφάλισης επαρκούς ποσότητας και ποιότητας χώρων αστικού πρασίνου είναι επιτακτική στις μέρες μας. Οι Ευρωπαϊκές χώρες καλούνται πλέον να θεσπίσουν νομοθεσία που θα συγκλίνει με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς όφελος της διατήρησης της αειφορίας των πόλεων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κινείται στο πλαίσιο αυτό υλοποιώντας προγράμματα δράσης που αφορούν στον αστικό σχεδιασμό και στην ανάπτυξη βιώσιμων πόλεων (π.χ. ΣΑΚΧ). Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η επέκταση των πόλεων έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις εξαιτίας του κοινωνικού και περιβαλλοντικού κόστους που προκαλεί. Το γεγονός αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο και στους χώρους αστικού πρασίνου, εφόσον αποτελεί κώλυμα της δημιουργίας τους σε ικανοποιητική ποσότητα και ποιότητα (Ζυγούρη, 2007). Για το λόγο αυτό, ο δημόσιος τομέας των Ηνωμένων Πολιτειών, έχει θεσπίσει σειρά νομοθετημάτων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό

επίπεδο, προκειμένου να περιορίσει την ανεξέλεγκτη εξάπλωση των πόλεων και συνεπώς να προστατεύσει τους κοινόχρηστους ανοιχτούς χώρους

2.1.2 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Στην Ελλάδα, οι κοινόχρηστοι χώροι και συνεπώς οι χώροι αστικού πρασίνου που αποτελούν ειδικότερη κατηγορία κοινόχρηστων χώρων, ορίζονται από τον Αστικό Κώδικα³, αλλά κυρίως από την πολεοδομική νομοθεσία και από την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επιπλέον, έχουν καθοριστεί ποσοτικά και ποιοτικά σταθερότυπα⁴, που αφορούν στην περιοχή των χώρων αστικού πρασίνου, τα οποίοι θα πρέπει να εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, των σχεδίων χωρικής και οικιστικής οργάνωσης «ανοικτής πόλης» και των πολεοδομικών μελετών. Ειδικότερα, ορίζεται ότι: «το σύστημα των ελεύθερων χώρων πρέπει να καλύπτει μια ποικιλία δραστηριοτήτων, οι οποίες αναπτύσσονται σε χώρους που σχεδιάζονται σε διάφορες αποστάσεις από τον τόπο κατοικίας και σε διάφορα μεγέθη, ανάλογα με τον προορισμό τους». Επίσης, οι χώροι αστικού πρασίνου κατηγοριοποιούνται: α) σε ελεύθερους χώρους πολεοδομικής ενότητας και β) σε ελεύθερους χώρους πόλης και οικισμού. Στις κατηγορίες αυτές ανήκουν αντίστοιχα: α) οι νησίδες πρασίνου που καθορίζονται από 0,01- 0,1 εκτάρια, οι πλατείες, από 0,1 - 0,5 εκτάρια, οι παιδικές χαρές - γωνιές μικρής κλίμακας, που δεν ορίζεται η έκτασή τους, το πάρκο πολεοδομικής ενότητας γειτονιάς, εκτάσεως από 0,5 – 1,5 εκτάρια και β) το πάρκο πόλης/οικισμού, στο οποίο δεν καθορίζονται ποσοτικά, αλλά ποιοτικά κριτήρια.

---

³ Στο άρθρο 966 αναφέρεται ότι, «πράγματα εκτός συναλλαγής είναι τα κοινά σε όλους, τα κοινόχρηστα και τα προορισμένα στην εξυπηρέτηση δημόσιων, δημοτικών, κοινοτικών ή θρησκευτικών σκοπών». Στο άρθρο 968, αναφέρεται ότι η κυριότητα των πραγμάτων κοινής χρήσης ανήκει στο Δημόσιο, εφόσον δεν πρόκειται για κοινόχρηστα πράγματα των δήμων και κοινοτήτων. Η έννοια των κοινόχρηστων που προσδίδεται από τον Αστικό Κώδικα, είναι ευρύτερη σε σχέση με την έννοια που ορίζεται από την πολεοδομική νομοθεσία (βλ. παρακάτω) (Αστικός Κώδικας, αρ.966 και 968).

⁴ Υ.Α.ΥΠΕΧΩΔΕ 10788/05.03.2004, αρ. φύλλου 285, ΦΕΚ Δ

2.1.3 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

2.1.3.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 16/17.7.16.8.1923

Την περίοδο που αναπτύχθηκε το πρώτο ουσιαστικό νομοθέτημα που αφορούσε στον πολεοδομικό σχεδιασμό στην Ελλάδα, ορίστηκε ότι τα σχέδια πόλεως, εκτός των οικοδομήσιμων, των κοινωφελών χώρων και των οικοδομικών τετραγώνων, καθορίζουν και χώρους που προορίζονται για κοινή χρήση και δεν μπορούν να οικοδομηθούν (αρ.2). Σε αυτούς ανήκουν και οι χώροι αστικού πρασίνου, όμως η ονομασία αυτή δεν κατοχυρώνεται νομικά. Στους κοινόχρηστους χώρους, επιτρέπεται η δημιουργία εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν ανάγκες, όπως για παράδειγμα η διακόσμηση και ο καλλωπισμός καθώς και δημιουργία μη μόνιμων εγκαταστάσεων κοινής εξυπηρέτησης (αρ. 23). Ωστόσο, δεν επιτρέπεται ο σχηματισμός ιδιωτικών κοινόχρηστων χώρων μέσω ιδιωτικής πρωτοβουλίας (αρ. 20).

2.1.3.2 ΓΕΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ (ΓΟΚ) 1577/1985

Μέσω του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού, ορίζεται η έννοια των κοινόχρηστων χώρων (αρ. 2, παρ. 2,4,5). Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «κοινόχρηστοι χώροι είναι οι κάθε είδους δρόμοι, πλατείες, άλση και γενικά οι προοριζόμενοι για κοινή χρήση ελεύθεροι χώροι, που καθορίζονται από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο του οικισμού ή έχουν τεθεί σε κοινή χρήση με οποιοδήποτε άλλο νόμιμο τρόπο». Ορίζονται δηλαδή οι κοινόχρηστοι χώροι που καθορίζονται από το ρυμοτομικό σχέδιο του οικισμού αλλά και εκείνοι που έχουν τεθεί σε κοινή χρήση με οποιονδήποτε άλλο νόμιμο τρόπο. Ωστόσο, δεν προσδιορίζονται όροι μετατροπής κάποιων χώρων σε κοινόχρηστους, όπως για παράδειγμα, τους ιδιωτικούς χώρους που καθίστανται κοινόχρηστοι με τη βούληση των ιδιωτών (αρ. 8, παρ. 11, αρ. 28 Ν. 1337/1983)

Όπως είναι εμφανές, εντάσσονται και εξομοιώνονται υπό τον γενικό όρο των κοινόχρηστων χώρων οι δρόμοι με τις πλατείες και τα άλση, που όμως πρέπει να προσεγγίζονται διαφορετικά ως προς τον σχεδιασμό και τη νομοθετική προστασία,

εφόσον η χρησιμότητά τους και ο σκοπός τους δεν είναι ο ίδιος. Επιπλέον, δεν αναφέρεται ως ξεχωριστή κατηγορία το αστικό πράσινο.

2.1.3.3 ΝΟΜΟΣ 998/1979 «ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ»

Μέσω του συγκεκριμένου νόμου ορίζεται η έννοια των πάρκων και των αλσών (αρ. 3). Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «Εις τας διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται και εντός των πόλεων και των οικιστικών περιοχών ευρισκόμεναι εκτάσεις, αι οποίαι καλύπτονται υπό δασικής βλαστήσεως φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργουμένης (πάρκα και άλση) ως και αι οπουδήποτε δημιουργούμεναι δενδροστοιχίαι ή δασικαί φυτείαι». Ωστόσο, δεν γίνεται αναφορά στον όρο «αστικό πράσινο». Επίσης, ορίζεται ότι σύμφωνα με τη θέση των δασών και δασικών εκτάσεων σε σχέση με τους χώρους ανθρώπινης εγκαταστάσεως και δραστηριότητας αυτά διακρίνονται σε πάρκα ή άλση εντός των πόλεων ή των οικιστικών περιοχών (αρ. 4), καθώς και ότι: «τα εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή πολεοδομικής ζώνης ή εντός οικιστικής περιοχής υφιστάμενα πάρκα ή άλση και δενδροστοιχίαι, δεν δύνανται να μεταβάλουν προορισμόν ή χρήση» (υπό την επιφύλαξη των αρ. 48 παρ. 1 και 52 παρ. 1).

Εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου η προστασία στα κοινόχρηστα άλση ή αστικά πάρκα φαίνεται μέσω των παραπάνω διατάξεων να είναι αυξημένη (ΣτΕ 281/1990 και ΣτΕ Ολ. 55/1993). Οι διατάξεις του νόμου για τα πάρκα και άλση, συμφωνούν με τις προστατευτικές για το περιβάλλον διατάξεις του άρθρου 24 του Συντάγματος και συνεπώς δεν επιτρέπεται η μεταβολή της χρήσης ή του προορισμού των εντός σχεδίου πόλεων κοινόχρηστων εκτάσεων, οι οποίες καλύπτονται από βλάστηση που έχει δημιουργηθεί φυσικώς ή τεχνητώς (πάρκα ή άλση), παρά μόνο σε ορισμένες εξαιρέσεις που αναφέρονται ρητά στο συγκεκριμένο νομοθετικό κείμενο.

Ωστόσο, το 1994 (Απόφαση 2242/1994 του Συμβουλίου της Επικρατείας) διαφοροποιούνται οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου από τα άλση και τα αστικά πάρκα γεγονός που συνεπάγεται ότι η αυξημένη συνταγματική και νομοθετική προστασία των δασών δεν επεκτείνεται στους χώρους αυτούς. Επιπλέον, οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου διαφοροποιούνται από τα αστικά άλση και πάρκα, εφόσον αποτελούνται κατά το σκεπτικό της αποφάσεως: «... από διαφόρου φύσεως και

διακεκριμένα αλλήλων κατά χώρων τμήματα...» δηλαδή, από τμήματα διαμορφωμένου πρασίνου, ακάλυπτους χώρους και συστάδες δέντρων, που δεν αποτελούν ενιαίο οργανικό σύνολο, προϋπόθεση απαραίτητη για να χαρακτηριστεί όλη η έκταση ενιαίο άλσος ή πάρκο, σύμφωνα με τα άρθρα 48 και 49 του Νόμου 998/1979 (Σιούτη, 1994).

Στα πάρκα και στα άλση: «η περιποίησης και η εν γένει εκμετάλλευσις γίνονται κατά τρόπο μη παραβλάπτοντα τον κύριο σκοπό για τον οποίο προορίζονται» (αρ. 62 παρ.2 του ΝΔ 86/1969). Για τα πάρκα και τα άλση έχουν επίσης εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων: 3 παρ.4, 4 παρ.2α, 5, 48 παρ.1 του νόμου 998/79, καθώς και οι διατάξεις του άρθρου 18 του νόμου 1734/87, σύμφωνα με τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας αθλητικών εγκαταστάσεων που προέβλεπε αρχικά το άρθρο 52 του Ν.998/79. Τέλος, με τις αποφάσεις του Σ.τ.Ε 2568/1981, 2189/1982, 1392/1989 και 2588/92 ανακλήθηκαν διοικητικές αποφάσεις, που ενέκριναν διάφορα έργα και χρήσεις σε πάρκα και άλση, μη συμβατά με τον προορισμό τους (Ντούρος, 2001).

Γενικά, το νομικό πλαίσιο που διέπει τα πάρκα και τα άλση (αστικό πράσινο) χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα αυστηρό. Τα αντιμετωπίζει ως χώρους εν ανεπαρκεία, που έχουν σε κάθε περίπτωση κοινόχρηστο χαρακτήρα και ουσιαστικά επιτρέπονται μόνο υποδομές, έργα και διαμορφώσεις που εξυπηρετούν την ανάπτυξη ή προστασία της βλάστησης (π.χ. αρδευτικά ή πυροσβεστικά συστήματα) και τη λειτουργία της αναψυχής (κηποτεχνικές διαμορφώσεις, ρυθμίσεις της κυκλοφορίας, στοιχειώδεις εξυπηρετήσεις) (Ντούρος, 2001).

Στην Ελλάδα γενικά, η έννοια των κοινόχρηστων χώρων, ορίζεται μέσα από ένα εκτεταμένο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο όμως, καθίσταται ασαφές και ανεπαρκές, ορίζοντας το περιεχόμενο τους σε γενικό και όχι σε ειδικό επίπεδο, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με το αστικό πράσινο, που νομικά δεν κατοχυρώνεται υπό αυτόν τον όρο. Καθορίζονται σταθερότυπα που χρησιμοποιούνται γενικά σε κάθε περίπτωση και όχι σύμφωνα με τις ιδιομορφίες της κάθε περιοχής, ενώ τα νομικά κενά καλύπτονται είτε μέσω γενικών και ελλιπών Υπουργικών Αποφάσεων τις οποίες εκδίδει το αρμόδιο Υπουργείο, είτε μέσω αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο καλείται να ερμηνεύσει αυτά τα νομοθετικά κενά και να αποτελέσει ασφαλιστική δικλείδα στη νομοθετική ασάφεια (Ζυγούρη, 2007).

2.2 ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στην ενότητα 2.2 αναφέρεται η έννοια της ιδιοκτησίας και των περιουσιακών δικαιωμάτων, έννοιες οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τους χώρους αστικού πρασίνου. Το καθεστώς ιδιοκτησίας που διέπει τους χώρους αστικού πρασίνου, αποτελεί καίριο παράγοντα που επηρεάζει τη λήψη αποφάσεων, το σχεδιασμό και εν τέλει την προστασία τους. Επιπλέον, γίνεται αναφορά και στους φορείς διαχείρισης του αστικού πρασίνου, καθώς και στο φαινόμενο της «τραγωδίας των κοινόκτητων», μιας πρόσφατης σχετικά βιβλιογραφικής έννοιας που σχετίζεται και με τα περιουσιακά δικαιώματα.

2.2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Η ιδιοκτησία αποτελεί έννοια που ορίζεται από το ισχύον Σύνταγμα. Το ατομικό περιουσιακό δικαίωμα, το οποίο καθορίζεται από τα Συντάγματα των σύγχρονων δημοκρατιών, έχει τις ρίζες του στη θεωρία της σχολής του φυσικού δικαίου του John Locke. Κατά τους εκφραστές της σχολής αυτής, η ιδιοκτησία αποτελεί αναφαίρετο, έμφυτο, αναπαλλοτριώτο και συνυφασμένο με την ύπαρξη της «φυσικής κατάστασης» δικαίωμα, στην οποία τελούσε ο άνθρωπος πολύ πριν την επιβολή δεσμεύσεων από την κρατική εξουσία. Στην ακραία ισχύ τους, τα περιουσιακά δικαιώματα που συναντούμε με την άνοδο της αστικής τάξης στις κοινωνίες της Δύσης και όπου οι νομικές τους ρίζες ανευρίσκονται στο Ρωμαϊκό Δίκαιο, αποτελούν την κυριαρχία του προσώπου πάνω στο πράγμα, που δικαιωματικά του ανήκει, και η ιδιοκτησία αυτή είναι μοναδική, δεσποτική και απεριόριστη στο χρόνο. Πρόκειται για ατομιστική αντίληψη της έννοιας της ιδιοκτησίας. Αντίθετα, η έννοια της ιδιοκτησίας ως αντικείμενο με περισσότερο κοινωνική διάσταση, ανευρίσκεται στον Θεμελιώδη Νόμο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (1949) όπου στη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 αναφέρει ότι: «Η ιδιοκτησία συνεπάγεται και υποχρεώσεις. Η χρήση της, πρέπει να συμβάλλει ταυτόχρονα στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος» (Ζυγούρη, 2007).

Σήμερα, σε πολλά συντάγματα τόσο της Δύσης, όσο και των νέων υπό ένταξη χωρών στην Ε.Ε., τονίζεται το κοινωνικό περιεχόμενο των περιουσιακών δικαιωμάτων, χωρίς

όμως να μετατρέπονται τα δικαιώματα αυτά σε κοινωνικό λειτούργημα, απαγορευομένης της άσκησης του δικαιώματος της ιδιοκτησίας σε βάρος του γενικού συμφέροντος ή του δημοσίου συμφέροντος (Δρόσος, 1997).

Στην Ελλάδα, η συνταγματική εξέλιξη του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, μέχρι την αναθεώρηση του Συντάγματος το 1975, είναι συνυφασμένη με τον απόλυτο και αυστηρά ατομικό χαρακτήρα για την εξυπηρέτηση του ιδιωτικού συμφέροντος (Γιαννακούρου, 2000). Το άρθρο 17 του Συντάγματος του 1975, αναγνωρίζει το κοινωνικό περιεχόμενο του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, κατά το οποίο, το δικαίωμα αυτό, δεν μπορεί να ασκείται σε βάρος του κοινωνικού συνόλου. Με την εισαγωγή του άρθρου 24 του Συντάγματος, καθιερώνεται ένα ατομικό αλλά ταυτόχρονα και κοινωνικό δικαίωμα στην ιδιοκτησία, το οποίο ξεπερνά τον αμυντικό χαρακτήρα και αποκτά θετικό περιεχόμενο. Ο αμιγώς ατομικός χαρακτήρας του δικαιώματος της ιδιοκτησίας λοιπόν, αντικαταστάθηκε από τον κοινωνικό, με τη συνταγματική αναθεώρηση των άρθρων 17 και 24 προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος.

Όσον αφορά στους κοινόχρηστους χώρους, αυτοί ανήκουν κατά κανόνα στον δημόσιο τομέα και διακρίνονται σε: δρόμους συμπεριλαμβανομένων και των πεζοδρομίων, πλατείες, πάρκα, άλση, δημόσιους ανοιχτούς χώρους πρασίνου. Διαφοροποιούνται σαφέστατα από τους ιδιωτικούς. Ωστόσο, η διαχωριστική γραμμή ανάμεσά τους είναι ρευστή. Αυτοί οι δύο βασικοί χώροι στον αστικό χώρο, δεν είναι στατικοί, αλλά ανά τα χρόνια διέπονται από διαφορετικούς κανόνες και εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς. Η ρευστή διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην ιδιωτική και δημόσια ιδιοκτησία των κοινόχρηστων χώρων δημιουργεί προβλήματα στο σχεδιασμό, αλλά και στην άσκηση πολιτικών προς όφελος της ορθολογικής διαχείρισής τους (Ζυγούρη, 2007). Τα προβλήματα αυτά είναι ιδιαίτερα έντονα στην Ελλάδα, ωστόσο είναι περισσότερο εμφανή, όχι τόσο σε χώρους αστικού πρασίνου, αλλά κυρίως σε χώρους περιαστικού πρασίνου, όπως για παράδειγμα σε περιαστικά άλση.

Σταδιακά, λοιπόν, παρατηρούμε ότι στις περισσότερες χώρες ο αυστηρά ατομικός χαρακτήρας των περιουσιακών δικαιωμάτων, λαμβάνει μια περισσότερο κοινωνική και συλλογική διάσταση. Η ιδιοκτησία προστατεύεται, αλλά τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν πρέπει ταυτόχρονα να μην αντικρούονται με το δημόσιο συμφέρον. Στην Ελλάδα, οι κοινόχρηστοι χώροι ανήκουν κατά κανόνα στο δημόσιο. Το γεγονός αυτό

μπορεί να αποτελέσει θετική προϋπόθεση για το συντονισμό και το σχεδιασμό τους υπό την κρατική αιγίδα.

2.2.2 ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Οι κοινόχρηστοι χώροι αρχικά αποτελούσαν αντικείμενο του κεντρικού κράτους. Σήμερα στα περισσότερα κράτη διαχειρίζονται από χαμηλότερα επίπεδα διακυβέρνησης, δηλαδή από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις και όχι από την κεντρική κυβέρνηση, σε μια προσπάθεια διοικητικής αποκέντρωσης.

Επιπλέον, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, η συμμετοχή του κοινού στην προστασία και τη διαχείριση των χώρων αστικού πρασίνου σε επίπεδο γειτονιάς είναι έντονη. Ομάδες πολιτών που διαβιώνουν στην ίδια γειτονιά, κάνουν προσπάθειες για την προστασία και συντήρηση των πάρκων που έχουν παραμεληθεί από την τοπική αυτοδιοίκηση και παρακαμάζουν εντός του βεβαρημένου αστικού τοπίου. Έτσι, προς όφελος του κοινωνικού συμφέροντος, ομάδες πολιτών οργανώνονται για να διαχειριστούν και να προστατεύσουν τους κοινόχρηστους χώρους των περιοχών όπου διαμένουν, αναδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό τη συλλογικότητα και την υπευθυνότητα (Καρύμπακα, 2002). Οι πολίτες συμμετέχοντας στην προστασία και στη διαχείριση των κοινόχρηστων χώρων γίνονται ενεργά μέλη σε μια τοπική κοινωνία, προσφέρουν στο σύνολο, αλλά και στον ίδιο τον εαυτό τους, καλύτερεύοντας τις συνθήκες διαβίωσής τους.

Εκτός των χώρων αστικού πρασίνου που αποτελούν ιδιοκτησία των τοπικών αυτοδιοικήσεων και διαχειρίζονται από αυτές, υπάρχουν αρκετοί που ανήκουν σε ιδιώτες. Για παράδειγμα τα ιδιόκτητα πάρκα είναι αυτά που ανήκουν σε ιδιώτες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις και χρησιμοποιούνται ανάλογα με τις ανάγκες του ιδιοκτήτη τους, συνεπώς διαχειρίζονται από εκείνους. Τα περισσότερα ιδιωτικά πάρκα στο παρελθόν έχουν ανοίξει για το κοινό σήμερα. Ωστόσο υπάρχουν αρκετά που παραμένουν υπό ιδιωτικό καθεστώς.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, αντικείμενο συζήτησης αποτελεί η επιτυχημένη ή μη διατήρηση και προστασία των δημόσιων κοινόχρηστων χώρων από το φορέα διαχείρισής τους, δηλαδή τις τοπικές αυτοδιοικήσεις. Πιο συγκεκριμένα, αμφισβητείται

η δυνατότητα των φορέων διαχείρισης των δημόσιων κοινόχρηστων χώρων, να τους συντηρήσουν και να τους προστατεύσουν από δυναμικά στο χρόνο φαινόμενα, όπως η εξάπλωση των πόλεων που συνεπάγεται και την επιβάρυνση του αστικού τοπίου. Εφόσον εντός του αστικού τοπίου υπάρχουν ελεύθεροι χώροι πρασίνου, βιώνουν και αυτοί τις αρνητικές συνέπειες την αστικής εξάπλωσης.

Είναι ευρέως αποδεκτό, πώς όταν πολλοί χρήστες χρησιμοποιούν ταυτόχρονα έναν κοινόχρηστο χώρο, το αποτέλεσμα είναι η υποβάθμισή του λόγω της υπερεκμετάλλευσης, ενός φαινομένου που θυμίζει την «τραγωδία των κοινόκτητων» (“tragedy of commons”) (Dutta - Sundaram, 1992).

Το φαινόμενο “tragedy of commons”, εισήχθη ως όρος στη βιβλιογραφία το 1968 από τον Hardin. Αναφέρεται σε μια κατάσταση όπου πόροι και αγαθά που αποτελούν δημόσια ιδιοκτησία και που χρησιμοποιούνται από όλους του πολίτες μιας κοινωνίας, υποβαθμίζονται, λόγω της υπερεκμετάλλευσης που στη συγκεκριμένη περίπτωση συνδέεται με τη μεγέθυνση των πόλεων (Moulin - Watts, 1996). Ειδικότερα, το φαινόμενο αυτό δημιουργείται εφόσον όλοι οι κάτοικοι έχουν ατομικό όφελος από τη χρήση των χώρων αστικού πρασίνου, αλλά ωστόσο κανένας δεν έχει ατομική ευθύνη για τη συντήρησή τους. Οι διαστάσεις του φαινομένου αυτού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ώστε να δημιουργούνται πιο σαφείς κατευθύνσεις και αρχές για να μπορέσουμε να χρησιμοποιούμε κοινόχρηστους πόρους με τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρείται μια ισορροπία μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και του περιβάλλοντος. Δηλαδή, μέσω του σχεδιασμού και την κατάλληλη διαμόρφωση των κοινόχρηστων χώρων, οι ανθρώπινες δραστηριότητες που ασκούνται σε αυτούς δεν δημιουργούν προβλήματα υποβάθμισης που μετέπειτα μπορεί να οδηγήσουν σε εγκατάλειψη ή παρακμή των χώρων αυτών.

Το δικαίωμα που έχει το κάθε άτομο να χρησιμοποιεί και να απολαμβάνει κοινόχρηστους πόρους, όπως είναι για παράδειγμα οι χώροι αστικού πρασίνου, αποτελεί έκφανση της ατομικής ελευθερίας, όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω. Ωστόσο, η ελευθερία αυτή περιορίζεται όσο περισσότερο καταστρατηγείται η φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος και των πόρων αυτών. Για παράδειγμα, όσο περισσότερο επεκτείνονται οι πόλεις και αυξάνεται ο πληθυσμός τους, η υπερεκμετάλλευση των χώρων αστικού πρασίνου οδηγεί στην υποβάθμισή τους με αποτέλεσμα, παρότι τα

πάρκα αποτελούν πόρο κοινής χρήσης, οι επισκέπτες τους να μην επωφελούνται στο μέγιστο δυνατό.

Υποστηρίζεται ότι αν διαχειριστούμε διαφορετικά τους κοινόχρηστους πόρους, αν δηλαδή οργανώσουμε τη χρήση τους με καλύτερο τρόπο κάτω από διαφορετικό καθεστώς, τότε θα αποτρέψουμε την υποβάθμισή τους και συνεπώς θα διατηρήσουμε σε ένα υψηλό επίπεδο την ποιότητα και την ποσότητά τους, αλλά και τα οφέλη που παρουσιάζουν (Moulin - Watts, 1996). Πολλά από τα εθνικά δημόσια πάρκα υποφέρουν από υπερεκμετάλλευση ή καταστροφή των χαρακτηριστικών τους, με συνέπεια τη μείωση των δυνατοτήτων αναψυχής και άλλων ωφελειών που προσφέρουν. Αντιθέτως, πολλά πάρκα που συντηρούνται από ιδιώτες ή από ομάδες συμφερόντων (πχ. φιλοπεριβαλλοντικές οργανώσεις) βρίσκονται σε πολύ καλύτερη κατάσταση, εφόσον ελέγχεται η χρήση τους και δεν εγκαταλείπονται.

Ο Hardin στέκεται σχετικά διφορούμενος ως προς την εξεύρεση λύσης στο ζήτημα της διαχείρισης των κοινόχρηστων πόρων. Υποστηρίζει ότι η υποβάθμιση τους μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω πολιτικών που θα υποστηρίζουν κάποιας μορφής συλλογικής ιδιοκτησίας των πόρων αυτών. Αυτό γιατί τα περιουσιακά δικαιώματα σε ομάδες έναντι του δημοσίου είναι περισσότερο ισχυρά ως προς τα θετικά αποτελέσματα που αποφέρουν στη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Αντιθέτως, σε αρκετές περιπτώσεις, παρατηρείται να αφήνονται στην τύχη τους ιδιοκτησίες του δημοσίου, όπως δάση ή αστικά πάρκα, που δεν συντηρούνται ή δεν προστατεύονται με αποτέλεσμα ο κίνδυνος ακόμη και της σωματικής ακεραιότητας να είναι αυξημένος και η επισκεψιμότητά τους περιορισμένη (Moulin - Watts, 1996).

Συμπερασματικά, σήμερα, η διαχείριση των χώρων αστικού πρασίνου πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις. Ωστόσο, οι πρωτοβουλίες των πολιτών για συμμετοχή στην προστασία και στη διαχείρισή τους, αποδεικνύεται επιτυχημένη και ωφέλιμη για τους χώρους, τις πόλεις αλλά και τους ίδιους τους πολίτες. Η διαχείριση ωστόσο των χώρων αστικού πρασίνου από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις, σε πολλές περιπτώσεις αμφισβητείται ως προς τα θετικά αποτελέσματά της. Ο λόγος είναι η εμφάνιση του φαινομένου της «τραγωδίας των κοινόκτητων», που όπως προαναφέρθηκε, στην περίπτωση των χώρων αστικού πρασίνου απορρέει από τη μεγέθυνση των πόλεων, έχει δώσει νέες διαστάσεις για την προστασία και τη διαχείριση του πρασίνου. Υποστηρίζεται από πολλούς ερευνητές πως η διαχείριση υπό μορφής

συλλογικής ιδιοκτησίας, μπορεί να αποτελέσει λύση στην προβληματική διαχείριση των χώρων αστικού πρασίνου από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΦΕΛΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥΣ

3.1 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Στη συγκεκριμένη ενότητα γίνεται αναφορά στους λόγους αναγκαιότητας των χώρων αστικού πρασίνου, καθώς και στα οφέλη ως προς τα άτομα και ως προς τις ίδιες της πόλεις.

Φαινόμενα όπως η αστυφιλία και ο συνωστισμός στις πόλεις, η άναρχη επέκτασή τους, η πυκνή τους δόμηση και το υψηλό κόστος γης, η έλλειψη υποδομών, το εκτεταμένο κυκλοφοριακό πρόβλημα και η ρύπανση, έχουν υποβαθμίσει το σύγχρονο αστικό περιβάλλον, μολύνοντάς το και υποβιβάζοντάς το αισθητικά (Ντούρος, 2001). Οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης σε συνδυασμό με την αποκοπή του αστικού πληθυσμού από το φυσικό περιβάλλον έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία και στον ψυχισμό του ανθρώπου. Για το λόγο αυτό, παρατηρούνται τάσεις φυγής του σύγχρονου ανθρώπου προς τη φύση, όπως και όποτε αυτό είναι εφικτό. Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα αυτά, γίνεται κατανοητή η αναγκαιότητα των χώρων αστικού πρασίνου, οι οποίοι, ως ένα βαθμό μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπισή τους. Η φύτευση δένδρων, θάμνων, η δημιουργία αλσουλίων, πάρκων και δενδροστοιχιών είναι μερικές ενέργειες που μπορούν να οδηγήσουν σε αυτήν την κατεύθυνση.

Η μη επαρκής διασφάλιση διαμορφωμένων και λειτουργικών χώρων πρασίνου και αναψυχής, υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής, εργασίας και αναψυχής του αστικού πληθυσμού. Είναι προφανές, πως οι χώροι αστικού πρασίνου αποτελούν καθοριστικό παράγοντα της ποιότητας του τοπίου των πόλεων. Όπως προαναφέρθηκε, οι πόλεις δεν είναι στατικές, αλλάζουν και αναπροσαρμόζονται και μαζί με αυτές αλλάζουν και οι αντιλήψεις για τον επιθυμητό ρόλο και τη μορφή των χώρων πρασίνου. Οι νέες θεωρήσεις του αστικού φαινομένου περιλαμβάνουν σήμερα περιλαμβάνουν μια περισσότερο φιλοπεριβαλλοντική προσέγγιση του αστικού φαινομένου εξαιτίας των πολλαπλών προβλημάτων που αυτές αντιμετωπίζουν. Έτσι δίνεται ολόένα και

μεγαλύτερη έμφαση στην έμφαση στους χώρους αστικού πρασίνου και στα δίκτυα των υπαίθριων χώρων που δημιουργούν δυνατότητες για τη διάχυση της λειτουργίας της φύσης στον ιστό της πόλης.

Επιπλέον, ο αστικός σχεδιασμός εστιάζεται και στις μικρότερες ενότητες και δίκτυα του αστικού πρασίνου αντιμετωπίζοντάς τα ως μέσο για ανάδειξης της ιδιαιτερότητας και της εικόνας επιμέρους περιοχών εντός της πόλης. Στη μικρή αυτή κλίμακα, δηλαδή σε παρεμβάσεις σε τμήματα πόλεων και γειτονίες, η αναγκαιότητα της συμμετοχής των πολιτών στη δημιουργία και διαχείριση του αστικού πρασίνου, γίνεται περισσότερο κατανοητή. Όταν ο σχεδιασμός, αλλά και η δημιουργία τέτοιων χώρων αφορά στο άμεσο περιβάλλον διαβίωσής τους, οι πολίτες νιώθουν περισσότερο υπεύθυνοι και συχνά αναλαμβάνουν δράση προς όφελος της βελτίωσης της καθημερινότητάς τους και του περιβάλλοντος όπου ζουν (European Urban Knowledge Network, 2005).

Με αφορμή τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, την τελευταία δεκαετία, διεξάγεται διάλογος για μια ενιαία στρατηγική στο θέμα του ευρωπαϊκού αστικού περιβάλλοντος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταθέσει πρόταση για τις ευρωπαϊκές πόλεις, με κύριες προτεραιότητες την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, την κοινωνική συνοχή σε συνδυασμό με ένα υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας (Καλαβρυτινός – Δαμίγος, 2006).

Οι χώροι αστικού πρασίνου έχουν πολλά οφέλη που μπορούν να αποδώσουν στις πόλεις και πολλές διαστάσεις (κοινωνική, αισθητική, οικονομική, περιβαλλοντική). Καταρχάς πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα διαφυγής από το ανθρωπογενές, καθημερινό και αγχωτικό περιβάλλον σε έναν χώρο καθαρότερη ατμόσφαιρα και ηπιότερους θορύβους, με άλλα χρώματα και σχήματα, άλλης αισθητικής, ο οποίος προσφέρει στον άνθρωπο τη χαρά της επαφής με τη φύση⁵. Για να μπορεί ο καθένας να έχει άμεση πρόσβαση στο αστικό πράσινο, αυτό πρέπει να έχει επαρκή έκταση και κατάλληλη διασπορά στον οικιστικό ιστό (Ντούρος, 2001). Όσο μεγαλύτερος ο οικισμός ή ο οικιστικός ιστός μιας πόλης, τόσο μεγαλύτερη έκταση πρασίνου απαιτείται, η οποία πρέπει να έχει και αντίστοιχη διασπορά για να είναι εύκολα επισκέψιμη.

---

⁵ Τα πάρκα της γαλλικής σχολής, με τη σκληρή τους γεωμετρία και την αυστηρή συμμετρία, δεν πετυχαίνουν τόσο καλά τη μίμηση της φύσης όπως αντίθετα τα πάρκα της αγγλικής σχολής, τα οποία έχουν κυριαρχήσει και θεωρείται ότι εξυπηρετούν τη λειτουργία της αναψυχής, με τον καλύτερο τρόπο (Ντούρος, Παρατηρητήριο ελευθέρων χώρων).

Τα φυσικά στοιχεία, που μπορεί να απαρτίζουν ένα πάρκο ή γενικότερα έναν χώρο αστικού πρασίνου, έχουν κατά βάση φυσικούς περιορισμούς, όπως για παράδειγμα στη σύνθεση της βλάστησης (φύτευση φυτών που επιβιώνουν στις κλιματολογικές συνθήκες της πόλης) και στη χρήση του υδάτινου στοιχείου (για τη συντήρηση υδάτινων επιφανειών, όπως λίμνες και ρυάκια) Για το λόγο αυτό, καθίσταται αναγκαία η συμβολή ειδικών επιστημόνων κατά το σχεδιασμό και τη δημιουργία οργανωμένων χώρων πρασίνου (Ντούρος, 2001).

Ένας από τους βασικότερους ρόλους του αστικού πρασίνου είναι η αναψυχή. Όσον αφορά στην αναψυχή, υπάρχουν δύο μορφές: η παθητική και η ενεργητική αναψυχή (Ντούρος, 2001). Η παθητική αναψυχή, σχετίζεται με στοιχειώδη έργα και δραστηριότητες που ασκούνται σε αρμονία με το φυσικό ή πιο συγκεκριμένα δασικό περιβάλλον, ώστε να μην αναιρούνται οι λειτουργίες και ο χαρακτήρας του και να μην υφίσταται αλλοιώσεις ή υποβάθμιση. Λειτουργίες παθητικής αναψυχής, είναι ο περίπατος, το τρέξιμο, η ανάπαυση, η απόλαυση θέας, η φωτογράφιση, κ.α. Η ενεργητική αναψυχή αντιθέτως, σχετίζεται με περισσότερο δραστικά έργα και δραστηριότητες, που πολλές φορές αναιρούν ορισμένες λειτουργίες του φυσικού περιβάλλοντος, προς όφελος κάποιων άλλων λειτουργιών του. Οι κατασκευές κυριαρχούν στο χώρο και συχνά οι δραστηριότητες ενεργητικής αναψυχής αποκλείουν κοινωνικές ή ηλικιακές ομάδες από την κοινή χρήση του φυσικού περιβάλλοντος

Η παθητική αναψυχή συνήθως αποτελεί κοινωνική προσφορά και δεν επιφέρει οικονομικά οφέλη στις κοινωνίες, σε αντίθεση με την ενεργητική αναψυχή, η οποία απαιτεί μεγάλες επενδύσεις και υψηλό κόστος υλοποίησης και συντήρησης των απαραίτητων έργων, μεγάλες σχετικά εκτάσεις και κατάλληλα φυσικά στοιχεία, αλλά επιφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη (Ντούρος, 2001).

Εντός των χώρων αστικού πρασίνου και κυρίως των πάρκων που διαθέτουν την κατάλληλη έκταση, μπορούν να χωροθετηθούν εγκαταστάσεις παράλληλων χρήσεων συμβατών με την αναψυχή, η άθληση και ο πολιτισμός. Πολιτιστικά στοιχεία, αρχαιότητες, παραδοσιακά κτίρια και κατασκευές συνδυάζονται κάλλιστα με το στοιχείο του πρασίνου. Όταν όμως υπάρχει ανεπάρκεια του πρασίνου, κάθε νέα λειτουργία και χρήση δεν θα πρέπει να περιορίζει την έκταση του ή αναιρεί τον ρόλο του. Επιπλέον, ό,τι μπορεί να λειτουργήσει μέσα στον αστικό ιστό δεν είναι ανάγκη να

καταλαμβάνει μόνιμα χώρο πρασίνου όπως για παράδειγμα μια έκθεση εικαστικών τεχνών.

Επιπλέον, οι χώροι αστικού πρασίνου, εκτός του εξωραϊσμού του αστικού τοπίου και της αισθητικής αναβάθμισής του, προσφέρουν οικολογικά οφέλη στις πόλεις. Καταρχάς, αποτελούν τόπο επιβίωσης ζωντανών οργανισμών (πουλιών, ζώων, ψαριών, εντόμων). Επίσης, αποτρέπουν τη διάβρωση του εδάφους και απορροφούν τα όμβρια ύδατα, βελτιώνοντας την αποξήρανση, ενώ τα δέντρα που φυτεύονται εντός των χώρων αυτών, απορροφούν τους ρύπους της ατμόσφαιρας. Υποστηρίζεται ότι 20 δέντρα μπορούν να αντισταθμίσουν τη ρύπανση από ένα αυτοκίνητο που οδηγείται 60 μίλια την ημέρα (The bodine street community garden, 2000). Ακόμα, το πράσινο μπορεί να συμβάλει στην εξισορρόπηση του φαινομένου της θερμικής νησίδας, απορροφώντας τη θερμότητα και προσφέροντας σκίαση, δροσίζοντας το αστικό περιβάλλον. Το φαινόμενο της θερμικής νησίδας εμφανίζεται συχνά στις αστικοποιημένες περιοχές, όπου τα κτήρια, η άσφαλτος, και το σκυρόδεμα απορροφούν την ηλιακή ακτινοβολία και την εκπέμπουν έπειτα ως θερμότητα, συμβάλλοντας στην αύξηση της θερμοκρασίας της πόλης. Τέλος, το πράσινο συμβάλλει στη μείωση της ηχορρύπανσης και στην οικολογική υγεία των πόλεων.

Οι χώροι αστικού πρασίνου επιτελούν εκτός των άλλων, σημαντικό εκπαιδευτικό έργο και συμβάλλουν στην οικολογική και κοινωνική ευημερία και στην ανάπτυξη συλλογικής ευθύνης μεταξύ των κατοίκων της πόλης. Στους χώρους αυτούς οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να συνευρεθούν, να επικοινωνήσουν μεταξύ τους, αλλά και να νιώσουν πιο κοντά στο φυσικό περιβάλλον, κατανοώντας καλύτερα τα οφέλη τους. Σε πάρκα μπορούν να οργανωθούν συγκεντρώσεις για διάφορους σκοπούς, συναυλίες, ή ανοιχτές εκθέσεις, γεγονότα που προάγουν τον πολιτισμό και αναδεικνύουν τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα του αστικού πρασίνου.

Ταυτόχρονα οι χώροι αστικού πρασίνου, συμβάλλουν και στην εκπλήρωση οικονομικής φύσης σκοπών και δραστηριοτήτων. Το αστικό πράσινο ενέχει άμεσα και έμμεσα οικονομικά οφέλη για τους κατοίκους των όμορων περιοχών και της πόλης γενικότερα, καθώς έχει αποδειχτεί ότι συμβάλλουν στην άνοδο των τιμών των ακινήτων της περιβάλλουσας περιοχής, στη μείωση των ενεργειακών δαπανών, στην προσέλκυση επισκεπτών (ιδιαίτερα μέσω της προώθησης δημιουργίας της «εικόνας της πόλης»).

Η συντήρηση όμως των χώρων αστικού πρασίνου απαιτεί σημαντικές δαπάνες, που εξαρτώνται παράγοντες όπως η μορφολογία και η σύνθεση του εδάφους, τα φυσικά φαινόμενα, κλπ. Το κόστος της συντήρησης των χώρων αυτών, σε συνδυασμό με την υψηλή αξία της γης στα αστικά κέντρα ενισχύουν την άσκηση πιέσεων στις εναπομένουσες ελεύθερες εκτάσεις, γεγονός που απειλεί και συντελεί στη σταδιακή μείωσή τους, παρά την κοινά αναγνωρισμένη χρησιμότητά τους. Η οικονομική διάσταση των χώρων αστικού πρασίνου αναλύεται εκτενέστερα στην ενότητα 3.2.

Η αναγκαιότητα αλλαγής της ζωής στην πόλη και της βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος, καθώς και της ανάπτυξης ενός βιοτικού επιπέδου μπορεί να προκύψει μέσω μιας ισόρροπης αστικής ανάπτυξης, ως συνέπεια μιας πολιτικής που θα αξιοποιεί ορθολογικά το χώρο και θα ενισχύει τη δημιουργία οργανωμένων χώρων αστικού πρασίνου. Με τον τρόπο αυτό, τα οφέλη του αστικού πρασίνου, όπως η αναψυχή, ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας, η άθληση, η ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας, κλπ μπορούν να αποδοθούν στο μέγιστο δυνατό και συνδυαστικά μεταξύ τους, προς όφελος των πόλεων.

3.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Στην ενότητα αυτή αναλύονται διεξοδικότερα τα οικονομικά οφέλη και η οικονομική διάσταση των χώρων αστικού πρασίνου. Ωστόσο, πρέπει να έχουμε υπόψη ότι οι πολλαπλές διαστάσεις των χώρων αυτών, πρέπει να εκτιμώνται σφαιρικά και όχι μεμονωμένα, εφόσον τα οφέλη που προσφέρουν (κοινωνικά, οικονομικά, αισθητικά περιβαλλοντικά) αλληλεπιδρούν και συσχετίζονται μεταξύ τους.

3.2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ

Οι χώροι αστικού πρασίνου εκτός των πολλαπλών κοινωνικών, αισθητικών και περιβαλλοντικών ωφελειών, προσφέρουν στις πόλεις και οικονομικά οφέλη. Η εκτίμηση των οικονομικών οφελών όμως δεν είναι απλή διαδικασία, εφόσον οι χώροι πρασίνου λαμβάνονται υπόψη ως «δημόσιο αγαθό» (public good) (CABE Space, 2005). Τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη συσχετίζονται και αλληλεπιδρούν με τα οικονομικά και στην πραγματικότητα δεν διαχωρίζονται, γεγονός που δυσχεραίνει την

εκτίμηση ξεχωριστά της οικονομικής διάστασης των χώρων πρασίνου. Γενικά, τα οικονομικά οφέλη των χώρων αστικού πρασίνου μπορεί να είναι άμεσα (direct benefits), όπως η δημιουργία και λειτουργία επιχειρήσεων που σχετίζονται με την αναψυχή ή την άθληση που λαμβάνουν χώρα στο αστικό πράσινο, είτε έμμεσα (spill over benefits), όπως η υγεία των πολιτών, η ασφάλεια, κ.α.

Καταρχάς, το αστικό πράσινο έχει άμεσο αντίκτυπο στα περιουσιακά δικαιώματα και στην αξία της γης. Το γεγονός αυτό συνάγεται από τη θέληση των ανθρώπων να καταβάλλουν μεγαλύτερο οικονομικό αντίτιμο για να αποκτήσουν μια ιδιοκτησία που γειτνιάζει για παράδειγμα με ένα πάρκο από ότι για μια ίδια ιδιοκτησία που δεν βρίσκεται κοντά σε χώρους πρασίνου (Crompton, 2005) Έτσι, οι αξίες των ιδιοκτησιών αλλά και η γεωπρόσοδοι παρατηρούνται αυξημένες σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από ικανοποιητική ποσότητα και ποιότητα πρασίνου, είτε βρίσκονται κοντά σε αυτούς⁶. Από το γεγονός αυτό, μπορούν να προκύψουν οφέλη για το κράτος. Οι χώροι αστικού πρασίνου μπορούν να αποτελέσουν επιπλέον πηγή εισοδήματος για το κράτος, εφόσον μπορεί να επωφεληθεί από τη φορολογία των υψηλών αντικειμενικών αξιών των ιδιοκτησιών που βρίσκονται κοντά ή γύρω από χώρους αστικού πρασίνου (Arvanitidis - Skouras, 2008). Επιπλέον εισόδημα μπορεί να δημιουργηθεί και από διάφορες εκδηλώσεις που οργανώνονται από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις στους χώρους αυτούς, όπως πολιτιστικές εκδηλώσεις, ανοιχτές εκθέσεις, συναυλίες, κλπ.

Τα κέντρα των πόλεων σπανίως έχουν αστικό πράσινο ίδιας ποιότητας και ποσότητας με αυτό των προαστίων. Στα προάστια, τάξεις οικονομικά εύρωστες και υψηλού μορφωτικού επιπέδου αναζητούν τα πολλαπλά οφέλη που μπορεί να προσφέρει, όπως καθαρή ατμόσφαιρα, μείωση θορύβου, κ.α. και μετακινούμενοι προς αυτά αυξάνουν τις τιμές γης. Σε μια προσπάθεια να ενισχυθούν τα κέντρα τους, πολλές ευρωπαϊκές πόλεις ασκούν πολιτικές⁷ δημιουργίας χώρων αστικού πρασίνου για να προσελκύσουν κατοίκους, εμπόρους, επιχειρήσεις και τουρίστες (Tajima, 2003), εφόσον οι ομάδες

---

⁶ Ο αρχιτέκτονας Frederic Law Olmsted που σχεδίασε το Central Park στη Νέα Υόρκη αλλά και το Emerald necklace στη Βοστώνη, παρατήρησε το 1864 όταν το πάρκο της Νέας Υόρκης ήταν ακόμη μισοτελειωμένο, μια αύξηση στη μέση αξία της γης της γύρω περιοχής. Οι υπολογισμοί του έθεσαν νέες βάσεις για τη διαχείριση ακινήτων (real estate) που χρησιμοποιούνται έως σήμερα στην αστική και περιβαλλοντική οικονομική (Leinberger – Berens, 1997).

⁷ Τέτοιου είδους πολιτική αποτελεί το «Big Dig» στη Βοστώνη, πολιτική που διήρκησε πάνω από δύο δεκαετίες. Στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής υπογειοποιήθηκε μια κεντρική αρτηρία στο κέντρο της πόλης απελευθερώνοντας μια μεγάλη έκταση της οποίας το 75% αποτελεί χώρο αστικού πρασίνου και το υπόλοιπο 25% μπορούσε να ανοικοδομηθεί (Tajima, 2003).

αυτές λειτουργούν συνδυαστικά. Δηλαδή, κέντρα πόλεων που προσελκύουν κατοίκους, αλλά και τουρίστες, δηλαδή καταναλωτές, οι οποίοι επωφελούνται και χρησιμοποιούν τους χώρους αστικού πρασίνου, προσελκύουν ταυτόχρονα και διάφορες επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα η προσέλκυση τουριστών, αποτελεί σημαντική πηγή οικονομικής ενίσχυσης των σύγχρονων πόλεων, εφόσον ο τριτογενής τομέας αποτελεί κυρίαρχο κλάδο των οικονομιών τους. Συνεπώς οι χώροι αστικού πρασίνου μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας των περιοχών όπου βρίσκονται, αλλά και των πόλεων συνολικά.

Εκτός από την αύξηση των τιμών γης, είτε πρόκειται για κατοικία είτε για εμπορική χρήση, αλλά και την ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας, οι χώροι αστικού πρασίνου ενισχύουν και τις επενδύσεις (CABE Space, 2005). Εφόσον, προσελκύουν ανθρώπους και υπηρεσίες, οι περιοχές που γειτνιάζουν με αυτούς, μπορούν να αποτελέσουν υποδοχείς επενδύσεων αλλά και περιοχές αύξησης της εργασίας.

Τα πολλαπλά οφέλη και οι υπηρεσίες που παρέχουν οι χώροι αστικού πρασίνου έχουν χαρακτήρα δημόσιου αγαθού. Η χρήση τους από ένα άτομο δεν αποκλείει τη χρήση από κάποιο άλλο και τα οφέλη δεν ανάγονται σε ατομικό επίπεδο, αλλά σε συλλογικό. Τα οφέλη και οι υπηρεσίες των χώρων αστικού πρασίνου δεν έχουν αγοραία τιμή. Δεδομένου όλων αυτών, κατανοούμε ότι είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η οικονομική αξία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει ή είναι μηδαμινή. Η οικονομική αξία τους σχετίζεται με τη συνεισφορά τους στην ποιότητα ζωής.

3.2.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΧΩΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Για την καλύτερη κατανόηση της οικονομικής διάστασης του αστικού πρασίνου είναι αναγκαία η αποτίμηση των άμεσων και έμμεσων οφελών τους. Δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι χώροι αστικού πρασίνου έχουν χαρακτήρα δημοσίου αγαθού είναι αναγκαία η εφαρμογή μεθόδων ώστε να εκτιμηθεί η οικονομική αξία του αστικού πρασίνου, οι οποίες παρουσιάζονται στη συγκεκριμένη ενότητα.

Όπως υπάρχουν άμεσα και έμμεσα οικονομικά οφέλη, έτσι και οι μέθοδοι εκτίμησης της οικονομικής αξίας, μπορούν να διαχωριστούν σε άμεσες και έμμεσες. Οι πρώτες μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν βασιζόταν σε υποδείγματα υποθετικών αγορών και στις

προτιμήσεις των ατόμων για παράδειγμα στην αγορά κατοικίας κοντά σε αστικό πράσινο ή όχι. Οι πιο πρόσφατες χρησιμοποιούν διαδικασίες δύο σταδίων για την εκτίμηση της οικονομικής αξίας με έμμεσο τρόπο, όπως για παράδειγμα τη μείωση του κόστους σε συνδυασμό με την αύξηση της ποιότητας του αστικού πρασίνου, που εκτιμάται με την ασφάλεια και τη συμβολή στην υγεία, στην αναψυχή, κ.α.

Κυρίως υπάρχουν τρεις μέθοδοι που χρησιμοποιούνται ευρέως: η μέθοδος «contingent valuation», η μέθοδος «hedonic pricing» και η μέθοδος «travel cost» (GreenKeys, 2008). Η μέθοδος «contingent valuation» χρησιμοποιείται ως εργαλείο που άμεσα αναδεικνύει τη θέληση των καταναλωτών να καταβάλουν κάποιο οικονομικό αντίτιμο για τη χρήση ή την βελτίωση της ποιότητας των χώρων αστικού πρασίνου, καθώς και τη θέλησή τους να συμβιβαστούν με χώρους αστικού πρασίνου χαμηλότερης ποιότητας και ποσότητας.

Η μέθοδος «hedonic pricing» βασίζεται σε λεπτομερή δεδομένα για τις ιδιοκτησίες, όπως η τιμή, το μέγεθος, η θέα, η ηλικία και οι διευκολύνσεις που παρέχουν ώστε να εκτιμηθεί ή διαμόρφωση της τιμής που επηρεάζεται και διαμορφώνεται στην προκειμένη περίπτωση από τη γειτνίαση με χώρους αστικού πρασίνου.

Η μέθοδος «travel cost» βασίζεται στο κόστος που διατίθενται τα άτομα να πληρώσουν αλλά και στο χρόνο που διατίθενται να καταναλώσουν ώστε να προσεγγίσουν τους χώρους αστικού πρασίνου. Τα κόστη αυτά ανάγονται σε έξοδα για τα καύσιμα του μέσου μετακίνησής τους, στην τιμή του εισιτηρίου των μέσων μαζικής μεταφοράς, αλλά και στην προτίμηση να καταναλώσουν χρόνο για να επισκεφτούν τους χώρους αυτούς έναντι κάποιας άλλης δραστηριότητας.

Οι μέθοδοι αυτές μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για την τιμολόγηση των χώρων πρασίνου και τη σύνταξη πολιτικών που σχετίζονται με το σχεδιασμό και την εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων αστικού πρασίνου, προς όφελος της αειφορικής διαχείρισης των σύγχρονων πόλεων. Πέραν του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου που ισχύει σε κάθε χώρα, είναι απαραίτητη η ύπαρξη πολιτικών και μέτρων που δρουν συνοδευτικά και που ουσιαστικά κάνουν πράξη το θεωρητικό υπόβαθρο που αναφέρεται στη χρησιμότητα και στην αναγκαιότητα των χώρων αστικού πρασίνου.

Το αστικό πράσινο όμως έως σήμερα δεν αποτελούσε καίριο αντικείμενο πολιτικών διαχείρισης των πόλεων και συνεπώς δεν επενδύονταν σημαντικά ποσά για τη δημιουργία και την προστασία τους, παρότι οι προσπάθειες κυρίως της επιστημονικής κοινότητας στην Ευρώπη αλλά και παγκοσμίως ήταν και είναι πολλές (GreenKeys,

2008). Όπως έχει προαναφερθεί, η Ευρώπη δίνει σαφείς κατευθύνσεις που στοχεύουν στην αειφορία των πόλεων (ΣΑΚΧ) και είναι απαραίτητο οι χώροι αστικού πρασίνου να συμβάλλουν σε αυτήν προσφέροντας τα μέγιστα αγαθά και υπηρεσίες.

ΜΕΡΟΣ 2: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το ΜΕΡΟΣ 2 της συγκεκριμένης εργασίας αφορά στην περιγραφή της ταυτότητας της πόλης της Καστοριάς, αλλά και στη διεξαγωγή της έρευνας με ερωτηματολόγιο με στόχο να καταγράψει τις στάσεις, αντιλήψεις και απόψεις των κατοίκων σχετικά με τους χώρους πρασίνου της πόλης. Η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της πόλης (δημογραφικά στοιχεία, οικονομία, περιβάλλον, κλπ) εντάσσεται στο ερευνητικό μέρος της εργασίας, εφόσον με τον τρόπο αυτό γίνονται περισσότερο αντιληπτά τα χαρακτηριστικά της πόλης και του πληθυσμού-στόχου της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ⁸

4.1 Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Ο Νομός Καστοριάς αποτελεί έναν από τους τέσσερις νομούς της Περιφέρειας της Δυτικής Μακεδονίας. Βρίσκεται στο δυτικό άκρο της περιφέρειας και συνορεύει βόρεια με το Ν. Φλώρινας, νότια, ανατολικά και νοτιοανατολικά με τους Ν. Γρεβενών και Κοζάνης, νοτιοδυτικά με το Ν. Ιωαννίνων και δυτικά με την Αλβανία. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΣΥΕ το 2001, ο πληθυσμός του Νομού ανέρχεται σε 53.483 κατοίκους.

Στοιχεία για την κατοίκηση του Νομού υπάρχουν ήδη από τη νεολιθική εποχή, ενώ όσον αφορά στην οικονομία, σημαντικός είναι ο κλάδος της γουνοποιίας και κατά την τελευταία δεκαετία δίνεται έμφαση στον τουρισμό. Επιπλέον, ο Νομός έχει να επιδείξει τεράστιο ιστορικό και θρησκευτικό πλούτο, στοιχεία εμφανή σε κάθε οικισμό του, μικρό ή μεγάλο.

---

⁸ Το Κεφάλαιο 4: Η ταυτότητα του δήμου Καστοριάς, έχει βασιστεί σε στοιχεία από τη «Μελέτη Αναθεώρησης - Τροποποίησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Καστοριάς» που συντάχθηκε το 2004.

Χάρτης 1: Νομός Καστοριάς

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/prefectures/greek/Kastorias/Kastorias.htm>

4.2 Ο ΔΗΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Ο Δήμος της Καστοριάς βρίσκεται στο κέντρο του ομώνυμου νομού και έχει έκταση 5731,8 εκταρίων. Η γεωφυσική θέση της πόλης ορίζεται από τη λίμνη Ορεστίδα που σχηματίζεται στη μέση του λεκανοπέδιου που περικλείεται από τα όρη Βίτσι, Βόιον και Γράμμο. Στην ιδιαιτερότητα του τοπίου συμβάλλει και η ορεινή χερσόνησος «Βουνό» που εισχωρεί στη λίμνη, συνθέτοντας με την πόλη ένα τοπίο εξαιρετικού φυσικού κάλλους, της οποίας αποτελεί και φυσική συνέχεια.

Το κλίμα της περιοχής του Δήμου Καστοριάς χαρακτηρίζεται ως μεσόθερμο υγρό με μέτρια υγρασία τους καλοκαιρινούς μήνες. Το μικροκλίμα της περιοχής επηρεάζεται και από την εξάτμιση της λίμνης, η οποία κατά τους θερινούς μήνες είναι αρκετά υψηλή⁹.

⁹ Ετησίως φτάνει τα 832,2 χιλιοστά ενώ η πραγματική εξατμισιοδιαπνοή είναι κοντά στα 490 χιλιοστά (Μελέτη Αναθεώρησης – Τροποποίησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Καστοριάς, 2004)

4.2.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο πληθυσμός του δήμου Καστοριάς ανέρχεται σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001 στους 16.218 κατοίκους. Κατά την εικοσαετία 1961-1981, υπήρξε ένας πληθυσμιακά δυναμικός δήμος με ρυθμό αύξησης πληθυσμού αρκετά υψηλότερο του νομού (2,79 ετησίως έναντι 0,57% του νομού για την εικοσαετία). Μέχρι το 1991 εμφάνισε το μικρότερο μέσο ετήσιο ποσοστό μείωσης πληθυσμού στο νομό. Το γεγονός αυτό οφειλόταν στην μεγάλη ανάπτυξη του κλάδου της γουνοποιίας. Το ποσοστό του πληθυσμού του δήμου στο σύνολο του νομού αυξήθηκε από 22% που ήταν το 1951, στο 40% το 1991. Το 2001 όμως, το ποσοστό του πληθυσμού του δήμου στο σύνολο του νομού αντιστοιχεί στο 30%.

Την τελευταία δεκαετία 1991-2001, οι τάσεις αντιστράφηκαν και ο δήμος παρουσιάζει αρνητικό ετήσιο ρυθμό μεταβολής κατά 2,36%¹⁰. Καθοριστικός παράγοντας των αρνητικών εξελίξεων στάθηκε για τον Δήμο η κρίση που μαστίζει τον κλάδο της γούνας τα τελευταία 20 χρόνια (από τη δεκαετία του 1980) και η αδυναμία να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας σε άλλους ιστορικά σημαντικούς για την περιοχή τομείς, όπως ο τουρισμός, ενώ και η αγροτική παραγωγή έμεινε καθλωμένη στα παραδοσιακά προϊόντα και τρόπους. Παρά τις γενικά αρνητικές δημογραφικές εξελίξεις, ο πληθυσμός του Δήμου εμφανίζεται στην απογραφή του 2001 αρκετά νεανικός και υγιής

4.2.2 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Καθοριστικός παράγοντας της τοπικής οικονομίας υπήρξε ιστορικά ο τομέας της γούνας, που ακόμη και σήμερα, παρά την κρίση από τη δεκαετία 1980 και έπειτα,

---

¹⁰ Σε επίπεδο νομού αντίθετα παρατηρείται πληθυσμιακή αύξηση, έστω και οριακή, με ετήσιο θετικό ρυθμό μεταβολής 0,36%. Αυτό σημαίνει ότι ο νομός Καστοριάς επωφελήθηκε περισσότερο σε σχέση με τον δήμο από την προσέλευση οικονομικών μεταναστών (Μελέτη Αναθεώρησης – Τροποποίησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Καστοριάς, 2004).

αποτελεί τη βάση του παραγωγικού προτύπου. Αξιόλογη είναι η συμβολή των υπηρεσιών και του τουρισμού, ενώ ο αγροτικός τομέας έχει περιορισμένη και συνεχώς μειούμενη σημασία. Σχετικά με τον πρωτογενή τομέα, η αγροτική παραγωγή εντοπίζεται κυρίως στους μικρότερους οικισμούς που ανήκουν στο Δήμο (Κεφαλάρι και Απόσκεπος). Ο κλήρος είναι μικρός και οι καλλιέργειες αφορούν κυρίως μήλα και όσπρια. Η παραλίμνια ομαλή αρδευόμενη περιοχή βόρεια της λίμνης έχει δυνατότητες συμβολής στο αγροτικό εισόδημα εφόσον όμως η παραγωγή στραφεί σε ποιοτικές και οικολογικές εναλλακτικές καλλιέργειες, συνδυασμένες και με την ανάπτυξη του τουρισμού. Η κτηνοτροφία δεν αναπτύσσεται σε επίπεδο δήμου.

Όσον αφορά στο δευτερογενή τομέα, η παρουσία του κλάδου της γούνας για το δήμο, όπως προαναφέρθηκε, είναι καθοριστική. Η κρίση του κλάδου μετά το 1981 ήταν έντονη, με μειούμενο ρυθμό -3,8% ετησίως, η απασχόληση στην μεταποίηση, η οποία έπεσε το 2001 από το 61,9% στο 48,8% της συνολικής. Η πτώση αυτού του στρατηγικού για την τοπική οικονομία τομέα, επηρέασε αρνητικά και τους άλλους τομείς, με οξύτατες συνέπειες στην απασχόληση και αύξηση της ανεργίας από τα επίπεδα του 6,8% και 9,2% του 1981 και 1991 αντίστοιχα, στο επίπεδο του 15% μετά το 2000.

Ωστόσο ο τομέας της γούνας συνεχίζει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πόλη και με τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού του κλάδου, την ποιοτική αναβάθμιση της παραγωγής, την διεύρυνση σε δυναμικές εγχώριες και διεθνείς αγορές και την ανάπτυξη, της εκτροφής μικρών γουνοφόρων ζώων σε νέες βάσεις, ο τομέας της γούνας δύναται να αποτελέσει εκ νέου, βασικό μοχλό ανάπτυξης της πόλης.

Το πλεονάζον εργατικό δυναμικό, το οποίο δεν ασχολείται με τη γούνα ή την αγροτική παραγωγή, έχει στραφεί στον τριτογενή τομέα. Το εμπόριο, οι τουριστικές εγκαταστάσεις, η αναψυχή και οι λοιπές υπηρεσίες εμφάνισαν την τελευταία δεκαετία σχετική ανάπτυξη, όμως σε επίπεδο δήμου, δεν υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία. Όσον αφορά στην απασχόληση, παρατηρείται μείωση της στην μεταποίηση γούνας και αύξηση στον τομέα των υπηρεσιών, κυρίως στο εμπόριο, τον τουρισμό και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

4.2.3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Γενικά, οι τεχνικές και κοινωνικές υποδομές του δήμου μπορούν να χαρακτηριστούν επαρκείς ως προς τις σημερινές ανάγκες. Ειδικότερα:

Οι μεταφορικές υποδομές, αποτελούν το πιο προβληματικό και ανεπαρκές τμήμα των υποδομών σε επίπεδο δήμου. Στη σημερινή τους κατάσταση δεν ευνοούν την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Καστοριάς, τόσο στον τομέα της διατήρησης και ανάπτυξης της αγοράς της γούνας, όσο και στον τομέα του τουρισμού που έχει αναπτύξει ιδιαίτερη δυναμική. Η σύνδεση της πόλης με την Εγνατία Οδό (κάθετος άξονας Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή) εντάσσει το οδικό δίκτυο της πόλης στα σύγχρονα περιφερειακά, εθνικά και διεθνή οδικά δίκτυα και προωθεί γρήγορες και ασφαλείς επικοινωνίες με τα κέντρα της περιφέρειας, της χώρας και με τα νότια Βαλκάνια. Επιπλέον, η σχεδιασμένη υλοποίηση της σιδηροδρομικής σύνδεσης της Καστοριάς με το εθνικό σιδηροδρομικό δίκτυο μέσω Άργους Ορεστικού – Σιάτιστας – Κοζάνης, θα προσφέρει τη δυνατότητα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών αξιοποιώντας και τις δυνατότητες του αεροδρομίου του Άργους Ορεστικού.

Σχετικά με το σύστημα ύδρευσης, σημειώνεται ότι χρειάζεται εμπλουτισμό, εκσυγχρονισμό και καλύτερη διαχείριση τόσο στη συλλογή όσο και στη διανομή. Το σύστημα αποχέτευσης, αποτελείται από τα δίκτυα ακαθάρτων, που καλύπτουν επαρκώς τις ανάγκες του δήμου, και το σταθμό βιολογικού καθαρισμού, που βρίσκεται εκτός των διοικητικών ορίων του δήμου και με τη λειτουργία του απάλλαξε τη λίμνη από σημαντικό ρυπαντικό φορτίο που δεχόταν για αρκετά χρόνια. Προβλήματα ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν με τη διάθεση των στερεών απορριμμάτων, τα οποία όμως πρόκειται να αντιμετωπιστούν σύντομα με την κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤΑ σε περιφερειακό επίπεδο.

Όσον αφορά στην ενέργεια και στις τηλεπικοινωνίες, αντιμετωπίζονται επαρκώς με την υπάρχουσα υποδομή δικτύων και σταθμών. Ωστόσο οι συνεχώς επεκτεινόμενες ανάγκες και οι ραγδαίες μεταβολές, ιδιαίτερα των επικοινωνιών, σε συνδυασμό με τη σημαντική τους συμβολή στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας, επιβάλλουν σταθερή βελτίωση και εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Σημαντικός για την ποιότητα ζωής των κατοίκων, είναι ο τομέας των κοινωνικών υποδομών, ο οποίος καλύπτει τις σημερινές ανάγκες του πληθυσμού και ανταποκρίνεται γενικά στο επίπεδο της σημερινής ζήτησης. Ο τομέας της εκπαίδευσης όπως και οι βασικές υπηρεσίες πρόνοιας, υγείας, αθλητισμού και πολιτισμού, παρέχονται επαρκώς.

4.2.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το κύριο πολιτιστικό απόθεμα του δήμου Καστοριάς, είναι το ιστορικό πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό σύνολο της παλιάς πόλης. Στο σύνολο περιλαμβάνονται μνημεία της βυζαντινής περιόδου, της οθωμανικής περιόδου, δείγματα της ιστορικής μακεδονικής αρχιτεκτονικής και μεγάλος αριθμός κτιρίων συνοδείας, των οποίων η πολλαπλή αξία έχει αναγνωριστεί. Το σύνολο αυτό και τα μεμονωμένα μνημεία που περιλαμβάνει έχουν τύχει ειδικής προστασίας.

Όσον αφορά στα βυζαντινά μνημεία, αυτά καλύπτονται από τις πάγιες διατάξεις και διαδικασίες που αφορούν γενικά στα μνημεία. Για τα νεώτερα μνημεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής υπήρξε μια διαδοχική θεσμοθέτηση κανόνων προστασίας, έως ότου η περιοχή η οποία περιλαμβάνει τα μνημεία αυτά, χαρακτηρίστηκε περιοχή προστασίας και ορισμένα κτίρια χαρακτηρίστηκαν διατηρητέα. Το πλαίσιο θεσμικής προστασίας που έχει διαμορφωθεί δεν πρόλαβε όμως να αναστείλει την καταστροφική ανοικοδόμηση που συντελέστηκε στο παραδοσιακό τμήμα της πόλης, ωστόσο κρίνεται απαραίτητο και αναγκαίο και χρήζει συμπλήρωσης από κατασταλτικά μέτρα και αναπλάσεις, για τη διατήρηση και ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της πόλης.

Στα διοικητικά όρια του δήμου, έχουν εντοπιστεί διάφοροι αρχαιολογικοί χώροι. Σχετικά με την περιοχή μελέτης της συγκεκριμένης εργασίας, έχουν εντοπιστεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία η «Αρχαία Ακρόπολη» στην κορυφή της Χερσονήσου και τα «Πελασγικά Τείχη» στην νότια πλευρά της κορυφής του Αγ. Αθανασίου, ιστορικοί χώροι για τους οποίους όμως δεν υπάρχει επίσημη αναφορά.

4.2.5 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το φυσικό περιβάλλον του δήμου Καστοριάς βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση. Τα προβλήματα που υπάρχουν εντοπίζονται κυρίως στο λιμναίο οικοσύστημα, σε μπαζώματα ρεμάτων και σποραδικές αλλοιώσεις τοπίου.

Η λίμνη υπήρξε για μεγάλο διάστημα αποδέκτης αστικών λυμάτων και λυμάτων από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με συνέπεια την υποβάθμιση της ποιότητας των νερών. Οι ακτές της δέχθηκαν επίσης τις συνέπειες από ανεξέλεγκτες χρήσεις και σημειακή δόμηση που αλλοίωσαν την αισθητική οικολογική τους λειτουργία. Με τα μέτρα που έχουν ληφθεί, όπως η διοχέτευση των αστικών λυμάτων στο σταθμό βιολογικού καθαρισμού (περιοχή Δισπηλιού) και οι προστατευτικές ρυθμίσεις της ΖΟΕ, θα περιοριστούν σε σημαντικό βαθμό οι αιτίες περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

4.2.5.1 ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Όσον αφορά στο αστικό πράσινο (βλ. Χάρτη Α.1, Παράρτημα), αναφέρεται ότι αυτό σπανίζει στην περιοχή της παραδοσιακής πόλη (Ντολτσό). Ωστόσο, στις νέες επεκτάσεις της πόλης, έχουν διαμορφωθεί αρκετές εκτάσεις πρασίνου και ιδιαίτερα πάρκα (π.χ. περιοχή Χλόης).

Σημαντικοί χώροι αστικού πρασίνου στην πόλη είναι από άποψη μεγέθους και επισκεψιμότητας: α) ο πράσινος βράχος στην περιοχή «Καλλιθέα», μεγάλος σε έκταση χώρος με έντονη φυτική κάλυψη, που χρησιμοποιείται κυρίως για άθληση β) το «Πάρκο της Ολυμπιακής Φλόγας» που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και αποτελεί πολυσύχναστο χώρο αναψυχής για κάθε ηλικία και γ) το κυκλοφοριακό πάρκο στην είσοδο της πόλης, που εκτός της αναψυχής ενέχει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

Στους χώρους αυτούς οι επισκέπτες, είτε είναι κάτοικοι της πόλης, είτε τουρίστες, είναι πολλοί σε αριθμό και η κίνηση παρατηρείται αυξημένη καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας. Η έκταση πρασίνου στην περιοχή της Καλλιθέας, η οποία γειτνιάζει με την περιφερειακή οδό της πόλης, συνήθως χρησιμοποιείται από περιπατητές και ποδηλάτες

και αποτελεί τον δεύτερο συχνότερα προτιμώμενο προορισμό για άθληση μετά την παραλίμνια περιφερειακή οδό της πόλης. Εκτός της άθλησης προσφέρεται για ξεκούραση και για απόλαυση της καλής θέας, γεγονός που επιβεβαιώνεται και το όνομα της περιοχής όπου βρίσκεται (Καλλιθέα).

Στο «Πάρκο της Ολυμπιακής Φλόγας» (βλ. εικόνες 8 έως 11, Παράρτημα) λαμβάνουν χώρα συχνά πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνει ο δήμος, όπως για παράδειγμα συναυλίες ή χορευτικές εκδηλώσεις σε συνεργασία με πολιτιστικούς συλλόγους ακόμη και εκτός της χώρας (συχνά φιλοξενούνται χορευτικά σχήματα από τη Ρωσία), αλλά και διάφορες ομιλίες. Το πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής (βλ. εικόνες 12 έως 14, Παράρτημα), χρησιμοποιείται για ξεκούραση και παιχνίδι, αλλά προσφέρεται και για μαθήματα κυκλοφοριακής αγωγής, γεγονός που το καθιστά συχνά προτιμώμενο προορισμό των σχολείων για τη διεξαγωγή σχετικών με την κυκλοφοριακή εκπαίδευση μαθημάτων.

Εκτός αυτών των σημαντικών για την πόλη χώρων αστικού πρασίνου, διάσπαρτοι στον αστικό ιστό υπάρχουν αρκετοί ακόμη, ωστόσο είναι μικρότεροι σε έκταση και δεν συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Συνήθως οι χώροι αυτοί προτιμώνται για ξεκούραση ή για απόλαυση της θέας.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας, μελετά τις απόψεις των κατοίκων για το σύνολο των χώρων αστικού πρασίνου της πόλης της Καστοριάς, ωστόσο η συλλογή στοιχείων βάσει ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε κατά το πλείστο στους χώρους αυτούς, εφόσον η επισκεψιμότητά τους είναι αυξημένη. Η διαδικασία της έρευνας, δηλαδή η συλλογή στοιχείων με ερωτηματολόγιο περιγράφεται αναλυτικότερα στο κεφάλαιο που ακολουθεί.

Οι χώροι αστικού πρασίνου στην πόλη της Καστοριάς σήμερα, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, δεδομένου της αλλαγής της παραγωγικής βάσης που επήλθε τα τελευταία χρόνια. Μετά την κρίση της γούνας, η πόλη όπως προαναφέρθηκε, έστρεψε την οικονομία της στον τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα στον τουρισμό. Όπως αναφέρθηκε, οι χώροι αστικού πρασίνου προσελκύουν τουρίστες, αναζωογονούν την οικονομική δραστηριότητα και προσφέρουν εργασία και επιπλέον εισόδημα στην πόλη. Συνεπώς, οι παράγοντες λήψεις αποφάσεων για το σχεδιασμό και τη διαχείριση των χώρων αστικού πρασίνου στην πόλη της Καστοριάς, οφείλουν να λάβουν υπόψη τους

τα νέα αυτά δεδομένα και να καταφέρουν να μετατρέψουν τους χώρους αυτούς σε πραγματικά αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής της πόλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

5.1 ΜΕΘΟΔΟΣ

Πριν αναφερθούμε στη διεξαγωγή της έρευνας και στην παράθεση των στοιχείων που προέκυψαν από αυτήν, χρήσιμη είναι η αναφορά στο μέσο της έρευνας, που στη συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί το ερωτηματολόγιο.

5.1.1 ΕΡΕΥΝΑ ΜΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολόγιο ορίζεται ως «ένα σύνολο γραπτών ερωτήσεων, σχετικών με ένα πρόβλημα, τις οποίες ο ερευνητής απευθύνει ομοιόμορφα στα υποκείμενα του δείγματος με σκοπό να συγκεντρώσει τις αναγκαίες ερευνητικές πληροφορίες. Πρόκειται δηλαδή για ένα όργανο έρευνας, με το οποίο συγκεντρώνονται έμμεσα πολλές και διάφορες πληροφορίες» (Βάμβουκας, 1998, Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας ΠΑΣΠΕ-Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2004). Αποτελεί βασικό μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στο συνεντευκτή και στον ερωτώμενο. Η χρήση του σήμερα είναι ευρέως διαδεδομένη, σε διάφορους κλάδους επιστημών.

Οι ερωτήσεις οι οποίες συνιστούν το ερωτηματολόγιο, αποσκοπούν στην καταγραφή των απόψεων, των γνώσεων, των προτιμήσεων, των ενδιαφερόντων, των συναισθημάτων, των στάσεων, των αξιών και γενικότερα, όλων των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του ατόμου το οποίο καλείται να απαντήσει στις ερωτήσεις.

Τα ερωτηματολόγια καταρχήν, απευθύνονται σε άτομα που όχι μόνο γνωρίζουν να διαβάζουν και να γράφουν, αλλά και να εκφράζονται. Η προϋπόθεση αυτή, αποτελεί βασικό στοιχείο που αποκλείει ορισμένες κατηγορίες υποκειμένων από την έρευνα με τη συγκεκριμένη μέθοδο. Γενικώς, οι απαντήσεις που δίνονται κατά τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου, δεν είναι αντικειμενικές αλλά αντικατοπτρίζουν τις απόψεις, αξίες, προσωπικότητα και χαρακτήρα του ερωτώμενου (Βάμβουκας, 1998).

Άλλοι λόγοι σφαλμάτων των απαντήσεων, είναι η ελλιπής ενημέρωση των ερωτώμενων για τα ζητήματα στα οποία αναφέρεται το ερωτηματολόγιο ή και η ατελής κατανόηση των ερωτήσεων του. Ο συντάκτης του ερωτηματολογίου θέτει το ζήτημα της έρευνας με τον τρόπο που ο ίδιος το αντιλαμβάνεται, όμως ο τρόπος αντίληψης μπορεί να είναι διαφορετικός από τον τρόπο των ατόμων που απαντούν. Όσον αφορά στην ενημέρωση των ερωτώμενων, είναι γεγονός πως σπάνια όλα τα άτομα είναι καλά ενημερωμένα και προβληματισμένα για το ερευνητικό ζήτημα, με αποτέλεσμα η ατελής πληροφόρηση επί του ερευνητικού ζητήματος. Για τους λόγους αυτούς, ο ερευνητής θα πρέπει να επιλέγει προσεκτικά το δείγμα της έρευνας αλλά και να χρησιμοποιεί κατάλληλες τεχνικές για την αποφυγή τέτοιων προβλημάτων.

Η μέθοδος του ερωτηματολογίου δύσκολα καλύπτει όλες τις όψεις του ζητήματος που εξεργάζεται (Βάμβουκας, 1998). Επίσης, δύσκολα γενικεύονται τα αποτελέσματα, τα οποία συνήθως είναι «κατά προσέγγιση». Βέβαια, οι κατά προσέγγιση πληροφορίες έχουν σίγουρα μεγαλύτερη αξία από τις ανεύθυνες απόψεις, τις εμπειρικές εικασίες και τις υποκειμενικές γνώμες, ή από την παντελή έλλειψή τους.

Παρά τα μειονεκτήματα, η έρευνα με ερωτηματολόγιο παρουσιάζει και ισχυρά πλεονεκτήματα. Καταρχάς, με το ερωτηματολόγιο επιτυγχάνεται η συλλογή πολλών και ποικίλων πληροφοριών σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Επίσης, σχετικά με άλλες μεθόδους συλλογής πληροφοριών, δεν είναι δαπανηρό σε χρόνο και χρήμα.

Μέσω του ερωτηματολογίου ο ερευνητής συχνά λαμβάνει ειλικρινείς απαντήσεις σε λεπτές ερωτήσεις, χωρίς την παρουσία του (Βάμβουκας, 1998). Συνεπώς δεν παρεμποδίζεται η ελεύθερη έκφραση της προσωπικότητας του ερωτώμενου από την παρουσία κάποιου τρίτου ατόμου. Βασική προϋπόθεση αποτελεί βέβαια η πλήρης ανωνυμία των απαντήσεων. Επιπλέον, το ερωτηματολόγιο επιτρέπει τη μελέτη συμπεριφορών οι οποίες δεν είναι δυνατόν να παρατηρηθούν, ή χρήζουν μακροχρόνιες παρατηρήσεις. Γενικώς, η μέθοδος αυτή προσφέρει έγκυρες και σημαντικές ερευνητικές πληροφορίες, εφόσον οι ερωτήσεις είναι ορθά προπαρασκευασμένες ως προς τη σύνταξη, τη διάρθρωση και την παρουσίασή τους.

5.2 Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στη συγκεκριμένη εργασία (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ, «Ερωτηματολόγιο»), χωρίζεται σε επτά ενότητες.

Αρχικά, στην πρώτη ενότητα, παρέχονται πληροφορίες για το λόγο και τον σκοπό της συγκεκριμένης έρευνας, ώστε να τους γνωρίζουν και να τους κατανοούν τα άτομα που λαμβάνουν μέρος σε αυτήν.

Έπειτα, στη δεύτερη ενότητα (βλ. Παράρτημα ΙΙ, Ερωτηματολόγιο – Ερώτηση 1) πραγματοποιείται η αξιολόγηση των υπάρχοντων χώρων πρασίνου της πόλης, μέσω κλίμακας με τιμές από μηδέν έως δέκα. Βάσει της κλίμακας αυτής, αξιολογείται η συμφωνία των ερωτηθέντων με τις απόψεις που περιγράφονται στην ενότητα αυτή.

Στην τρίτη ενότητα (βλ. Παράρτημα ΙΙ, Ερωτηματολόγιο – Ερώτηση 2) μέσω της κλίμακας από μηδέν έως δέκα, πραγματοποιείται η αξιολόγηση των απόψεων των κατοίκων που λαμβάνουν μέρος στην έρευνα, σχετικά με πρόσθετους χώρους πρασίνου.

Στην τέταρτη ενότητα (βλ. Παράρτημα ΙΙ, Ερωτηματολόγιο – Ερώτηση 3) παρατίθενται απόψεις σχετικά με τους χώρους πρασίνου, τις οποίες καλούνται οι ερωτηθέντες να αξιολογήσουν, μέσω βαθμολογίας από μηδέν έως 10.

Σε όλες τις παραπάνω ερωτήσεις η τιμή μηδέν δηλώνει πλήρη διαφωνία με τη πρόταση, θέση, άποψη, κτλ, που παρατίθεται ενώ η τιμή δέκα αντικατοπτρίζει απόλυτη συμφωνία.

Η πέμπτη ενότητα (βλ. Παράρτημα ΙΙ, Ερωτηματολόγιο – Ερώτηση 4, 5 και 6) περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τη διαθεσιμότητα συμμετοχής των πολιτών στη διαχείριση των χώρων πρασίνου της πόλης. Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τον τρόπο συμβολής των πολιτών στη διαχείριση, το ποσό χρημάτων που είναι διατεθειμένοι να συνεισφέρουν για τη διαχείριση ή τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου, αλλά και για το χρόνο που προθυμοποιούνται να συνεισφέρουν για τους σκοπούς αυτούς.

Η έκτη ενότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις που αποσκοπούν στην καταγραφή του προφίλ των κατοίκων που λαμβάνουν μέρος στην έρευνα. Τέτοιου είδους ερωτήσεις σχετίζονται με το φύλο, την ηλικία, το επάγγελμα και με δείκτες ευημερίας, όπως ο βαθμός ικανοποίησης των κατοίκων από τη ζωή στην πόλη και το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημά τους.

Όσον αφορά στην έρευνα, αυτή πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια των μηνών Αύγουστο έως Δεκέμβριο του έτους 2008. Σκοπός της είναι η συλλογή των απόψεων των κατοίκων της πόλης της Καστοριάς, σχετικά με τη χρησιμότητα και αναγκαιότητα των χώρων αστικού πρασίνου, αλλά και με το πώς αντιλαμβάνονται την οικονομική τους διάσταση. Κατά το πλείστον, η έρευνα διεξήχθη με τη μορφή συνέντευξης, για να αποφευχθούν τυχόν παρανοήσεις των ερωτήσεων και να λυθούν απορίες των ερωτηθέντων, ώστε τα αποτελέσματα να ανταποκρίνονται περισσότερο στις πραγματικές απόψεις τους.

Επιπλέον, η έρευνα περιορίστηκε στους κατοίκους της πόλης της Καστοριάς και δεν επεκτάθηκε σε επισκέπτες, εφόσον οι μόνιμοι κάτοικοι χρησιμοποιούν περισσότερο και γνωρίζουν καλύτερα την επικρατούσα κατάσταση στους χώρους αστικού πρασίνου της πόλης. Ακόμα, περιορίστηκε στις παραγωγικές ηλικίες μεταξύ 18-60, δεδομένου το ότι οι ομάδες αποτελούν τους βασικούς χρήστες χώρων πρασίνου την πόλη (όπως φάνηκε από επιτόπια προσωπική έρευνα). Επιπλέον, θεωρήσαμε σημαντικό να χωρίσουμε τον πληθυσμό μας σε δυο ομάδες: «ενημερωμένοι» και «μη-ενημερωμένοι» πολίτες. Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει άτομα που λόγω της επαγγελματικής θέσης ή ενασχόλησης τους με το αντικείμενο έχουν μια πληροφορημένη άποψη σε ζητήματα αστικού πρασίνου στην Καστοριά. Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει άτομα που χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου της πόλης και έχουν γνώση η οποία προκύπτει από την εμπειρία τους χωρίς κάποια σχετική επαγγελματική ή γνωστική εξειδίκευση στο αντικείμενο.

Ο συνολικός αριθμός των ερωτηματολογίων που συγκεντρώθηκαν ανέρχεται σε 292. Εκ των 292 ερωτηματολογίων, τα 90 (δηλ περίπου το ένα τρίτο του συνόλου) έχουν απαντηθεί από την ομάδα των «ενημερωμένων» πολιτών, ατόμων δηλαδή της τοπικής αυτοδιοίκησης (όπως νομαρχιακοί και δημοτικοί σύμβουλοι), μέλη φιλοπεριβαλλοντικών συλλόγων, αλλά και ατόμων με εξειδικευμένη γνώση σε ζητήματα περιβάλλοντος και αστικού σχεδιασμού (όπως αρχιτέκτονες και πολεοδόμοι

μηχανικοί). Τα υπόλοιπα 202 έχουν συμπληρωθεί από την ομάδα «μη ενημερωμένων ατόμων».

Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS (βλ. Τσάντας Ν. κ.α. (1999) «Ανάλυση δεδομένων με τη βοήθεια στατιστικών πακέτων», Παράρτημα Β., σελ.Β3-Β79) και τα αποτελέσματα που προέκυψαν οργανώθηκαν σε πίνακες των οποίων ο σχολιασμός ακολουθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην ενότητα 6.1 παρατίθενται πίνακες που συμπεριλαμβάνουν τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα, καθώς και ο περιγραφικός σχολιασμός τους. Επιπλέον, γίνεται συσχετισμός χαρακτηριστικών στοιχείων του δείγματος (π.χ. φύλο, ηλικία, κλπ) με τις απαντήσεις που δόθηκαν αναφορικά με τη συντήρηση ή τη δημιουργία χώρων πρασίνου.

6.1.1 ΠΡΟΦΙΛ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε, ο συνολικός αριθμός των κατοίκων της πόλης της Καστοριάς που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας, ανέρχεται στους 292 συνολικά. Στην έρευνα συμπεριλήφθηκαν ερωτήσεις που αφορούν στο προφίλ των κατοίκων που έλαβαν μέρος. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφηκαν στοιχεία που αφορούν στην ηλικία και το φύλο των ερωτηθέντων, στο επίπεδο εκπαίδευσης και στο επάγγελμα, στο επίπεδο ικανοποίησης από τη ζωή στην πόλη, στο επίπεδο ενημέρωσής τους για ζητήματα σχετικά με το αντικείμενο της συγκεκριμένης εργασίας αλλά και στο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημά τους. Τα στοιχεία αυτά, σχηματίζουν την εικόνα και την ποιότητα του δείγματος, ενώ πολλά από αυτά συσχετίζονται μετέπειτα με τις απαντήσεις που δίνουν οι ερωτηθέντες σχετικά με τους χώρους πρασίνου της πόλης.

Όσον αφορά στην ηλικία, το δείγμα έχει καταταχθεί σε τέσσερις ομάδες, ωστόσο δύο οι φαίνεται να επικρατούν σε πλήθος, ενώ ο μέσος όρος ηλικίας ανέρχεται στα 40 έτη. Οι ομάδες που επικρατούν σε πλήθος είναι από 41 έως 50 ετών σε ποσοστό 36,8% και από 20 έως 30 ετών, σε ποσοστό 28%. Έπειτα ακολουθούν οι ομάδες 31 έως 40 ετών σε ποσοστό 22,6% και από 50 ετών και άνω, σε ποσοστό 12,6% (βλ. Πίνακα 1). Ως προς τη σύνθεση των φύλων, οι γυναίκες επικρατούν σε πλήθος έναντι των αντρών, σε ποσοστά 59,9% και 40,1% αντίστοιχα (βλ. Πίνακα 2). Το γεγονός αυτό, ενισχύεται από

την επικράτηση των γυναικών έναντι των αντρών σε εθνικό επίπεδο. Σε γενικές γραμμές, από την έρευνα παρατηρήθηκε πως οι γυναίκες είναι συχνότεροι χρήστες των χώρων πρασίνου σχετικά με τους άντρες, εφόσον συνηθίζουν συχνότερα να συνοδεύουν τα παιδιά σε πάρκα, για λόγους αναψυχής.

Πίνακας 1: Ηλικιακή σύνθεση

Ηλικία	Αριθμός	Ποσοστό %
20-30	82	28,0
31-40	66	22,6
41-50	107	36,8
50 και άνω	37	12,6
Σύνολο	292	100,0

Πίνακας 2: Σύνθεση φύλων

Φύλο	Αριθμός	Ποσοστό %
Άνδρας	117	40,1
Γυναίκα	175	59,9
Σύνολο	292	100,0

Όσον αφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της πόλης που έλαβαν μέρος στην έρευνα, παρατηρείται αρκετά υψηλό, εφόσον η πλειονότητα αυτών είναι απόφοιτη σχολής ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ ή ΤΕΙ) σε ποσοστό 40,4% ή κατέχει κάποιον μεταπτυχιακό τίτλο, σε ποσοστό 21,6%. Λιγότεροι είναι οι απόφοιτοι της βασικής εκπαίδευσης (δημοτικό σχολείο και γυμνάσιο) σε ποσοστό 2,4% (βλ. Πίνακα 3). Σχετικά με τον επαγγελματικό τομέα, οι ερωτηθέντες παρατηρούνται μοιρασμένοι στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, σε ποσοστά 44,9% και 48,3% αντίστοιχα. Στον ιδιωτικό τομέα, υψηλότερα είναι τα ποσοστά των υπαλλήλων (18,6%) και των επιχειρηματιών (18,8%) έναντι των επαγγελματιών (7,5%). Η κατηγορία των μη εργαζόμενων, περιλαμβάνει νέους από 20 ετών και πάνω οι οποίοι δεν εργάζονται ακόμη λόγω σπουδών, γυναίκες, των οποίων η ασχολία είναι τα οικιακά, αλλά και άτομα που έχουν συνταξιοδοτηθεί. Η κατηγορία αυτή αποτελεί το μικρότερη σε πλήθος στο σύνολο των ερωτηθέντων και ανέρχεται σε ποσοστό 6,8% (βλ. Πίνακα 4).

Πίνακας 3: Εκπαιδευτική σύνθεση

Εκπαίδευση	Αριθμός	Ποσοστό %
Δημοτικό-Γυμνάσιο	7	2,4
Λύκειο	68	23,3
Ανώτερη εκπαίδευση - ΙΕΚ	36	12,3
Ανώτατη εκπαίδευση - ΑΕΙ, ΤΕΙ	118	40,4
Μεταπτυχιακές σπουδές	63	21,6
Σύνολο	292	100,0

Πίνακας 4: Τομέας επαγγέλματος

Επάγγελμα		Αριθμός	Ποσοστό %
Δημόσιος τομέας		141	48,3
Ιδιωτικός τομέας	Υπάλληλος	54	18,6
	Επαγγελματίας	22	7,5
	Επιχειρηματίας	55	18,8
	Σύνολο	131	43,9%
Μη εργαζόμενος		20	6,8

Ως προς το επίπεδο οικογενειακού εισοδήματος, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος της τάξης του 33,9%, δήλωσε πως συγκεντρώνει από 1.000 έως 1.500 ευρώ (βλ. Πίνακα 5). Το επίπεδο αυτό βρίσκεται λίγο χαμηλότερα από το μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα στην Ελλάδα το 2004, το οποίο ανέρχεται σε 1.600 ευρώ. Ωστόσο, σημαντικό μέρος των ερωτηθέντων, σε ποσοστό 20,6%, δήλωσε ότι συγκεντρώνει από 1.500 έως 2.000 ευρώ μηνιαίως, ενώ χαμηλά παρατηρούνται τα ποσοστά των ερωτηθέντων που δηλώνουν μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα, λιγότερο από 500 ευρώ ή περισσότερο από 3.500 ευρώ (2,1% και 5,8% αντίστοιχα).

Πίνακας 5: Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (ευρώ)	Αριθμός	Ποσοστό %
Λιγότερο από 500	6	2,1

Από 500 έως 1.000	20	6,8
Από 1.000 έως 1.500	99	33,9
Από 1.500 έως 2.000	60	20,6
Από 2.000 έως 2.500	26	8,9
Από 2.500 έως 3.000	31	10,6
Από 3.000 έως 3.500	33	11,3
Από 3.500 έως 4.000	17	5,8
Από 4.000 και πάνω	0	0,0
Σύνολο	292	100,0

Σχετικά με την ομάδα πολιτών, όπως προαναφέρθηκε (βλ. Ενότητα 5.2: Η διεξαγωγή της έρευνας), το δείγμα έχει χωριστεί σε δύο ομάδες, των «ενημερωμένων» και των «μη ενημερωμένων» πολιτών. Η πλειονότητα του δείγματος ανήκει στους «μη ενημερωμένους» πολίτες, σε ποσοστό 69,2%. Ωστόσο, το ποσοστό της τάξης του 30,8% των «ενημερωμένων» πολιτών, αυτών δηλαδή που λόγω θέσης (π.χ. δημοτικοί σύμβουλοι) ή λόγω εκπαίδευσης και εμπειρίας (π.χ. μηχανικοί που ασχολούνται με ζητήματα αστικού πρασίνου) γνωρίζουν καλύτερα θέματα των χώρων αστικού πρασίνου, είναι αρκετά υψηλό στο σύνολο του δείγματος (βλ. Πίνακα 6).

Πίνακας 6: Ομάδα ατόμων

Ομάδα	Αριθμός	Ποσοστό %
Ενημερωμένοι	90	30,8
Μη ενημερωμένοι	202	69,2
Σύνολο	292	100,0

Επιπλέον, οι περισσότεροι ερωτηθέντες φαίνονται ιδιαίτερα ευχαριστημένοι με τη ζωή τους στην πόλη της Καστοριάς. Τα δύο μεγαλύτερα ποσοστά, 63% και 18,5% αντιστοιχούν στις κατηγορίες του δείγματος που βαθμολόγησαν από έξι και πάνω τη ζωή στην πόλη με μέγιστο το δέκα (βλ. Πίνακα 7). Το γεγονός αυτό ενισχύεται από τη μικρή επιθυμία από τους περισσότερους ερωτηθέντες να μετακομίσουν σε άλλη πόλη αν το ευνοούν οι συνθήκες. Τα δύο μεγαλύτερα ποσοστά, 50% και 20,8% βαθμολογούν από μηδέν έως πέντε με μέγιστο το 10, την πιθανότητα να μετακομίσουν σε άλλη πόλη (βλ. Πίνακα 8). Συνεπώς, σε συνολικά ποσοστά αρκετά μεγαλύτερα από το μέσο όρο, οι ερωτηθέντες φαίνεται πως είναι ευχαριστημένοι με τη ζωή στην πόλη και δεν επιθυμούν να μετακομίσουν σε κάποια άλλη.

Πίνακας 7: Ικανοποίηση από τη ζωή στην πόλη

Κατηγορίες	Αριθμός	Ποσοστό %
0-2	13	4,5
3-5	41	14,0
6-8	184	63,0
9-10	54	18,5
Σύνολο	292	100,0

Πίνακας 8: Επιθυμία για μετακόμιση σε άλλη πόλη

Κατηγορίες	Αριθμός	Ποσοστό %
0-2	146	50,0
3-5	61	20,8
6-8	50	17,1
9-10	35	12,1
Σύνολο	292	100,0

6.1.2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Κατά την έρευνα, ζητήθηκε από τους κατοίκους της πόλης που έλαβαν μέρος, να δηλώσουν αν και κατά πόσο συμφωνούν με μια σειρά από θέσεις που αφορούν στους υφιστάμενους και στους πρόσθετους χώρους πρασίνου της πόλης (βλ. Ερώτηση 1 και 2, Ερωτηματολόγιο). Η συμφωνία του δείγματος με τις σχετικές θέσεις, όπως έχει προαναφερθεί (βλ. Ενότητα 5.2: η διεξαγωγή της έρευνας), περιγράφεται μέσω μιας κλίμακας με τιμές από μηδέν έως δέκα. Στους Πίνακες που ακολουθούν (Πίνακας 9 και Πίνακας 10) γίνεται περιγραφική ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, όπου παρατίθεται ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση των απαντήσεων, ώστε να δοθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις απόψεις των κατοίκων σχετικά με τους υπάρχοντες και τους πιθανά πρόσθετους χώρους πρασίνου στην πόλη.

Όσον αφορά στους υφιστάμενους χώρους πρασίνου (βλ. Πίνακα 9), και πιο συγκεκριμένα στην ποσότητα τους, ο μέσος όρος των ερωτηθέντων ανέρχεται σε 5,2 της κλίμακας από μηδέν έως δέκα. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (ποσοστό

17,6%) επέλεξε την τιμή 6 της κλίμακας από μηδέν έως δέκα, γεγονός που σε συνδυασμό με το μέσο όρο, δηλώνει πως οι ερωτηθέντες είναι σχετικά ικανοποιημένοι με την ποσότητα των χώρων πρασίνου στην πόλη.

Επιπλέον, οι χώροι πρασίνου της πόλης φαίνεται πως δεν είναι σε μεγάλο βαθμό καλά φροντισμένοι. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, της τάξης του 23,3% επιλέγει την τιμή 3 της κλίμακας από ένα έως δέκα, ενώ ο μέσος όρος ανέρχεται σε 4,4. Συνεπώς, βάσει της έρευνας, οι χώροι πρασίνου δεν είναι τόσο καλά φροντισμένοι, αλλά αντίθετα, φαίνεται πως είναι σχετικά εγκαταλελειμμένοι.

Οι απαντήσεις για την ευκολία πρόσβασης στους χώρους πρασίνου, είναι σχετικά μοιρασμένες. Τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνονται λίγο πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή στην τιμή πέντε, ενώ ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 6,4. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως η ευκολία πρόσβασης στους χώρους πρασίνου είναι σχετικά εύκολη.

Σε αντίστοιχο επίπεδο κινούνται και οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετικά με το βαθμό επισκεψιμότητας των χώρων πρασίνου. Τα μεγαλύτερα ποσοστά κινούνται γύρω από τον μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή στην τιμή 5. Ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 5,5, συνεπώς η επισκεψιμότητα των χώρων πρασίνου κινείται σε μέτρια επίπεδα βάσει του δείγματος.

Αμφιλεγόμενη είναι η συμφωνία των ερωτηθέντων με το αν οι χώροι πρασίνου απωθούν ή ελκύουν οικονομικές δραστηριότητες. Τα ποσοστά είναι αρκετά μοιρασμένα στην κλίμακα από μηδέν έως δέκα. Αν και ο μέσος όρος των απαντήσεων βρίσκεται στο 5,3, η διασπορά ανέρχεται σε 2,7 (η μεγαλύτερη που παρουσιάζεται στην ενότητα αυτή), κάτι που σημαίνει ότι υπάρχει μεγάλη απόκλιση στις απόψεις των κατοίκων ως προς το ζήτημα αυτό.

Επιπλέον, οι χώροι πρασίνου της πόλης υποστηρίζεται πως μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των σχετικών απαντήσεων μοιράζονται στις τιμές από επτά έως δέκα στην κλίμακα συμφωνίας, ενώ ο μέσος όρος τους ανέρχεται σε 8,2 και η διασπορά, που είναι ιδιαίτερα μικρή, ανέρχεται σε 1,7.

Παρ' όλα αυτά, η πλειονότητα των ερωτηθέντων δηλώνει πως οι χώροι πρασίνου βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης σε μεγάλο βαθμό. Τα μεγαλύτερα

ποσοστά των απαντήσεων παρατηρούνται στις τιμές από επτά έως δέκα στην κλίμακα συμφωνίας, ενώ ο μέσος όρος ανέρχεται σε 7,5.

Όσον αφορά στους πρόσθετους χώρους πρασίνου (βλ. Πίνακα 10), οι ερωτηθέντες φαίνονται περισσότερο πεπεισμένοι γενικά για τη θετική συμβολή τους στην πόλη και στη ζωή τους. Γενικά, παρατηρείται πως σε όλες τις ερωτήσεις, οι μέσοι όροι των απαντήσεων είναι αρκετά υψηλοί, ενώ παράλληλα η διασπορά αρκετά χαμηλή.

Πάνω από το μισό των ερωτηθέντων δηλώνουν πως η δημιουργία πρόσθετων χώρων πρασίνου είναι πλέον απαραίτητη στην πόλη (το 50,3% του δείγματος αξιολογεί αυτή τη θέση με δέκα). Ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 8,7. Ωστόσο, σχετικά με το κόστος δημιουργίας τους, ο μέσος όρος των απαντήσεων που ανέρχεται σε 5,8 δηλώνει πως το κόστος τους θα κινείται σε μέτρια επίπεδα, καθώς τα μεγαλύτερα ποσοστά των απαντήσεων συγκεντρώνονται λίγο πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή την τιμή πέντε.

Όσον αφορά στην επισκεψιμότητά τους, φαίνεται πως θα είναι αρκετά αυξημένη. Ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 7,9, ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά κατανέμονται από την τιμή οκτώ έως δέκα της κλίμακας. Οι πλειονότητα του δείγματος συνεπώς δηλώνει αισιόδοξη ως προς το βαθμό επισκεψιμότητας των πρόσθετων χώρων πρασίνου.

Σημαντική είναι η συμφωνία των περισσότερων ερωτηθέντων πως οι νέοι χώροι πρασίνου θα συμβάλουν σημαντικά στην ευημερία των κατοίκων της πόλης. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των απαντήσεων συσπειρώνονται στις τιμές από οκτώ έως δέκα της κλίμακας, ενώ ο μέσος όρος είναι αρκετά υψηλός και ανέρχεται σε 8,2.

Αντίστοιχα κινούνται τα ποσοστά των απαντήσεων για το αν οι νέοι χώροι θα προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες. Και στην περίπτωση αυτή, η πλειονότητα του δείγματος δηλώνει πως πρόσθετοι χώροι στην πόλη, θα βοηθήσουν την οικονομική δραστηριότητα της. Ο μέσος όρος των απαντήσεων είναι πάλι υψηλός και ανέρχεται σε 8,3.

Επιπλέον, η δημιουργία πρόσθετων χώρων πρασίνου, σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος, θα επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις αξίες των γύρω ακινήτων. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των απαντήσεων κινούνται στις τιμές από επτά έως δέκα της

κλίμακας και ο μέσος όρος ανέρχεται σε 8,2. Αντίστοιχα συμβαίνει με τα ποσοστά των απαντήσεων στην ερώτηση αν οι πρόσθετοι χώροι πρασίνου θα ενισχύσουν σημαντικά την αστική οικονομική ανάπτυξη. Τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνονται στις τιμές από οκτώ έως δέκα και ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 8,2.

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να πούμε ότι η πλειονότητα των κατοίκων της πόλης που έλαβαν μέρος στη έρευνα, δεν φαίνεται ιδιαίτερα ευχαριστημένη με την ποσότητα και τη συμβολή των υπαρχόντων χώρων αστικού πρασίνου στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Αντιθέτως, οι περισσότεροι εξ αυτών, φαίνεται πως είναι σε μεγάλο βαθμό θετικοί με το ενδεχόμενο δημιουργίας νέων χώρων πρασίνου, αλλά και με σημασία τους στην οικονομική ζωή και ανάπτυξη της πόλης.

Πίνακας 9: Αξιολόγηση υπαρχόντων χώρων πρασίνου (ποσοστά %)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	μ.ο	τ.α	
Είναι λίγοι	0,7	0,7	8,9	16,8	13,3	12,7	17,5	11,6	15,4	0,0	2,4	5,2	2,1	Είναι πολλοί
Είναι εγκαταλελειμμένοι	0,7	4,8	7,5	23,3	13,7	20,9	20,5	2,4	6,2	0,0	0,0	4,4	1,8	Είναι καλά φροντισμένοι
Είναι δύσκολα προσβάσιμοι	0,0	0,0	5,1	5,6	3,4	23,6	5,5	23,3	21,2	6,5	5,8	6,4	2,0	Είναι εύκολα προσβάσιμοι
Έχουν μικρή επισκεψιμότητα	0,3	0,0	7,2	5,5	20,9	7,9	33,6	11,6	5,8	4,5	2,7	5,5	1,9	Έχουν μεγάλη επισκεψιμότητα
Απωθούν οικονομικές δραστηριότητες	1,0	4,5	14,4	13,4	6,8	14,4	10,6	11,6	4,8	10,3	8,2	5,3	2,7	Προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες
Πρέπει να παραμείνουν όπως είναι	0,0	0,0	0,0	3,1	0,3	3,1	7,3	14,7	25,3	13,0	33,2	8,2	1,7	Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά
Εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη της πόλης	0,3	0,3	0,0	4,8	2,4	8,6	9,9	14,4	19,9	29,1	10,3	7,5	1,9	Βοηθούν την οικονομική ανάπτυξη της πόλης

μ.ο. : μέσος όρος

τ.α : τυπική απόκλιση

Πίνακας 10: Αξιολόγηση πρόσθετων χώρων πρασίνου

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	μ.ο	τ.α.	
Είναι περιττοί	0,0	0,0	0,3	0,0	2,8	5,1	3,8	4,5	18,8	14,4	50,3	8,7	1,7	Είναι απαραίτητοι
Το κόστος τους θα είναι μεγάλο	0,0	2,4	4,5	5,4	9,5	13,4	26,4	17,8	15,1	4,8	0,7	5,8	1,9	Το κόστος τους θα είναι μικρό
Η επισκεψιμότητά τους θα είναι μικρή	0,0	0,0	3,8	0,3	0,3	6,2	3,8	17,8	22,6	26,7	18,5	7,9	1,8	Η επισκεψιμότητά τους θα είναι μεγάλη
Δεν θα συμβάλουν στην ευημερία των κατοίκων	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,3	7,9	17,8	12,3	18,8	32,9	8,2	1,7	Θα συμβάλουν σημαντικά στην ευημερία των ανθρώπων
Θα απωθήσουν οικονομικές δραστηριότητες	0,0	0,0	0,0	0,3	1,0	3,8	6,8	11,4	29,8	25,7	21,2	8,3	1,4	Θα προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες
Δεν θα επηρεάσουν τις αξίες ακινήτων γύρω τους	0,0	0,0	0,0	0,3	1,4	1,0	3,4	22,6	35,6	12,4	23,3	8,2	1,3	Θα μεταβάλουν σημαντικά τις αξίες ακινήτων γύρω τους

Θα αποτελέσουν εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης	0,0	2,1	0,0	0,0	0,3	5,1	9,2	9,6	22,6	18,2	32,9	8,2	1,9	Θα συμβάλουν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης

μ.ο. : μέσος όρος

τ.α : τυπική απόκλιση

6.1.3 ΣΤΑΣΕΙΣ - ΑΠΟΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Οι απόψεις των κατοίκων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στο σχεδιασμό των χώρων αστικού πρασίνου, στα πλαίσια προώθησης της συμμετοχικότητας των πολιτών, αλλά και της ενίσχυσης της συνείδησης των ενεργών και υπεύθυνων μελών μιας τοπικής κοινωνίας. Έτσι, στην παρούσα ενότητα οι κάτοικοι της πόλης αξιολογούν μια σειρά από θέσεις αναφορικά με τη διαχείριση και χρηματοδότηση των χώρων πρασίνου (βλ. Πίνακα 11).

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στη διαχείριση (συντήρηση ή δημιουργία) των χώρων αστικού πρασίνου, η πλειονότητα των ερωτηθέντων συμφωνεί με την άποψη πως η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των σχετικών απαντήσεων συσπειρώνονται στις τιμές από οκτώ έως και δέκα της κλίμακας συμφωνίας, ο μέσος όρος των απαντήσεων είναι υψηλός της τάξης του 8,6, ενώ η τυπική απόκλιση μικρή της τάξης του 1,4.

Ωστόσο, οι περισσότεροι ερωτηθέντες εμφανίζονται αρκετά αρνητικοί στο ενδεχόμενο της αύξησης της φορολογίας για την καλύτερη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Το μεγαλύτερο ποσοστό, της τάξης του 26% εμφανίζεται στην τιμή μηδέν της κλίμακας ωστόσο ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 3,9 και η διασπορά είναι υψηλή, της τάξης του 3,4, που δηλώνει ότι δεν υπάρχει ενιαία γνώμη ως προς το θέμα αυτό από την πλευρά των ερωτηθέντων.

Μοιρασμένα είναι τα ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με το ποιοι πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Αν και η πλειονότητα των ερωτηθέντων υποστηρίζει πως όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά, με μέσο όρο απαντήσεων της τάξης του 5,8, ωστόσο υπάρχει σημαντική διασπορά (3,4) ενώ ένα 16,1% των ερωτηθέντων φαίνεται να διαφωνεί απόλυτα με τη θέση αυτή (δίνοντας τιμή 0). Επίσης, η πλειονότητα των πολιτών φαίνεται να είναι αρνητική αναφορικά με την άποψη πως μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των απαντήσεων συγκεντρώνονται στις τιμές από μηδέν έως και δύο στην κλίμακα και ο μέσος όρος ανέρχεται σε 2,3 ενώ η τυπική απόκλιση σε 3,0.

Σχετικά με τον έλεγχο της χρήσης και της πρόσβασης ορισμένων χώρων πρασίνου, ώστε να περιοριστούν φαινόμενα υποβάθμισής τους, οι ερωτηθέντες έχουν διαφορετικές απόψεις οι οποίες αποτυπώνονται στη μεγάλη διασπορά των απαντήσεων τους (3,3). Ωστόσο, ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 6,4 ενώ ποσοστό της τάξης του 21,9% των ερωτηθέντων, συμφωνεί απόλυτα στη θέση αυτή (αξιολογώντας τη με δέκα). Συνεπώς, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι γενικά οι πολίτες της Καστοριάς βλέπουν θετικά τον έλεγχο της χρήσης κάποιων χώρων πρασίνου ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση της ποιότητάς τους.

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες, σε ποσοστό 45,2% φαίνονται αρνητικοί στην επιβολή εισιτηρίου για την αστυνόμευση και χρηματοδότηση των χώρων πρασίνου της πόλης. Στην περίπτωση αυτή, ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 2,3 και η τυπική απόκλιση σε 2,8. Είναι εμφανές από τις απαντήσεις, πως η πλειονότητα των ερωτηθέντων δεν επιθυμεί να διαθέσει χρήματα για τη διαχείριση των χώρων αστικού πρασίνου, ούτε έμμεσα, μέσω της αύξησης της φορολογίας, όπως περιγράφηκε παραπάνω, ούτε όμως άμεσα, με την πληρωμή εισιτηρίου για την είσοδό τους σε αυτούς τους χώρους. Οι δύο αυτές απόψεις συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα και περισσότερο συσπειρωμένα ποσοστά, στις χαμηλές τιμές της κλίμακας, γεγονός που δηλώνει τη δυσαρέσκειά τους σε τέτοιου είδους μέτρα.

Όσον αφορά στην άποψη ότι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις, τα μεγαλύτερα και σχεδόν ισότιμα ποσοστά των απαντήσεων των ερωτηθέντων βρίσκονται στην τιμή μηδέν (ποσοστό 19,9%) και στην τιμή δέκα (ποσοστό 20,5%). Οι απόψεις εμφανίζονται να δίστανται, με μέσο όρο απαντήσεων της τάξης του 5,0 και τυπική απόκλιση 3,8. Περισσότερο θετικοί ωστόσο, εμφανίζονται οι ερωτηθέντες στην περίπτωση να δοθούν χώροι πρασίνου σε άλλες χρήσεις, όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο (π.χ για τη δημιουργία νοσοκομείου). Στην περίπτωση αυτή, η τυπική απόκλιση των απαντήσεων είναι 3,6 αλλά τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνονται στις τιμές από οκτώ έως και δέκα της κλίμακας, ενώ ο μέσος όρος των απαντήσεων βρίσκεται πάνω από το μέσο της κλίμακας και ανέρχεται σε 6,2.

Περισσότερο διεσπαρμένα είναι τα ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με την άποψη ότι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό συνεπάγεται οικονομικά οφέλη για την πόλη. Ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 5,2 και η τυπική απόκλιση σε 3,1, ενώ έχουμε σημαντικά ποσοστά στα δυο άκρα της κλίμακας (το

11,3% αξιολογεί τη θέση αυτή με την τιμή μηδέν, ενώ το 14,1% με την τιμή δέκα). Θετικότεροι εμφανίζονται οι ερωτηθέντες στην περίπτωση που η αλλαγή χρήσης χώρων πρασίνου έχει οικονομικά οφέλη για την πόλη τα οποία όμως επιστρέφουν πίσω στους πολίτες της πόλης (π.χ. με μείωση της φορολογίας). Ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται σε 6,0 ενώ υπάρχει σημαντική διασπορά των απαντήσεων της τάξης του 3,4.

Γενικά, παρατηρούμε ότι η πλειονότητα του δείγματος, στέκεται αρνητική στην αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου. Επίσης, δεν επιθυμεί σε μεγάλο βαθμό την αλλαγή χρήσης προς όφελος της οικονομικής ενίσχυσης της πόλης. Εάν τα οικονομικά οφέλη αποδοθούν πίσω στους ίδιους τους πολίτες, ή εάν πρόκειται για κοινωνική ανάγκη, τότε το δείγμα φαίνεται πιο θετικό σε πιθανή αλλαγή της χρήσης των χώρων πρασίνου, ωστόσο η επιθυμία αυτή δεν είναι ανεβάζει τους μέσους όρους των απαντήσεων πάνω από 6,0.

Σχετικά με την παραχώρηση κάποιων περιουσιακών δικαιωμάτων επί χώρων πρασίνου σε ομάδες πολιτών (π.χ. φιλοπεριβαλλοντικές οργανώσεις) που θα έχουν την ευθύνη της διαχείρισης των χώρων αυτών, οι απόψεις του δείγματος είναι μάλλον θετικές. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των απαντήσεων τείνουν προς τις μεγαλύτερες τιμές της κλίμακας, με το μέσο όρο των απαντήσεων ανέρχεται σε 6,5 και με σχετικά μικρή τυπική απόκλιση της τάξης του 2,4.

Επιπλέον, η άποψη ότι η διευθέτηση αυτή μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας των χώρων πρασίνου είναι δεκτή από την πλειονότητα του δείγματος. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των απαντήσεων συγκεντρώνονται πάνω από τη μέση τιμή της κλίμακας. Ο μέσος όρος ανέρχεται σε 7,0 και η τυπική απόκλιση σε 2,4. Συνεπώς η πλειονότητα των ερωτηθέντων είναι δεκτική στο να δοθούν περιουσιακά δικαιώματα επί χώρων πρασίνου σε ομάδες, εφόσον το γεγονός αυτό βελτιώσει την ποιότητά τους.

Συμπερασματικά, οι απόψεις των κατοίκων για τους χώρους αστικού πρασίνου, είναι σε πολλές περιπτώσεις πολωμένες. Σε ζητήματα όπως η αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου, ή ενίσχυση της φορολογίας για τη διαχείρισή τους είναι περισσότερο αντίθετοι, ενώ σε ζητήματα όπως η παραχώρηση δικαιωμάτων για την καλύτερη διαχείριση, φαίνονται περισσότερο δεκτικοί. Οι μέσοι όροι των απαντήσεων, ωστόσο, δεν ξεπερνούν στις περισσότερες περιπτώσεις κατά πολύ το μέσο όρο της κλίμακας από

ένα έως δέκα, γεγονός που μαρτυρά πως το δείγμα ακόμη και στις περιπτώσεις που στέκεται περισσότερο δεκτικό, είναι σχετικά συγκρατημένο, ενώ δεν υπάρχει ταύτιση απόψεων σε βαθμό ώστε να υπάρξει ενιαία γνώμη και αξιολόγηση στις ως άνω θέσεις.

Πίνακας 11: Στάσεις - απόψεις σχετικά με τους χώρους αστικού πρασίνου

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	μ.ο	τ.α.
Η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	4,5	4,5	7,5	29,5	12,3	41,4	8,6	1,4
Η διαχείριση χώρων πρασίνου από την πόλη χρειάζεται να ενισχυθεί με επιπλέον φορολογία	26,0	11,0	6,8	5,8	5,2	8,2	9,6	8,9	6,2	8,2	4,1	3,9	3,4
Όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	16,1	4,2	1,0	6,8	5,1	4,8	3,4	21,9	13,4	7,5	15,8	5,8	3,4
Μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	45,2	13,7	10,6	3,5	4,5	3,4	3,1	7,5	2,7	0,3	5,5	2,3	3,0

Η πρόσβαση και η χρήση κάποιων χώρων πρασίνου πρέπει να γίνει ελεγχόμενη ώστε να περιοριστούν φαινόμενα υποβάθμισης των χώρων αυτών	10,3	3,8	1,4	8,6	0,0	10,6	5,1	14,0	17,5	6,8	21,9	6,4	3,3
Η επιβολή εισιτηρίου για τη χρήση κάποιων χώρων πρασίνου είναι θετικό βήμα για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότησή τους	45,2	4,8	16,8	6,2	3,1	8,2	6,8	2,7	2,4	0,0	3,8	2,3	2,8
Χώροι πρασίνου δεν πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις	19,9	8,2	9,2	2,1	5,2	8,2	1,4	6,5	14,7	4,1	20,5	5,0	3,8
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο	9,2	8,2	11,3	0,7	0,3	8,2	3,8	2,5	16,8	14,7	24,3	6,2	3,6
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό συνεπάγεται σημαντικά οικονομικά οφέλη για την πόλη	11,3	5,5	7,5	3,4	4,8	25,7	6,5	6,2	14,0	0,7	14,4	5,2	3,1

Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν προκύπτουν σημαντικά οφέλη για την πόλη μόνο αν τα οφέλη αποδοθούν πίσω στους πολίτες	12,7	3,7	2,4	7,2	0,3	22,6	0,7	4,5	13,7	14,4	17,8	6,0	3,4
Κάποια περιουσιακά δικαιώματα επί χώρων πρασίνου πρέπει να παραχωρηθούν σε ομάδες πολιτών οι οποίοι θα έχουν την ευθύνη για τη διαχείρισή τους	1,4	0,3	2,1	12,3	6,5	11,6	13,7	7,2	28,4	1,4	15,1	6,5	2,4
Η παραπάνω διευθέτηση δύναται να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των χώρων πρασίνου	1,0	0,0	2,7	5,5	8,2	10,7	7,9	16,8	14,7	12,0	20,5	7,0	2,4

μ.ο. : μέσος όρος

τ.α : τυπική απόκλιση

6.1.4 ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Πέρα των ερωτήσεων της προηγούμενης ενότητας που σχετίζονται με χαρακτηριστικά των υπάρχοντων χώρων πρασίνου της πόλης της Καστοριάς, αλλά και με απόψεις σχετικά με τη δημιουργία νέων, στην έρευνα συμπεριλήφθηκαν ερωτήσεις που αφορούν στους τρόπους συμβολής των ερωτηθέντων στη διαχείριση και στη δημιουργία τέτοιων χώρων. Τα σχετικά αποτελέσματα συνοψίζονται σε πίνακες και σχολιάζονται παρακάτω.

Όσον αφορά στη διάθεση συμμετοχής των ερωτηθέντων στη διαχείριση (συντήρηση και δημιουργία) των χώρων πρασίνου της πόλης, αυτή εμφανίζεται ιδιαίτερα αυξημένη. Σε ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό της τάξης του 97,3% οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως επιθυμούν να συμβάλουν στη διαχείριση, ενώ αρνητικά απαντά μόνο το 2,7% (βλ. Πίνακα 12α). Σχετικά με τους τρόπους συμβολής στη διαχείριση, ο συχνότερα προτιμώμενος είναι μέσω δραστηριοποίησης σε σχετικές οργανώσεις, σε ποσοστό 35,9%. Επίσης, μεγάλο ποσοστό του δείγματος της τάξης του 22,2% , επιθυμεί να συμβάλει στη διαχείριση μέσω προσφοράς χρημάτων, αλλά και μέσω προσφορά εργασίας, σε ποσοστό 20,0%. Το μικρότερο ποσοστό του δείγματος, της τάξης του 9,5% επιθυμεί να συμβάλει στη διαχείριση μέσω συμμετοχής στα κοινά(βλ. Πίνακα 12β). Για την περίπτωση αυτή, σημειώνεται πως η πλειονότητα που επέλεξε την απάντηση αυτή, ήδη συμμετέχει στα κοινά (π.χ. δημοτικοί ή νομαρχιακοί σύμβουλοι).

Πίνακας 12α: Διάθεση συμβολής στη διαχείριση των χώρων πρασίνου

Απαντήσεις	Αριθμός	Ποσοστό %
Ναι	284	97,3
Όχι	8	2,7
Σύνολο	292	100,0

Πίνακας 12β: Τρόπος συμβολής στη διαχείριση των χώρων πρασίνου

	Αριθμός	Ποσοστό %
Μέσω συμμετοχής στα κοινά	27	9,5

Με ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πολιτών	35	12,4
Με δραστηριοποίηση σε σχετικές οργανώσεις	102	35,9
Με προσφορά χρημάτων	63	22,2
Με προσφορά εργασίας	57	20,0
Σύνολο	284	100,0

Αναφορικά με τη διάθεση προσφοράς μέρους του εισοδήματος των ερωτηθέντων για την αποφυγή της υποβάθμισης ή μείωσης των χώρων πρασίνου, σημειώνεται ότι σε ποσοστό 29,5% δηλώνουν πως θα διέθεταν από 3 έως 5 ευρώ μηνιαίως. Μεγάλα είναι τα ποσοστά και όσων δηλώνουν πως θα διέθεταν από 5 έως 10 ευρώ, καθώς και από 10 έως 20 ευρώ μηνιαίως, ποσοστά που ανέρχονται σε 24,7% και 21,6% αντίστοιχα. Το ποσοστό όσων δεν επιθυμούν να συνεισφέρουν οικονομικά ανέρχεται σε 8,6% (βλ. Πίνακα 13).

Για τη βελτίωση των υπαρχόντων ή τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου, οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως θα διέθεταν περισσότερα χρήματα, από ότι για την αποφυγή της υποβάθμισης ή της μείωσής τους. Πιο συγκεκριμένα, ποσοστό της τάξης του 26,1% δηλώνει πως θα διέθετε από 5 έως 10 ευρώ μηνιαίως, ενώ επίσης μεγάλα είναι τα ποσοστά όσων δηλώνουν πως θα διέθεταν από 3 έως 5 ευρώ, καθώς και από 10 έως 20 ευρώ μηνιαίως, ποσοστά που ανέρχονται σε 21,9% και 24,3% αντίστοιχα. Το ποσοστό του δείγματος που δεν επιθυμεί να συνεισφέρει οικονομικά για τη δημιουργία νέων ή τη βελτίωση των υπαρχόντων χώρων πρασίνου ανέρχεται σε 13,1% (βλ. Πίνακα 14).

Πίνακας 13: Διάθεση μηνιαίου ποσού ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση/μείωση των υπαρχόντων χώρων πρασίνου

Ευρώ	Αριθμός	Ποσοστό %
Καθόλου	25	8,6
Έως 2	26	8,9
Από 3 έως 5	86	29,5
Από 5 έως 10	72	24,7
Από 10 έως 20	63	21,6
Από 20 έως 50	19	6,4
Περισσότερο από 50	1	0,3
Σύνολο	292	100,0

Πίνακας 14: Διάθεση μηνιαίου ποσού για τη βελτίωση των υπαρχόντων ή τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου

Ευρώ	Αριθμός	Ποσοστό %
Καθόλου	38	13,1
Εως 2	22	7,5
Από 3 έως 5	64	21,9
Από 5 έως 10	76	26,1
Από 10 έως 20	71	24,3
Από 20 έως 50	20	6,8
Περισσότερο από 50	1	0,3
Σύνολο	292	100,0

Σχετικά με την προσφορά προσωπικού χρόνου για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου, οι ερωτηθέντες δήλωσαν πως θα διέθεταν από 2 έως 4 ώρες το μήνα για τη συντήρηση και τη βελτίωση των χώρων αυτών. Τα ποσοστά ανέρχονται σε 25% για τη συντήρηση και σε 27,2% για τη βελτίωση. Τα υπόλοιπα μεγάλα ποσοστά, κινούνται και για τη συντήρηση αλλά και για τη βελτίωση στις κατηγορίες «λιγότερο από 1 ώρα» και «από 1 έως 2 ώρες». Επίσης, δεν υπήρξε κανένας που να δήλωσε πως δεν επιθυμεί να προσφέρει προσωπικό χρόνο για τη συντήρηση ή τη βελτίωση των χώρων πρασίνου (βλ. Πίνακα 15). Οι περισσότεροι ερωτηθέντες στέκονται περισσότερο θετικοί σε προσπάθειες βελτίωσης των χώρων πρασίνου, από ότι σε προσπάθειες συντήρησης των υπαρχόντων. Το γεγονός αυτό είναι εμφανές και από τη θετικότερη στάση που διατηρεί η πλειονότητα του δείγματος για τη συμβολή νέων χώρων πρασίνου στην οικονομία της πόλης, σχετικά με τη στάση τους για τη συμβολή των ήδη υπαρχόντων.

Πίνακας 15: Διάθεση χρόνου μηνιαίως για τη συντήρηση ή τη βελτίωση των χώρων πρασίνου

Ώρες	Συντήρηση		Βελτίωση	
	Αριθμός	Ποσοστό %	Αριθμός	Ποσοστό %
Καθόλου	0	0,0	0	0,0
Λιγότερο από 1	56	19,2	55	18,8
Από 1 έως 2	55	18,8	55	18,8
Από 2 έως 4	73	25,0	79	27,2
Από 4 έως 8	42	14,4	31	10,6
Από 8 έως 12	49	16,8	33	11,3
Από 12 έως 16	15	5,2	36	12,3
Από 16 έως 20	1	0,3	2	0,7

Από 20 και πάνω	1	0,3	1	0,3
Σύνολο	292	100,0	292	100,0

6.2 ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Στην παρούσα ενότητα γίνεται ο συσχετισμός ορισμένων χαρακτηριστικών στοιχείων του δείγματος, όπως για παράδειγμα η ηλικία ή επαγγελματικός τομέας, κλπ με τις απαντήσεις που δόθηκαν σε ερωτήσεις σχετικά με τους υπάρχοντες και τους πρόσθετους χώρους πρασίνου της πόλης. Για το συσχετισμό χρησιμοποιούνται οι μέσοι όροι των απαντήσεων που δόθηκαν από το δείγμα, σχετικά με ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία του (ηλικία, κλπ). Το γεγονός αυτό δύναται να συμβάλει στην καλύτερη ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από αυτήν και που παρουσιάζονται στο επόμενο κεφάλαιο (βλ. Κεφάλαιο 7) της εργασίας.

6.2.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Όσον αφορά στην αξιολόγηση των υπάρχοντων χώρων πρασίνου, τα αποτελέσματα της έρευνας περιγράφηκαν στην ενότητα 6.1. Στην ενότητα αυτή γίνεται περεταίρω επεξήγηση των απόψεων των ερωτηθέντων, συσχετίζοντάς τες με το φύλο, την ομάδα πολιτών και τον επαγγελματικό τομέα όπου ανήκουν, αλλά και με την ηλικία.

Όσον αφορά στην αξιολόγηση των υπάρχοντων χώρων πρασίνου (βλ. Πίνακα 16), ο μέσος όρος των ανδρών στις απαντήσεις για την ποσότητα τους, είναι μεγαλύτερος από των γυναικών (5,8 και 4,8 αντίστοιχα) και κινείται λίγο πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή την τιμή πέντε. Αναφορικά με την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων, οι γυναίκες φαίνονται περισσότερο θετικές, με μέσο όρο απαντήσεων 5,7 έναντι του 4,7 των ανδρών.

Διαφορές δεν παρατηρούνται στις απόψεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, ως προς το ότι οι χώροι πρασίνου της πόλης μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότερο παραγωγικά. Οι μέσοι όροι των απαντήσεων τους κινούνται αρκετά πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας και να ανέρχονται σε 8,6 και 8,0 αντίστοιχα. Επίσης, το ίδιο θετικοί στέκονται και τα δύο φύλα στην άποψη ότι οι χώροι πρασίνου της πόλης βοηθούν στην οικονομική της ανάπτυξη. Ο μέσος όρος για τους άντρες ανέρχεται σε 7,8 και για τις γυναίκες σε 7,3.

Πίνακας 16: Αξιολόγηση υπάρχοντων χώρων πρασίνου σε σχέση με το φύλο

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Άνδρας	Γυναίκα
Είναι πολλοί	5,8	4,8
Προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες	4,7	5,7
Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά	8,6	8,0
Βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη	7,8	7,3

Όπως προαναφέρθηκε, οι ερωτηθέντες χωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το πόσο εμπλέκονται με ζητήματα σχετικά με τους χώρους πρασίνου, στην ομάδα των «ενημερωμένων» και στην ομάδα των «μη ενημερωμένων» πολιτών. Παρακάτω ακολουθεί ο σχολιασμός των απόψεών τους για τους υφιστάμενους χώρους πρασίνου (βλ. Πίνακα 17).

Όσον αφορά στους «ενημερωμένους» ερωτηθέντες, φαίνεται πως πιστεύουν ότι οι χώροι πρασίνου της πόλης δεν είναι αρκετοί σε ποσότητα, εφόσον ο μέσος όρος των απαντήσεών τους ανέρχεται σε 4,8. Αντίστοιχη άποψη, αλλά σχετικά θετικότερη έχουν και οι «μη ενημερωμένοι» πολίτες, των οποίων ο μέσος όρος ανέρχεται σε 5,4. Επίσης, οι «ενημερωμένοι» ερωτηθέντες, συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους «μη ενημερωμένους» με την άποψη ότι οι χώροι πρασίνου προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες. Οι μέσοι όροι των σχετικών απαντήσεων ανέρχονται σε 6,2 και 4,9 αντίστοιχα.

Αντίθετα, οι «ενημερωμένοι» ερωτηθέντες στέκονται πιο συγκρατημένοι από τους «μη ενημερωμένους» στη δήλωση της συμφωνίας τους με την άποψη ότι οι χώροι πρασίνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότερο παραγωγικά. Ο μέσος όρος των απαντήσεων τους ανέρχεται σε 7,9, έναντι του μέσου όρου των «μη ενημερωμένων» που ανέρχεται σε 8,4. Επιπλέον, οι μέσοι όροι και για τις δύο κατηγορίες, σχετικά με το ότι οι χώροι πρασίνου βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης, κινούνται περίπου στο ίδιο επίπεδο και ανέρχονται σε 7,9 για τους «ενημερωμένους» και σε 7,3 για τους «μη ενημερωμένους». Θετικό είναι το γεγονός, ότι οι απόψεις και των δύο κατηγοριών σχετικά με τη συμβολή των χώρων πρασίνου στην οικονομική ζωή της πόλης, κινούνται αρκετά πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή την τιμή πέντε.

Πίνακας 17: Αξιολόγηση υπαρχόντων χώρων πρασίνου σε σχέση με την ομάδα πολιτών

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Ενημερωμένοι	Μη ενημερωμένοι
Είναι πολλοί	4,8	5,4
Προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες	6,2	4,9
Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά	7,9	8,4
Βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη	7,9	7,3

Όσον αφορά στον επαγγελματικό τομέα (βλ. Πίνακα 18), οι ερωτηθέντες που ανήκουν στο δημόσιο τομέα, δηλώνουν πως οι χώροι πρασίνου δεν είναι αρκετοί σε ποσότητα, με μέσο όρο 4,5. Ο αντίστοιχος μέσος όρος των ερωτηθέντων που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα, είναι μεγαλύτερος και ανέρχεται σε 5,8. Οι μέσοι όροι των απαντήσεων και των δύο κατηγοριών κινούνται κοντά στο μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή την τιμή πέντε.

Επίσης, χαμηλός είναι ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα, για την ικανότητα των χώρων πρασίνου να προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες. Η τιμή του ανέρχεται σε 4,6, ενώ για τους ερωτηθέντες του ιδιωτικού τομέα, η αντίστοιχη τιμή είναι μεγαλύτερη και ανέρχεται σε 5,9. Φαίνεται πως ο ιδιωτικός τομέας είναι περισσότερο θετικός στις απόψεις του για την ποσότητα των

χώρων πρασίνου, αλλά και για τη δυνατότητά τους να προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες, συγκριτικά με το δημόσιο τομέα.

Σχετικά με το ότι οι χώροι πρασίνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά (βλ. Πίνακα 18), ο μέσος όρος για τον δημόσιο τομέα ανέρχεται σε 8,0 και για τον ιδιωτικό τομέα σε 8,6. Αντίστοιχα συμβαίνει με τις απαντήσεις για τη συμβολή των χώρων πρασίνου στην αστική οικονομική ανάπτυξη. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα ανέρχεται σε 7,4 και του ιδιωτικού τομέα σε 7,8. Συνεπώς, σχετικά με τη χρήση και τη συμβολή των χώρων πρασίνου στην οικονομία της πόλης, οι απόψεις και για τις δύο κατηγορίες είναι αρκετά θετικές, ωστόσο, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται σχετικά πιο συγκρατημένος από το δημόσιο τομέα.

Πίνακας 18: Αξιολόγηση υπαρχόντων χώρων πρασίνου σε σχέση με τον επαγγελματικό τομέα

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Δημόσιος τομέας	Ιδιωτικός τομέας
Είναι πολλοί	4,5	5,8
Προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες	4,6	5,9
Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά	8,0	8,6
Βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη	7,4	7,8

Όσον αφορά στην ηλικία, όπως προαναφέρθηκε ο μέσος όρος ανέρχεται σε 40 έτη. Βάσει του μέσου όρου, το δείγμα χωρίστηκε σε δύο ομάδες: α) κάτω των σαράντα ετών, που περιλαμβάνει τα νεότερα άτομα του δείγματος και β) σαράντα ετών και άνω, που περιλαμβάνει τα μεγαλύτερα ηλικιακά άτομα του δείγματος. Σχετικά με την ποσότητα των χώρων πρασίνου της πόλης (βλ. Πίνακα 19), οι μέσοι όροι των απαντήσεων των δύο ομάδων κινούνται στο ίδιο επίπεδο και ανέρχονται για την πρώτη ομάδα στην τιμή 5,2 και για τη δεύτερη στην τιμή 5,1. Αντίθετα, οι ερωτηθέντες κάτω των σαράντα ετών φαίνονται περισσότερο αισιόδοξοι με την άποψη πως οι χώροι πρασίνου προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες, σχετικά με τους ηλικιακά

μεγαλύτερους. Ο μέσος όρος των απαντήσεων για τους πρώτους ανέρχεται σε 6,2, ενώ για τους δεύτερους σε 4,5.

Επιπλέον, στο ίδιο επίπεδο κινούνται οι μέσοι όροι των απαντήσεων και των δύο ηλικιακών ομάδων για το αν οι χώροι πρασίνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά. Για τους ερωτηθέντες κάτω των σαράντα ετών, ο μέσος όρος ανέρχεται σε 8,3 και για αυτούς άνω των σαράντα ετών, σε 8,2. Επίσης, και οι δύο ηλικιακές ομάδες, φαίνεται πως πιστεύουν σε μεγάλο βαθμό ότι οι χώροι πρασίνου βοηθούν στην αστική οικονομική ανάπτυξη. Ο μέσος όρος των απαντήσεών τους ωστόσο έχει μια μικρή διαφορά. Για τους ερωτηθέντες κάτω των σαράντα ετών, ο μέσος όρος ανέρχεται σε 7,0 ενώ για τους ερωτηθέντες άνω των σαράντα ετών σε 8,0.

Πίνακας 19: Αξιολόγηση υπαρχόντων χώρων πρασίνου σε σχέση με την ηλικία

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Κάτω των 40	40 και άνω
Είναι πολλοί	5,2	5,1
Προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες	6,2	4,5
Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά	8,3	8,2
Βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη	7,0	8,0

6.2.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Όσον αφορά στη δημιουργία πρόσθετων χώρων πρασίνου στην πόλη, άνδρες και γυναίκες φαίνονται να συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό πως είναι απαραίτητοι (βλ. πίνακα 16). Ο μέσος όρος των απαντήσεων των αντρών ανέρχεται σε 8,6 και των γυναικών σε 8,8. Οι τιμές αυτές βρίσκονται πολύ υψηλότερα από το μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή την τιμή πέντε. Επιπλέον, και τα δύο φύλα φαίνεται πως συμφωνούν με την άποψη πως οι νέοι χώροι πρασίνου θα συμβάλουν στην ευημερία των κατοίκων. Τα ποσοστά είναι και πάλι αρκετά υψηλά. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των αντρών ανέρχεται σε 8,0

και των γυναικών σε 8,3. Γενικά, παρατηρούμε πως, οι παραπάνω απόψεις δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα σε σχέση με το φύλο.

Σχετικά με την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων από τους πρόσθετους χώρους πρασίνου, οι άντρες στέκονται ελάχιστα πιο θετικοί από τις γυναίκες (βλ. Πίνακα 16). Οι μέσοι όροι των απαντήσεων των δύο φύλων, είναι υψηλοί και ανέρχονται σε 8,4 για τους άντρες και 8,1 για τις γυναίκες. Αντίστοιχα υψηλοί είναι και οι μέσοι όροι των απαντήσεων των δύο φύλων για τη θετική συμβολή των νέων χώρων πρασίνου στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Σε γενικές γραμμές, παρατηρούμε πως σχετικά με την προσέλκυση επενδύσεων και με τη συμβολή των χώρων αστικού πρασίνου στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης, δεν σημειώνονται έντονες διαφορές στις απόψεις των δύο φύλων.

Πίνακας 16: Αξιολόγηση πρόσθετων χώρων πρασίνου σε σχέση με το φύλο

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Άνδρας	Γυναίκα
Είναι απαραίτητοι	8,6	8,8
Θα συμβάλουν στην ευημερία των κατοίκων	8,0	8,3
Θα ελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες	8,4	8,1
Θα βοηθήσουν στην οικονομική ανάπτυξη	8,2	8,3

Όσον αφορά στην αναγκαιότητα πρόσθετων χώρων πρασίνου στην πόλη, οι ομάδες των «ενημερωμένων» και των «μη ενημερωμένων» πολιτών φαίνεται να συμφωνούν πως είναι αυξημένη (βλ Πίνακα 17). Ο μέσος όρος των απαντήσεων των «ενημερωμένων» πολιτών ανέρχεται σε 8,6 και των «μη ενημερωμένων» σε 8,8. Οι τιμές αυτές είναι αρκετά πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας. Επιπλέον, δεν υπάρχουν έντονες διαφοροποιήσεις στις απόψεις των δύο ομάδων σχετικά με το ότι οι νέοι αυτοί χώροι θα συμβάλουν σημαντικά στην ευημερία των κατοίκων της πόλης. Οι απόψεις είναι αρκετά θετικές, με το μέσο όρο τους να ανέρχεται σε 8,2. Στο ίδιο επίπεδο κινείται και ο μέσος όρος των απαντήσεων σχετικά με τη δυνατότητα των πρόσθετων χώρων να προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες. Για τους «ενημερωμένους» η τιμή του

ανέρχεται σε 8,2 και για τους «μη ενημερωμένους» σε 8,3. Επίσης, και οι δύο ομάδες φαίνεται να συμφωνούν στον ίδιο περίπου βαθμό πως οι πρόσθετοι χώροι θα συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Ο μέσος όρος των απαντήσεων για την ομάδα των «ενημερωμένων» ανέρχεται σε 8,0 και για την ομάδα των «μη ενημερωμένων» σε 8,3.

Οι μέσοι όροι των απαντήσεων των «μη ενημερωμένων» κατοίκων, σχετικά με την αναγκαιότητα νέων χώρων πρασίνου και με τη συμβολή τους στην οικονομία και στην ευημερία τους, φαίνεται πως κινούνται στα ίδια υψηλά επίπεδα με τους μέσους όρους των απαντήσεων των «ενημερωμένων» πολιτών. Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, οι «ενημερωμένοι» πολίτες στέκονται περισσότερο συγκρατημένοι από τους «μη ενημερωμένους» στις απόψεις τους.

Πίνακας 17: Αξιολόγηση πρόσθετων χώρων πρασίνου σε σχέση με την ομάδα πολιτών

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Ενημερωμένοι	Μη ενημερωμένοι
Είναι απαραίτητοι	8,6	8,8
Θα συμβάλουν στην ευημερία των κατοίκων	8,2	8,2
Θα ελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες	8,2	8,3
Θα βοηθήσουν στην οικονομική ανάπτυξη	8,0	8,3

Η δημιουργία νέων χώρων πρασίνου αντιμετωπίζεται ιδιαίτερα θετικά από τους ερωτηθέντες που ανήκουν στο δημόσιο τομέα (βλ. Πίνακα 18). Ο μέσος όρος των απαντήσεών τους είναι ιδιαίτερα υψηλός και ανέρχεται σε 9,3. Υψηλός είναι και ο μέσος όρος των σχετικών απαντήσεων των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα, ο οποίος ανέρχεται σε 8,3. Επιπλέον, παρατηρείται ότι ο δημόσιος αλλά και ο ιδιωτικός τομέας, συμφωνεί πως η δημιουργία νέων χώρων πρασίνου θα συμβάλει στην ευημερία των κατοίκων σε σημαντικό βαθμό, χωρίς έντονες διαφοροποιήσεις στις απόψεις τους. Ο μέσος όρος για το δημόσιο τομέα ανέρχεται σε 8,1 και για τον ιδιωτικό τομέα σε 8,4. Αντίστοιχα συμβαίνει με τη δυνατότητα των νέων χώρων να προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες, αλλά και να βοηθήσουν στην οικονομική ανάπτυξη της

πόλης. Διαφοροποιήσεις δεν υπάρχουν στις απόψεις των δύο ομάδων, οι οποίες είναι αρκετά θετικές.

Γενικά, παρότι οι μέσοι όροι των απαντήσεων σχετικά με την αναγκαιότητα νέων χώρων πρασίνου, είναι ιδιαίτερα υψηλοί, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται περισσότερο θετικός στις απόψεις τους από τον δημόσιο.

Πίνακας 18: Αξιολόγηση πρόσθετων χώρων πρασίνου σε σχέση με τον επαγγελματικό τομέα

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Δημόσιος τομέας	Ιδιωτικός τομέας
Είναι απαραίτητοι	9,3	8,3
Θα συμβάλουν στην ευημερία των κατοίκων	8,3	8,1
Θα ελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες	8,1	8,4
Θα βοηθήσουν στην οικονομική ανάπτυξη	8,5	8,4

Αναφορικά με την αναγκαιότητα πρόσθετων χώρων πρασίνου, ο μέσος όρος των απαντήσεων των πιο ηλικιωμένων ερωτηθέντων ανέρχεται σε 9,0 και των νεότερων ερωτηθέντων σε 8,4 (βλ. Πίνακα 19). Η αναγκαιότητα συνεπώς είναι αυξημένη και για τις δύο ηλικιακές ομάδες, περισσότερο όμως για τους ωριμότερους ηλικιακά. Το ίδιο συμβαίνει με τις απόψεις για τη συμβολή των νέων χώρων πρασίνου στη αύξηση της ευημερίας των κατοίκων. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ωριμότερων ηλικιακά ανέρχεται σε 8,5 έναντι του 7,9 των ερωτηθέντων κάτω των σαράντα ετών. Σχετικά με την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων, ο μέσος όρος των απαντήσεων και των δύο ομάδων κινείται στο ίδιο υψηλό επίπεδο. Υψηλός, και χωρίς ιδιαίτερη διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων, είναι ο μέσος όρος των απαντήσεων σχετικά με τη δυνατότητα των νέων χώρων να βοηθήσουν στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης.

Οι απόψεις σχετικά με τη συμβολή των νέων χώρων πρασίνου στη οικονομία της πόλης και στην ευημερία των πολιτών, είναι ιδιαίτερα θετικές και για τις δύο ηλικιακές ομάδες. Ωστόσο, οι ηλικιακά νεότεροι είναι σχετικά περισσότερο συγκρατημένοι.

Πίνακας 19: Αξιολόγηση πρόσθετων χώρων πρασίνου σε σχέση με την ηλικία

Απόψεις	Μέσος όρος	
	Κάτω των 40	40 και άνω
Είναι απαραίτητοι	8,4	9,0
Θα συμβάλουν στην ευημερία των κατοίκων	7,9	8,5
Θα ελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες	8,2	8,3
Θα βοηθήσουν στην οικονομική ανάπτυξη	8,3	8,2

6.2.3 ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΩΝ

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται ο συσχετισμός ορισμένων χαρακτηριστικών στοιχείων του δείγματος, όπως η ηλικία, τον επαγγελματικό τομέα, κλπ, με τις γενικότερες στάσεις και απόψεις των ερωτηθέντων για τους χώρους πρασίνου.

Σε γενικές γραμμές, τα δύο φύλα φαίνεται πως συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό, ότι η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου της (Βλ. Πίνακα 20). Ο μέσος όρος των απαντήσεων των αντρών ανέρχεται σε 8,5 και των γυναικών σε 8,7. Ωστόσο, τα δύο φύλα φαίνεται να διαφωνούν σε μεγάλο βαθμό με την αύξηση της φορολογίας ως μέσο καλύτερευσης της διαχείρισης των χώρων πρασίνου. Οι μέσοι όροι των απαντήσεών τους, βρίσκονται κάτω από το μέσο όρο της κλίμακας, δηλαδή την τιμή πέντε και ανέρχονται για τους άντρες σε 3,1 και για τις γυναίκες σε 4,4. Συνεπώς, οι γυναίκες στέκονται περισσότερο δεκτικές στην αύξηση της φορολογίας από τους άντρες.

Πίνακας 20: Συσχετισμός απόψεων με το φύλο

Στάσεις - Απόψεις	Μέσος όρος	
	Ανδρας	Γυναίκα
Η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	8,5	8,7
Η διαχείριση των χώρων πρασίνου χρειάζεται να ενισχυθεί με επιπλέον φορολογία	3,1	4,4
Όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	5,4	6,0
Μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	1,7	2,7
Η πρόσβαση και η χρήση κάποιων χώρων πρασίνου πρέπει να γίνει ελεγχόμενη ώστε να περιοριστούν φαινόμενα υποβάθμισης	6,1	6,5
Η επιβολή εισιτηρίου για τη χρήση κάποιων χώρων πρασίνου είναι θετικό βήμα για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότησή τους	1,9	2,5
Χώροι πρασίνου δεν πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις	5,7	4,7
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο	6,5	6,0
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό συνεπάγεται σημαντικά οικονομικά οφέλη για την πόλη	4,9	5,4
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν προκύπτουν σημαντικά οικονομικά οφέλη τα οποία αποδίδονται πίσω στους πολίτες	5	6,6
Κάποια περιουσιακά δικαιώματα επί χώρων πρασίνου πρέπει να παραχωρηθούν σε ομάδες πολιτών που θα έχουν την ευθύνη της διαχείρισής τους	6,6	6,4
Η παραπάνω διευθέτηση δύναται να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των χώρων πρασίνου	7,4	6,8

Σχετικά με την άποψη πως όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των χώρων πρασίνου, οι άντρες στέκονται πιο θετικοί από τις γυναίκες (βλ.

Πίνακα 20). Ο μέσος όρος των απαντήσεών τους ανέρχεται σε 6,0 έναντι του 5,4 των απαντήσεων των γυναικών. Ωστόσο, δεν υπάρχουν έντονες διαφοροποιήσεις ώστε να ισχυριστούμε σε μεγαλύτερο βαθμό τη θετικότερη στάση των αντρών έναντι των γυναικών. Αντίθετα, διαφοροποίηση παρατηρείται μεταξύ των απόψεων των δύο φύλων σχετικά με την άποψη ότι μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν στη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Στην περίπτωση αυτή, ο μέσος όρος των απαντήσεων των αντρών ανέρχεται σε 1,7, έναντι του 2,7 των γυναικών, οι οποίες στέκονται θετικότερες στην άποψη αυτή.

Επιπλέον, σχετικά με την άποψη ότι η πρόσβαση και η χρήση κάποιων χώρων πρασίνου πρέπει να γίνει ελεγχόμενη ώστε να περιοριστούν φαινόμενα υποβάθμισης (βλ. Πίνακα 20), ο μέσος όρος των απαντήσεων των αντρών ανέρχεται σε 6,1 και των γυναικών σε 6,5, συνεπώς οι απαντήσεις δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα. Αντίθετα, όσον αφορά στην επιβολή εισιτηρίου για τη χρήσης κάποιων χώρων πρασίνου ως μέτρο επιτυχής αστυνόμευσης και χρηματοδότησής τους, περισσότερο αρνητικοί φαίνεται πως είναι οι άντρες, με το μέσο όρο των απαντήσεων τους να ανέρχεται σε 1,9 έναντι του 2,5 των γυναικών.

Αναφορικά με την άποψη ότι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις, οι άντρες εμφανίζονται πιο θετικοί από τις γυναίκες. Ο μέσος όρος των απαντήσεών των αντρών ανέρχεται σε 5,7, ενώ των γυναικών είναι χαμηλότερος και ανέρχεται σε 4,7. Όταν οι χώροι πρασίνου πρόκειται να χρησιμοποιηθούν προς κοινωνικό όφελος, οι απόψεις των δύο φύλων δεν αποκλίνουν ιδιαίτερα. Για τις απαντήσεις των αντρών, ο μέσος όρος ανέρχεται σε 6,5 και για τις γυναίκες σε 6,0.

Η αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου προς όφελος της οικονομίας της πόλης, βρίσκει τους άντρες περισσότερο αρνητικούς από τις γυναίκες (βλ. Πίνακα 20). Ο μέσος όρος των απαντήσεών τους ανέρχεται σε 4,9, έναντι του 5,4 των απαντήσεων των γυναικών. Εάν τα οικονομικά οφέλη που συνεπάγεται η αλλαγή χρήσης για την πόλη πρόκειται να αποδοθούν πίσω στους πολίτες, οι άντρες εμφανίζονται και πάλι περισσότερο αρνητικοί από τις γυναίκες (οι μέσοι όροι ανέρχονται σε 5,0 και 6,6 αντίστοιχα).

Επιπλέον, σχετικά με την άποψη παραχώρησης περιουσιακών δικαιωμάτων επί χώρων πρασίνου σε ομάδες πολιτών για τη διαχείρισή τους (βλ. Πίνακα 20), οι απόψεις των δύο φύλων κινούνται στο ίδιο επίπεδο. Ο μέσος όρος των αντρών ανέρχεται σε 6,6 και

των γυναικών σε 6,4. Ωστόσο, οι άντρες φαίνονται περισσότερο θετικοί από τις γυναίκες στο ότι η διευθέτηση αυτή θα συμβάλει στην βελτίωση της ποιότητας των χώρων πρασίνου. Στην περίπτωση αυτή, ο μέσος όρος των απαντήσεων των αντρών ανέρχεται σε 7,4, ενώ των γυναικών σε 6,8.

Όσον αφορά στις ομάδες πολιτών και σχετικά με την άποψη πως η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου οι απαντήσεις δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα μεταξύ «ενημερωμένων» και «μη ενημερωμένων» πολιτών (βλ. Πίνακα 21). Ο μέσος των απαντήσεων των πρώτων ανέρχεται σε 8,9 και των δεύτερων σε 8,5. Ωστόσο, οι «ενημερωμένοι» πολίτες που έλαβαν μέρος στην έρευνα ωστόσο, στέκονται πιο θετικοί στην άποψη ότι η διαχείριση των χώρων πρασίνου πρέπει να ενισχυθεί με επιπλέον φορολογία, από τους «μη ενημερωμένους». Ο μέσος όρος των απαντήσεων για τους πρώτους ανέρχεται σε 4,8 ενώ για τους δεύτερους σε 3,5. Στην περίπτωση αυτή, η διαφοροποίηση των απόψεων παρατηρείται αρκετά έντονη.

Πίνακας 21: Συσχετισμός απόψεων με την ομάδα πολιτών

Στάσεις - Απόψεις	Μέσος όρος	
	Ενημερωμένοι	Μη ενημερωμένοι
Η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	8,9	8,5
Η διαχείριση των χώρων πρασίνου χρειάζεται να ενισχυθεί με επιπλέον φορολογία	4,8	3,5
Όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	6,7	5,4
Μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	2,8	2,0
Η πρόσβαση και η χρήση κάποιων χώρων πρασίνου πρέπει να γίνει ελεγχόμενη ώστε να περιοριστούν φαινόμενα υποβάθμισης	8,1	5,6
Η επιβολή εισιτηρίου για τη χρήση κάποιων χώρων πρασίνου είναι θετικό βήμα για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότησή τους	2,7	2,0
Χώροι πρασίνου δεν πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις	4,8	5,2

Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο	7,0	5,9
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό συνεπάγεται σημαντικά οικονομικά οφέλη για την πόλη	6,7	4,6
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν προκύπτουν σημαντικά οικονομικά οφέλη τα οποία αποδίδονται πίσω στους πολίτες	7,9	5,1
Κάποια περιουσιακά δικαιώματα επί χώρων πρασίνου πρέπει να παραχωρηθούν σε ομάδες πολιτών που θα έχουν την ευθύνη της διαχείρισής τους	6,9	6,3
Η παραπάνω διευθέτηση δύναται να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των χώρων πρασίνου	7,6	6,8

Οι «ενημερωμένοι» ερωτηθέντες συμφωνούν περισσότερο από τους «μη ενημερωμένους» με την άποψη πως όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των χώρων πρασίνου (βλ. Πίνακα 21). Οι μέσοι όροι των απαντήσεων ανέρχονται για τους πρώτους σε 6,7 ενώ για τους δεύτερους σε 5,4. Σχετικά με την άποψη ότι μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου, ο μέσος όρος των ενημερωμένων» πολιτών ανέρχεται σε 2,8 και των «μη ενημερωμένων» σε 2,0, δηλαδή οι απόψεις διαφοροποιούνται σε μέτριο βαθμό, που χωρίς περεταίρω έρευνα δεν μας οδηγούν σε ασφαλή συμπεράσματα.

Σχετικά με τον έλεγχο της πρόσβασης και της χρήσης κάποιων χώρων πρασίνου, οι «ενημερωμένοι» πολίτες που έλαβαν μέρος στην έρευνα φαίνεται να συμφωνούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τους «μη ενημερωμένους» πολίτες. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των πρώτων ανέρχεται σε 8,1, τιμή αρκετά πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας, ενώ των δεύτερων σε 5,6. Συνεπώς, η άποψη των «ενημερωμένων» πολιτών έχει μεγάλη απόκλιση από την άποψη των «μη ενημερωμένων» πολιτών, οι οποίοι στέκονται σε μέτριο βαθμό θετικοί στον έλεγχο της πρόσβασης και της χρήσης των χώρων πρασίνου.

Όσον αφορά στην επιβολή εισιτηρίου ως μέτρο επιτυχής αστυνόμευσης και χρηματοδότησης των χώρων πρασίνου και οι δύο ομάδες πολιτών έχουν ίδια άποψη η

οποία είναι μάλλον αρνητική, εφόσον ο μέσος όρος των απαντήσεων των «ενημερωμένων» πολιτών ανέρχεται σε 2,7 και των «μη ενημερωμένων» πολιτών σε 2,0, τιμές που βρίσκονται αρκετά κάτω από το μέσο όρο της κλίμακας. Μεταξύ των δύο ομάδων, δεν υπάρχει έντονη απόκλιση στις απόψεις τους ως προς τη συγκεκριμένη θέση.

Αναφορικά με την αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου, οι δύο ομάδες στέκονται σχετικά αρνητικές, με τις τιμές των μέσων όρων των απαντήσεών τους να βρίσκονται κοντά στη μέση της κλίμακας. Οι μέσοι όροι των απαντήσεων των δύο ομάδων κινούνται περίπου στο ίδιο επίπεδο (4,8 και 5,2 για τους «ενημερωμένους» και τους «μη ενημερωμένους» πολίτες αντίστοιχα). Οι απόψεις διαφοροποιούνται έντονα, όταν πρόκειται για αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Στην περίπτωση αυτή, οι «ενημερωμένοι» πολίτες φαίνεται να συμφωνούν περισσότερο από τους «μη ενημερωμένους» πολίτες. Ο μέσος όρος των απαντήσεών των πρώτων ανέρχεται σε 7,0 αντίθετα με το μέσο όρο των δεύτερων που ανέρχεται σε 5,9.

Επιπλέον, αρκετά θετικότεροι στέκονται οι «ενημερωμένοι» πολίτες όταν πρόκειται η αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου να επιφέρει οικονομικά οφέλη για την πόλη. Ο μέσος όρος των απαντήσεών τους ανέρχεται σε 6,7 έναντι του αντίστοιχου μέσου όρου των «μη ενημερωμένων» που ανέρχεται σε 4,6.

Μεγάλη απόκλιση έχουν οι απόψεις των δύο ομάδων στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη από την αλλαγή χρήσης αποδοθούν πίσω στους πολίτες, με τις τιμές των μέσων όρων των απαντήσεών τους να αποκλίνουν κατά 2,8 μονάδες (η μεγαλύτερη απόκλιση που παρατηρείται στην ενότητα αυτή). Ο μέσος όρος των απαντήσεών των «ενημερωμένων» πολιτών ανέρχεται σε 7,9 ενώ των «μη ενημερωμένων» πολιτών σε 5,1.

Σχετικά με την παραχώρηση περιουσιακών δικαιωμάτων επί χώρων πρασίνου σε ομάδες πολιτών που θα αναλάβουν τη διαχείρισή τους, οι δύο ομάδες στέκονται σχετικά θετικοί, περίπου στον ίδιο βαθμό. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των «ενημερωμένων» πολιτών ανέρχεται σε 6,9 και των «μη ενημερωμένων» πολιτών σε 6,3. Ωστόσο, οι «ενημερωμένοι» πολίτες δηλώνουν περισσότερο θετικοί πως η διευθέτηση αυτή δύναται να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των χώρων

πρασίνου. Ο μέσος όρος των σχετικών απαντήσεών τους ανέρχεται σε 7,6. Οι «μη ενημερωμένοι» εμφανίζονται λιγότερο θετικοί, με το μέσο όρο των απαντήσεών τους να ανέρχεται σε 6,8.

Σχετικά με την άποψη ότι η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου (βλ. πίνακα 22), οι μέσοι όροι των απαντήσεων των δύο ομάδων που ανήκουν στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα δεν αποκλίνουν ιδιαίτερα (8,5 και 8,7 αντίστοιχα). Όσον αφορά, ωστόσο, στην ενίσχυση της φορολογίας για καλύτερη διαχείριση των χώρων πρασίνου, ο δημόσιος τομέας στέκεται περισσότερο αρνητικός από τον ιδιωτικό. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα ανέρχεται σε 3,7 ενώ αυτών που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα, σε 4,2.

Πίνακας 22: Συσχετισμός απόψεων με τον τομέα επαγγέλματος

Στάσεις - Απόψεις	Μέσος όρος	
	Δημόσιος τομέας	Ιδιωτικός τομέας
Η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	8,5	8,7
Η διαχείριση των χώρων πρασίνου χρειάζεται να ενισχυθεί με επιπλέον φορολογία	3,7	4,2
Όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	5,7	5,8
Μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	2,4	2,2
Η πρόσβαση και η χρήση κάποιων χώρων πρασίνου πρέπει να γίνει ελεγχόμενη ώστε να περιοριστούν φαινόμενα υποβάθμισης	5,5	7,0
Η επιβολή εισιτηρίου για τη χρήση κάποιων χώρων πρασίνου είναι θετικό βήμα για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότησή τους	2,1	2,2
Χώροι πρασίνου δεν πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις	4,4	5,8
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο	5,4	7,0
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό	4,3	6,3

συνεπάγεται σημαντικά οικονομικά οφέλη για την πόλη		
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν προκύπτουν σημαντικά οικονομικά οφέλη τα οποία αποδίδονται πίσω στους πολίτες	5,0	6,6
Κάποια περιουσιακά δικαιώματα επί χώρων πρασίνου πρέπει να παραχωρηθούν σε ομάδες πολιτών που θα έχουν την ευθύνη της διαχείρισής τους	5,7	7,1
Η παραπάνω διευθέτηση δύναται να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των χώρων πρασίνου	6,3	7,7

Αναφορικά με το ποιοι πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου, ο μέσος όρος των σχετικών απαντήσεων για το δημόσιο αλλά και τον ιδιωτικό τομέα, βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο. Για τις απαντήσεις του δημόσιου τομέα η τιμή του μέσου όρου ανέρχεται σε 5,7 και για τις απαντήσεις του ιδιωτικού τομέα σε 5,8. Επιπλέον, αρνητικοί στον ίδιο βαθμό, είναι οι ερωτηθέντες που ανήκουν και στους δύο τομείς επαγγέλματος σχετικά με την άποψη πως μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα, πρέπει να συνεισφέρουν στη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα ανέρχεται σε 2,4 και αυτών του ιδιωτικού τομέα σε 2,2. Συνεπώς, δεν παρατηρούνται έντονες διαφορές ως προς τις παραπάνω θέσεις, σχετικά με τον επαγγελματικό τομέα.

Σχετικά με τον έλεγχο της πρόσβασης και της χρήσης κάποιων χώρων πρασίνου για να αποφευχθούν φαινόμενα υποβάθμισης, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται περισσότερο δεκτικός. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα ανέρχεται σε 7,0, ενώ αντίθετα, ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα, ανέρχεται σε 5,5, γεγονός που δηλώνει ότι οι ερωτηθέντες του δημόσιου τομέα στέκονται πολύ περισσότερο αρνητικοί στο μέτρο αυτό. Η διαφοροποίηση των απόψεων στη συγκεκριμένη θέση είναι έντονη εφόσον οι σχετικοί μέσοι όροι αποκλίνουν κατά 1,5 μονάδα.

Όσον αφορά στην επιβολή εισιτηρίου ως μέτρο αστυνόμευσης και χρηματοδότησης των χώρων πρασίνου, οι τιμές των μέσων όρων των απαντήσεων των δύο επαγγελματικών ομάδων κινούνται στο ίδιο επίπεδο και ανέρχονται για τους ερωτηθέντες του δημόσιου τομέα, σε 2,1 και αυτών του ιδιωτικού τομέα σε 2,2.

Οι απόψεις των ερωτηθέντων των δύο τομέων επαγγέλματος διαφοροποιούνται ως προς την άποψη ότι οι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις. Στην περίπτωση αυτή, ο δημόσιος τομέας είναι περισσότερο αρνητικός από τον ιδιωτικό. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα ανέρχεται σε 4,4 ενώ των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα σε 5,8. Όσον αφορά στην αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου, όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο, ο δημόσιος τομέας στέκεται και πάλι περισσότερο αρνητικός από τον ιδιωτικό. Ο μέσος όρος των απαντήσεων για τους ερωτηθέντες του δημόσιου τομέα ανέρχεται σε 5,4, ενώ για τους ερωτηθέντες του ιδιωτικού τομέα σε 7,0. Η τιμή του μέσου όρου των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα είναι αρκετά υψηλότερη αυτής των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα, γεγονός που φανερώνει την έντονη διάσταση των απόψεών τους ως προς την παραπάνω θέση.

Επιπλέον, περισσότερο θετική είναι η άποψη των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα, για την αλλαγή χρήσης χώρων πρασίνου προς όφελος της οικονομίας της πόλης. Ο μέσος όρος των απαντήσεων τους ανέρχεται σε 6,3, έναντι του 4,3 των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα. Στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη αποδοθούν με διάφορους τρόπους πίσω στους πολίτες, ο μέσος όρος των σχετικών απαντήσεων του ιδιωτικού τομέα, ανέρχεται σε 6,6 και βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο από το μέσο όρο των απαντήσεων του δημόσιου τομέα, που ανέρχεται σε 5,0. Σε γενικές γραμμές, ο ιδιωτικός τομέας είναι θετικότερος από το δημόσιο, στην περίπτωση αλλαγής χρήσης των χώρων πρασίνου της πόλη προς όφελος της οικονομίας, αλλά και προς όφελος των ίδιων των πολιτών (όταν τα οικονομικά οφέλη αποδοθούν σε αυτούς π.χ. με μείωση της φορολογίας).

Όσον αφορά στην άποψη πως κάποια περιουσιακά δικαιώματα πρέπει να δοθούν σε ομάδες πολιτών που θα αναλάβουν τη διαχείριση χώρων πρασίνου, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται και πάλι περισσότερο θετικός. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα ανέρχεται σε 7,1, τιμή αρκετά πάνω από το μέσο όρο της κλίμακας. Ο αντίστοιχος μέσος όρος των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα, είναι αρκετά χαμηλότερος (αποκλίνει κατά 1,4 μονάδες) και ανέρχεται σε 5,7. Ο δημόσιος τομέας φαίνεται περισσότερο συγκρατημένος σχετικά με την άποψη πως η διευθέτηση αυτή δύναται να βελτιώσει την ποιότητα των χώρων πρασίνου της πόλης. Ο μέσος όρος των σχετικών απαντήσεων των ερωτηθέντων του δημόσιου τομέα ανέρχεται σε 6,3. Ο

ιδιωτικός τομέας, αντίθετα, φαίνεται αρκετά θετικότερος. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα ανέρχεται σε 7,7.

Σχετικά με τις ηλικιακές ομάδες που χωρίστηκε το δείγμα (βλ. Πίνακα 23), αρκετά θετικότερη με την άποψη ότι η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου, είναι η ομάδα των ατόμων άνω των σαράντα ετών. Ο μέσος όρος των απαντήσεών τους ανέρχεται σε 9,4 έναντι του αντίστοιχου μέσου όρου των ατόμων κάτω των σαράντα ετών, που ανέρχεται σε 7,9. Σχετικά με την ενίσχυση της φορολογίας προς όφελος της διαχείρισης των χώρων πρασίνου, η ομάδα των νεότερων ατόμων φαίνεται να είναι αρνητικότερη από την ομάδα των ωριμότερων ατόμων. Ο μέσος όρος των απαντήσεων για τους πρώτους ανέρχεται σε 3,3 και για τους δεύτερους σε 4,4.

Πίνακας 23: Συσχετισμός απόψεων με την ηλικία

Στάσεις - Απόψεις	Μέσος όρος	
	Κάτω των 40	40 και άνω
Η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	7,9	9,4
Η διαχείριση των χώρων πρασίνου χρειάζεται να ενισχυθεί με επιπλέον φορολογία	3,3	4,4
Όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	5,2	6,3
Μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου	2,8	1,9
Η πρόσβαση και η χρήση κάποιων χώρων πρασίνου πρέπει να γίνει ελεγχόμενη ώστε να περιοριστούν φαινόμενα υποβάθμισης	5,3	7,3
Η επιβολή εισιτηρίου για τη χρήση κάποιων χώρων πρασίνου είναι θετικό βήμα για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότησή τους	1,7	2,8
Χώροι πρασίνου δεν πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις	4,3	5,7
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο	6,4	6,0
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό συνεπάγεται σημαντικά οικονομικά	5,8	5,7

οφέλη για την πόλη		
Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν προκύπτουν σημαντικά οικονομικά οφέλη τα οποία αποδίδονται πίσω στους πολίτες	6,3	5,7
Κάποια περιουσιακά δικαιώματα επί χώρων πρασίνου πρέπει να παραχωρηθούν σε ομάδες πολιτών που θα έχουν την ευθύνη της διαχείρισής τους	5,9	7,0
Η παραπάνω διευθέτηση δύναται να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των χώρων πρασίνου	6,6	7,4

Αναφορικά με το ότι όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των χώρων πρασίνου, ο μέσος όρος των απαντήσεων των ατόμων κάτω των σαράντα ετών ανέρχεται σε 5,2, ενώ των ατόμων άνω των σαράντα σε 6,3. Οι ωριμότεροι ηλικιακά φαίνεται πως συμφωνούν πολύ περισσότερο με την άποψη αυτή. Ωστόσο, η ομάδα των μεγαλύτερων ηλικιακά ατόμων είναι αρνητικότερη σχετικά με την άποψη πως μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Ο μέσος όρος των απαντήσεών τους ανέρχεται σε 1,9, έναντι του μέσου όρου των νεότερων, ο οποίος ανέρχεται σε 2,8.

Όσον αφορά στον έλεγχο της χρήσης και της πρόσβασης κάποιων χώρων πρασίνου ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα υποβάθμισης, οι απόψεις διαφοροποιούνται έντονα και η ομάδα των ατόμων κάτω των σαράντα ετών, είναι αρνητικότερη της νεότερης ομάδας (μέσοι όροι 5,2 και 7,3 αντίστοιχα). Επιπλέον, ιδιαίτερα αρνητική είναι η νεότερη ηλικιακή ομάδα στην άποψη της επιβολής εισιτηρίου για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότηση των χώρων πρασίνου. Ο μέσος όρος των απαντήσεών της ανέρχεται σε 1,7. Η ωριμότερη ηλικιακά ομάδα στέκεται από τους νεότερους, με το μέσο όρο των απαντήσεών της να διαφοροποιείται αρκετά και να ανέρχεται σε 2,8.

Όσον αφορά στον έλεγχο της χρήσης και της πρόσβασης κάποιων χώρων πρασίνου για την αποφυγή της υποβάθμισής τους, η ομάδα των ατόμων άνω των σαράντα ετών είναι αρκετά πιο θετική από την νεότερη ομάδα. Ο μέσος όρος των απαντήσεών της πρώτης ανέρχεται σε 7,3, ενώ αντίθετα, ο μέσος όρος των απαντήσεων της ομάδα των νεότερων ηλικιακά ατόμων ανέρχεται σε 5,3. Οι νεότεροι φαίνεται πως διαφωνούν ιδιαίτερα με τη συγκεκριμένη θέση. Επιπλέον, αρνητικότερη στέκεται η ομάδα των νεότερων

ηλικιακά ατόμων, στην επιβολή εισιτηρίου για την αστυνόμευση και χρηματοδότηση των χώρων πρασίνου. Ο μέσος όρος των απαντήσεων της ανέρχεται σε 1,7, έναντι του 2,8 της ομάδας των ωριμότερων ηλικιακά ατόμων. Στην περίπτωση αυτή οι μέσοι όροι των απόψεων έχουν σημαντική απόκλιση (1,1 μονάδα). Γενικά, οι μεγαλύτεροι ηλικιακά ερωτηθέντες, φαίνονται περισσότερο δεκτικοί στις παραπάνω θέσεις, από ότι οι νεότεροι.

Σχετικά με την άποψη πως οι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις, οι δύο ομάδες φαίνεται πως δεν συμφωνούν μεταξύ τους σε μεγάλο βαθμό. Ο μέσος όρος των απαντήσεων της νεότερης ηλικιακής ομάδας ανέρχεται σε 4,3 και της ωριμότερης ηλικιακής ομάδας σε 5,7. Η απόκλιση και σε αυτήν την περίπτωση είναι έντονη (1,4 μονάδες). Συνεπώς, τα ωριμότερα άτομα σε ηλικία, φαίνεται πως είναι περισσότερο ανεκτικά στην αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου. Ωστόσο, στην περίπτωση που είναι κοινωνικά αναγκαίο, η αλλαγή χρήσης είναι στον ίδιο βαθμό επιθυμητή από τις δύο ηλικιακές ομάδες. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των νεότερων ατόμων ανέρχεται σε 6,4 και των ωριμότερων ατόμων σε 6,0.

Επιπλέον, στην περίπτωση που η αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου επιφέρει οικονομικά οφέλη στην πόλη, οι απόψεις δεν διαφοροποιούνται στις δύο ηλικιακές ομάδες. Ο μέσος όρος των νεότερων ατόμων ανέρχεται σε 5,8 και των ωριμότερων ηλικιακά ατόμων σε 5,7. Στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου αποδοθούν πίσω στους πολίτες, οι μέσοι όροι των απαντήσεων δύο ηλικιακών ομάδων δεν έχουν μεγάλη διαφοροποίηση (5,7 για τους ωριμότερους και 6,3 για τους νεότερους). Ωστόσο, οι νεότεροι στέκονται ελάχιστα θετικότεροι ως προς τη θέση αυτή.

Αναφορικά με την παραχώρηση περιουσιακών δικαιωμάτων σε ομάδες πολιτών που θα διαχειρίζονται τους χώρους πρασίνου, η νεότερη ηλικιακή ομάδα φαίνεται πως είναι περισσότερο αρνητική από την ωριμότερη. Ο μέσος όρος των απαντήσεων της πρώτης ομάδας ανέρχεται σε 5,9 ενώ της δεύτερης σε 7,0. Η διαφοροποίηση είναι αρκετά μεγάλη (1,1 μονάδα) γεγονός που υποδηλώνει πως οι απόψεις διαφέρουν αρκετά. Η ωριμότερη ηλικιακή ομάδα, επίσης, δηλώνει θετικότερη στην άποψη πως η παραπάνω διευθέτηση θα συμβάλει τη βελτίωση της ποιότητας των χώρων πρασίνου. Ο μέσος όρος των σχετικών απαντήσεων της ανέρχεται σε 7,4, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος των απαντήσεων της νεότερης ηλικιακής ομάδας ανέρχεται σε 6,6, γεγονός που

δηλώνει πως οι νεότεροι εμφανίζονται σχετικά περισσότερο διστακτικοί με τα αποτελέσματα της παραπάνω διευθέτησης από τους ωριμότερους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

7.1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Στις μέρες μας, οι χώροι αστικού πρασίνου σε όλους τους τύπους τους, αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της δομής της πόλης. Οι χώροι αστικού πρασίνου, σε γενικές γραμμές, περιλαμβάνουν από τις συστάδες δέντρων που υπάρχουν σε μια πόλη, τα πάρκα και τους πράσινους διαδρόμους, έως τα νεκροταφεία και τα προαύλια εκκλησιών. Το γεγονός όμως ότι δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός, δυσχεραίνει τη σύγκριση και τη μελέτη του σχεδιασμού και του σκοπού του αστικού πρασίνου μεταξύ των σύγχρονων πόλεων.

Αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν να δείξουν πολλά επιτυχημένα παραδείγματα σχεδιασμού και χρήσης χώρων αστικού πρασίνου (π.χ. το πάρκο «Paley» που βρίσκεται στο Μανχάταν). Στις περισσότερες χώρες του ανεπτυγμένου κόσμου, υπάρχει σχεδιαστική εμπειρία μεγάλων μητροπολιτικών πάρκων, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία των πόλεων, στο περιβάλλον αλλά και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων. Στην Ελλάδα, δεν υπάρχει τέτοιου είδους σχεδιαστική εμπειρία και κατά το πλείστον, ζητήματα του αστικού πρασίνου τακτοποιούνται με την υλοποίηση μεγάλων πάρκων, που να μεν είναι αναγκαία για τα αστικά κέντρα, αλλά των οποίων οι διαδικασίες υλοποίησης και διαχείρισης, είναι εξαιρετικά μακρόχρονες.

Στο γεγονός αυτό, ενισχύεται από τα χαρακτηριστικά του ελληνικού νομικού πλαισίου που διέπει τους κοινόχρηστους χώρους γενικά, αλλά και τους χώρους πρασίνου. Παρότι εκτεταμένο και σε πολλές περιπτώσεις ιδιαίτερα προστατευτικό, συχνά καθίσταται ασαφές και ανεπαρκές. Για παράδειγμα το αστικό πράσινο, δεν κατοχυρώνεται νομικά υπό αυτόν τον όρο, γεγονός που ενισχύει την ασάφεια και τα προβλήματα σχεδιασμού και διαχείρισής του. Επιπλέον, στην Ελλάδα το αστικό πράσινο στις περισσότερες πόλεις δεν είναι επαρκές σε ποσότητα και ποιότητα, σύμφωνα με τα καθορισμένα από το νόμο σταθερότυπα. Πλέον, όμως σήμερα, όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες καλούνται πλέον να θεσπίσουν νομοθεσία ή να αναθεωρήσουν την ισχύουσα, ώστε να συγκλίνει με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς όφελος της διατήρησης της αειφορίας των πόλεων, όπου σημαντική είναι η συμβολή των χώρων πρασίνου. Στο πλαίσιο αυτό οφείλει να κινηθεί και η Ελλάδα.

Εκτός της νομοθεσίας, καίριο ζήτημα για την ολοκληρωμένη προστασία των χώρων πρασίνου είναι τα περιουσιακά δικαιώματα επί αυτών, αλλά και οι φορείς διαχείρισής τους. Σε γενικές γραμμές, σήμερα, η ιδιοκτησία προστατεύεται, αλλά τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν πρέπει ταυτόχρονα να μην αντικρούονται με το δημόσιο συμφέρον. Επίσης, στα περισσότερα κράτη οι κοινόχρηστοι χώροι και οι χώροι πρασίνου αρχικά αποτελούσαν αντικείμενο του κεντρικού κράτους ενώ σήμερα διαχειρίζονται από χαμηλότερα επίπεδα διακυβέρνησης. Στην Ελλάδα, οι κοινόχρηστοι χώροι ανήκουν κατά κανόνα στο δημόσιο, γεγονός που μπορεί να αποτελέσει θετική προϋπόθεση για το συντονισμό και το σχεδιασμό τους υπό την κρατική αιγίδα.

Εκτός από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις, στη διαχείριση των χώρων πρασίνου (που δεν ανήκουν σε ιδιώτες) συμβάλουν και ομάδες πολιτών. Προς όφελος του κοινωνικού συμφέροντος, συχνά οργανώνονται για να διαχειριστούν και να προστατεύσουν τους κοινόχρηστους χώρους των περιοχών όπου διαμένουν, αναδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό τη συλλογικότητα και την υπευθυνότητα. Οι πολίτες συμμετέχοντας στην προστασία και στη διαχείριση των κοινόχρηστων χώρων γίνονται ενεργά μέλη σε μια τοπική κοινωνία, προσφέρουν στο σύνολο, αλλά και στον ίδιο τον εαυτό τους, καλύτερες τις συνθήκες διαβίωσής τους.

Οι δυσκολίες, τα προβλήματα και δυσλειτουργίες στη διαχείριση των ΧΠ λόγω μη ξεκάθαρων περιουσιακών δικαιωμάτων περιγράφονται από το φαινόμενο της «τραγωδίας των κοινόκτητων» που στην περίπτωση των χώρων αστικού πρασίνου απορρέουν από το γεγονός ότι όλοι οι κάτοικοι έχουν ατομικό όφελος από τη χρήση των χώρων αστικού πρασίνου, αλλά ωστόσο κανένας δεν έχει ατομική ευθύνη για τη συντήρησή τους. Υποστηρίζεται πως η διαχείριση υπό μορφής συλλογικής ιδιοκτησίας με σαφές ορισμένα περιουσιακά δικαιώματα, μπορεί να αποτελέσει λύση στο πρόβλημα αυτό.

Υπό οποιαδήποτε μορφή, η προστασία και η διαχείριση των χώρων πρασίνου δεν μπορεί να είναι επιτυχημένη στο μέγιστο δυνατό, εάν πρωταρχικά δεν κατανοηθούν τα πολλαπλά οφέλη που μπορούν να παρέχουν στις πόλεις, αλλά και στη ζωή των ανθρώπων. Τα οφέλη των χώρων πρασίνου έχουν κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική και αισθητική διάσταση και η συμβολή τους στην αντιμετώπιση σύγχρονων προβλημάτων είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Καταρχήν, οι χώροι αστικού πρασίνου, προσφέρουν οικολογικά οφέλη στις πόλεις. Αποτελούν τόπο επιβίωσης ζωντανών οργανισμών, αποτρέπουν τη διάβρωση του εδάφους, μειώνουν την ηχορύπανση, απορροφούν τα όμβρια ύδατα βελτιώνοντας την αποξήρανση, αλλά και τους ρύπους της ατμόσφαιρας και συμβάλουν στην εξισορρόπηση του φαινομένου της θερμικής νησίδας, απορροφώντας τη θερμότητα και προσφέροντας σκίαση, δροσισμό στο αστικό περιβάλλον.

Σχετικά με τα κοινωνικά οφέλη, ένας από τους βασικότερους ρόλους του αστικού πρασίνου είναι η αναψυχή. Επίσης, εντός των χώρων αστικού πρασίνου και κυρίως των πάρκων που διαθέτουν την κατάλληλη έκταση, μπορούν να χωροθετηθούν εγκαταστάσεις παράλληλων χρήσεων συμβατών με την αναψυχή, όπως πολιτιστικές και αθλητικές χρήσεις. Επιπλέον, οι χώροι πρασίνου προάγουν τη συμμετοχικότητα των πολιτών, την συνειδητοποίηση ότι μπορούν να αποτελέσουν ενεργά μέλη στην κοινωνία όπου διαβιούν και να παρέχουν σημαντικά αποτελέσματα στην προστασία και στη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Συνεπώς, επιτελούν σημαντικό εκπαιδευτικό έργο και συμβάλλουν στην οικολογική και κοινωνική ευημερία και στην ανάπτυξη συλλογικής ευθύνης μεταξύ των κατοίκων της πόλης.

Επίσης, οι χώροι πρασίνου αποτελούν μιας μορφής διατήρησης της φύσης εντός του αστικού τοπίου και συμβάλλοντας στην αισθητική αναβάθμιση του και στη δημιουργία εικόνας της πόλης.

Σχετικά με την επιρροή τους στην αστική οικονομία, οι χώροι αστικού πρασίνου αυξάνουν τις τιμές γης των γύρω περιοχών, είτε πρόκειται για κατοικία είτε για εμπορική χρήση. Έτσι, μπορούν να αποτελέσουν επιπλέον πηγή εισοδήματος για το κράτος, εφόσον μπορεί να επωφεληθεί από τη φορολογία των υψηλών αντικειμενικών αξιών των ιδιοκτησιών που βρίσκονται κοντά ή γύρω από χώρους αστικού πρασίνου. Επιπλέον εισόδημα μπορεί να δημιουργηθεί και από διάφορες εκδηλώσεις που οργανώνονται από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις στους χώρους αυτούς, όπως πολιτιστικές εκδηλώσεις, ανοιχτές εκθέσεις, συναυλίες, κλπ.

Οι χώροι αστικού πρασίνου επίσης, συμβάλουν στην προσέλκυση τουριστών ενισχύοντας την οικονομία των πόλεων, ιδιαίτερα στις μέρες μας, όπου ο τριτογενής τομέας αποτελεί κυρίαρχο κλάδο των οικονομιών τους. Εκτός από την προσέλκυση τουριστών, οι χώροι αστικού πρασίνου ενισχύουν και τις επενδύσεις. Εφόσον,

προσελκύουν ανθρώπους και υπηρεσίες, οι περιοχές που γειτνιάζουν με αυτούς, μπορούν να αποτελέσουν υποδοχείς επενδύσεων αλλά και περιοχές αύξησης της εργασίας.

Όμως, τα πολλαπλά οφέλη και οι υπηρεσίες που παρέχουν οι χώροι αστικού πρασίνου έχουν χαρακτήρα δημόσιου αγαθού. Η χρήση τους από ένα άτομο δεν αποκλείει τη χρήση από κάποιο άλλο και τα οφέλη δεν ανάγονται σε ατομικό επίπεδο, αλλά σε συλλογικό. Τα οφέλη και οι υπηρεσίες των χώρων αστικού πρασίνου δεν έχουν αγοραία τιμή. Δεδομένου όλων αυτών, κατανοούμε ότι είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η οικονομική αξία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει ή είναι μηδαμινή. Η οικονομική αξία τους σχετίζεται με τη συνεισφορά τους στην ποιότητα ζωής.

Το αστικό πράσινο έως σήμερα δεν αποτελούσε καίριο αντικείμενο πολιτικών διαχείρισης των πόλεων και συνεπώς δεν επενδύονταν σημαντικά ποσά για τη δημιουργία και την προστασία τους, παρότι οι προσπάθειες κυρίως της επιστημονικής κοινότητας στην Ευρώπη αλλά και παγκοσμίως ήταν και είναι πολλές. Σήμερα, η Ευρώπη δίνει σαφείς κατευθύνσεις που στοχεύουν στην αειφορία των πόλεων (ΣΑΚΧ) και είναι απαραίτητο οι χώροι αστικού πρασίνου να συμβάλλουν σε αυτήν προσφέροντας τα μέγιστα αγαθά και υπηρεσίες.

7.2 ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Στην ενότητα αυτή συνοψίζονται και σχολιάζονται συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα που έλαβε χώρα στην πόλη της Καστοριάς, σχετικά με τις απόψεις των κατοίκων της όσον αφορά στους χώρους πρασίνου και στη συμβολή τους στη ζωή τους και στην οικονομία της πόλης.

Όσον αφορά στην αξιολόγηση των υφιστάμενων χώρων πρασίνου της πόλης, οι περισσότεροι κάτοικοι δηλώνουν σχετικά ικανοποιημένοι από την ποσότητά τους. Το γεγονός αυτό, συνδυάζεται και με τα πραγματικά δεδομένα για τους χώρους πρασίνου της πόλης, που όπως αναφέρεται στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιό της, είναι ικανοποιητικοί σε ποσότητα (βλ. Χάρτη 1 Παράρτημα). Η ύπαρξη χώρων αστικού

πρασίνου σε σχετικά ικανοποιητική ποσότητα υποστηρίζεται στον ίδιο βαθμό από τους ερωτηθέντες, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, επαγγελματικού τομέα και ομάδας πολιτών όπου ανήκουν.

Επιπλέον, οι περισσότεροι ερωτηθέντες υποστηρίζουν πως οι χώροι πρασίνου βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης, παρότι ωστόσο δεν συμβάλουν στο μέτρο που μπορούν στην προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων. Αποδεκτή σε μεγάλο βαθμό από την πλειονότητα του δείγματος, επίσης, είναι η άποψη πως οι χώροι πρασίνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά.

Αναφορικά με τις δύο παραπάνω απόψεις σχετικά με το φύλο των ερωτηθέντων, σημειώνεται ότι οι άντρες είναι περισσότερο θετικοί ως προς τη συμβολή των υπάρχοντων χώρων πρασίνου στην οικονομία της πόλης από ότι οι γυναίκες, ωστόσο και τα δύο φύλα, πιστεύουν ότι οι χώροι πρασίνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότερο παραγωγικά.

Επίσης, σχετικά θετικές είναι οι απόψεις και των «ενημερωμένων» και «μη ενημερωμένων» πολιτών αναφορικά τη συμβολή των χώρων πρασίνου στην οικονομική ζωή της πόλης. Θετικότερες ωστόσο παρατηρούνται οι απόψεις των «ενημερωμένων» ερωτηθέντων σχετικά με την προσέλκυση επενδύσεων από τους χώρους πρασίνου, αλλά και σχετικά με το ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά.

Σχετικά με τον τομέα επαγγέλματος, ο ιδιωτικός τομέας είναι περισσότερο θετικός συγκριτικά με το δημόσιο τομέα, για τη δυνατότητα των χώρων πρασίνου να προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες. Σχετικά με τη συμβολή των χώρων πρασίνου στην οικονομία της πόλης, οι απόψεις και για τις δύο κατηγορίες είναι αρκετά θετικές, ωστόσο, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται περισσότερο συγκρατημένος από το δημόσιο τομέα. Οι διαφοροποιήσεις στις απόψεις αυτές, οδηγούν στο συμπέρασμα πως ο ιδιωτικός τομέας αντιμετωπίζει τους χώρους πρασίνου ως ένα μέσο καλυτέρευσης της οικονομικής ανάπτυξης της πόλης, σε μεγαλύτερο βαθμό από το δημόσιο τομέα.

Η άποψη πως οι υφιστάμενοι χώροι πρασίνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά, αλλά και να συμβάλουν περισσότερο δυναμικά στην οικονομία της πόλης, φαίνεται να συμβαδίζει με την ιδιαίτερα θετική στάση που διατηρούν οι περισσότεροι ερωτηθέντες ως προς τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου στην πόλη. Η πλειονότητα των ερωτηθέντων φαίνεται πεπεισμένη για τη θετική συμβολή τους στην πόλη και στη

ζωή τους, ενώ πάνω από 50% του δείγματος υποστηρίζει πως πρόσθετοι χώροι είναι πλέον απαραίτητοι, παρότι το κόστος δημιουργίας τους δεν κρίνεται αμελητέο.

Ιδιαίτερα αναγκαίοι στον ίδιο βαθμό κρίνονται οι πρόσθετοι χώροι πρασίνου από τους ερωτηθέντες, ανεξαρτήτως φύλου και ομάδας πολιτών που ανήκουν. Σχετικά με την ηλικία, σημειώνεται πως η αναγκαιότητα είναι αυξημένη και για τις δύο ηλικιακές ομάδες (κάτω και άνω των σαράντα ετών), περισσότερο όμως για τους ωριμότερους ηλικιακά. Επίσης, σχετικά με τον επαγγελματικό τομέα, σημειώνεται πως η άποψη αυτή φαίνεται να υποστηρίζεται περισσότερο από το δημόσιο τομέα, παρότι κρίνεται αναγκαία σε υψηλό βαθμό και από τους δύο τομείς.

Επιπλέον, από την πλειονότητα του δείγματος συνολικά, η δημιουργία νέων χώρων πρασίνου υποστηρίζεται πως θα επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις τιμές των ακινήτων που βρίσκονται γύρω τους, γεγονός που έχει αποδειχτεί από πολλές σχετικές έρευνες. Στη θετική συμβολή των πρόσθετων χώρων πρασίνου συγκαταλέγεται σύμφωνα με την πλειονότητα των ερωτηθέντων ότι αυτοί δύνανται να προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες και να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Η άποψη πως οι νέοι χώροι δύνανται να ενισχύσουν την οικονομία της πόλης και να προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες υποστηρίζεται στον ίδιο υψηλό βαθμό από τους ερωτηθέντες ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, τομέα επαγγέλματος και ομάδας πολιτών όπου ανήκουν.

Σε γενικές γραμμές, οι ερωτηθέντες δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από την ποσότητα των υφιστάμενων χώρων πρασίνου, ούτε όμως από τη συμβολή τους στην οικονομική ζωή της πόλης. Θετικότερες απόψεις εκφράζονται για την πιθανότητα δημιουργίας νέων χώρων πρασίνου στην πόλη, οι οποίοι αναμένεται ότι θα συμβάλουν στην οικονομική δραστηριότητα της πόλης, αλλά και στην ποιότητα ζωής των πολιτών, αυξάνοντας το επίπεδο ευημερίας τους.

Η άποψη που υποστηρίζεται από την πλειονότητα των ερωτηθέντων, φαίνεται πως είναι ότι η πόλη οφείλει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείρισή των χώρων πρασίνου. Η άποψη αυτή υποστηρίζεται σε υψηλό βαθμό από ερωτηθέντες ανεξαρτήτως φύλου, επαγγελματικού τομέα και ομάδας πολιτών που ανήκουν. Σημειώνεται ότι σχετικά με την ηλικία, αρκετά θετικότερη με την άποψη ότι η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου,

δηλώνει η ομάδα των ατόμων άνω των σαράντα ετών. Το γεγονός αυτό, πιθανά οφείλεται στο ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ερωτηθέντες θεωρούν υποχρέωση της τοπικής αυτοδιοίκησης να χρηματοδοτεί και να διαχειρίζεται τους χώρους πρασίνου.

Ωστόσο, οι περισσότεροι ερωτηθέντες εμφανίζονται αρκετά αρνητικοί στο ενδεχόμενο της αύξησης της φορολογίας για την καλύτερη διαχείριση τους. Ιδιαίτερα αρνητικοί παραμένουν στην επιβολή εισιτηρίου για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότηση τους. Οι πολίτες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, φαίνεται πως στέκονται αρνητικοί σε μέτρα υποχρεωτικά, όπως η φορολογία. Ωστόσο, όταν ελεύθεροι αποφασίζουν αν και πόσο επιθυμούν να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των χώρων πρασίνου, τότε είναι περισσότερο δεκτικοί.

Αναφορικά με την ομάδα πολιτών, οι «ενημερωμένοι» πολίτες παρότι σε γενικές γραμμές διαφωνούν, στέκονται πιο θετικοί στην αύξηση της φορολογίας από τους «μη ενημερωμένους». Στον ίδιο μεγάλο βαθμό αρνητικές στέκονται οι δύο ομάδες σχετικά με την επιβολή εισιτηρίου στους χώρους πρασίνου της πόλης.

Όσον αφορά, στον επαγγελματικό τομέα, σχετικά με την ενίσχυση της φορολογίας για την καλύτερη διαχείριση των χώρων πρασίνου, ο δημόσιος τομέας στέκεται περισσότερο αρνητικός από τον ιδιωτικό, ενώ στην επιβολή εισιτηρίου, οι δύο τομείς εμφανίζονται το ίδιο αρνητικοί. Το γεγονός αυτό πιθανά να σχετίζεται και με τη διαφορά στο εισόδημα, εφόσον ο δημόσιος τομέας σε γενικές γραμμές έχει χαμηλότερο μηνιαίο εισόδημα από τον ιδιωτικό τομέα και συνεπώς στέκεται αρνητικότερος σε μέτρα μείωσής του, όπως η φορολογία.

Σχετικά με την ηλικία, η ομάδα των νεότερων ατόμων φαίνεται να είναι αρνητικότερη από την ομάδα των ωριμότερων ατόμων στην ενίσχυση της φορολογίας αλλά και στην επιβολή εισιτηρίου σε χώρους πρασίνου. Το γεγονός αυτό ίσως οφείλεται στην έντονη αντιδραστικότητα των νέων σε μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση του εισοδήματος των ατόμων, γεγονός που έχει αντίκτυπο στην ευημερία και στην ποιότητα ζωής τους. Ωστόσο, οι μεγαλύτεροι ηλικιακά ερωτηθέντες, φαίνεται πως προτιμούν να οφηληθούν από ποιοτικότερους και ασφαλέστερους χώρους πρασίνου, ακόμη και αν αυτό σημαίνει πως θα καταβάλουν αντίτιμο για το σκοπό αυτό.

Είναι εμφανές από τις απαντήσεις, πως η πλειονότητα των ερωτηθέντων δεν επιθυμεί να διαθέσει χρήματα για τη διαχείριση των χώρων αστικού πρασίνου, ούτε έμμεσα,

μέσω της αύξησης της φορολογίας, ούτε όμως άμεσα, με την πληρωμή εισιτηρίου για την είσοδό τους σε αυτούς τους χώρους. Το γεγονός αυτό αντικρούεται με την επικρατέστερη άποψη πως η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου, εφόσον, τα δύο κυριότερα μέτρα εξασφάλισης χρημάτων για το σκοπό αυτό, φαίνεται πως δεν είναι δεκτά από το ευρύ κοινό. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, όταν ελεύθεροι αποφασίζουν, οι περισσότεροι επιθυμούν να προσφέρουν τμήμα του εισοδήματός τους, για το σκοπό αυτό.

Αναφορικά με το ποιοι πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων αστικού πρασίνου, υποστηρίζεται από την πλειονότητα των ερωτηθέντων και ανεξαρτήτως φύλου και επαγγελματικού τομέα που ανήκουν, ότι όλοι οι πολίτες έχουν ευθύνη για οικονομική συνεισφορά και όχι μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα. Σημειώνεται ότι, αναφορικά με την ομάδα πολιτών, οι «ενημερωμένοι» ερωτηθέντες συμφωνούν περισσότερο από τους «μη ενημερωμένους» με την άποψη πως όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Επίσης, ηλικιακά, η ομάδα των ωριμότερων ατόμων είναι ιδιαίτερα αρνητική με την άποψη πως μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα θα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των χώρων πρασίνου.

Όσον αφορά στον έλεγχο και περιορισμό της χρήσης κάποιων χώρων πρασίνου για να αποφευχθεί η υποβάθμιση της ποιότητάς τους, οι ερωτηθέντες φαίνεται πως την επιθυμούν, ωστόσο όχι σε μεγάλο βαθμό. Το ζήτημα αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο περεταίρω έρευνας και να συσχετιστεί ίσως με τις πολιτικές πεποιθήσεις των πολιτών ή το εισόδημά τους.

Η άποψη των «ενημερωμένων» πολιτών σχετικά με τον έλεγχο και περιορισμό της χρήσης κάποιων χώρων πρασίνου, έχει μεγάλη απόκλιση από την άποψη των «μη ενημερωμένων» πολιτών, οι οποίοι στέκονται αρνητικοί στο μέτρο αυτό. Επίσης, αναφορικά με τον τομέα επαγγέλματος, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται περισσότερο δεκτικός στο μέτρο αυτό. Επιπλέον, ηλικιακά, η ομάδα των ατόμων κάτω των σαράντα ετών, εμφανίζεται αρνητικότερη από την ομάδα των ατόμων άνω των σαράντα ετών, η οποία στέκεται αρκετά θετική.

Σχετικά με την αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου, οι απόψεις εμφανίζονται διφορούμενες. Περισσότερο θετικοί ωστόσο, εμφανίζονται οι ερωτηθέντες στην

περίπτωση να δοθούν χώροι πρασίνου σε άλλες χρήσεις, όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο (π.χ για τη δημιουργία νοσοκομείου), ενώ η άποψη ότι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό συνεπάγεται οικονομικά οφέλη για την πόλη, υποστηρίζεται σε μέτριο βαθμό. Ο βαθμός συμφωνίας αυξάνεται όταν τα οικονομικά οφέλη αποδίδονται πίσω στους πολίτες, ωστόσο.

Αναφορικά με την άποψη ότι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις, τα δύο φύλα φαίνεται πως διαφωνούν σε μέτριο βαθμό. Ωστόσο, όταν οι χώροι πρασίνου πρόκειται να χρησιμοποιηθούν προς κοινωνικό όφελος, οι απόψεις, ιδιαίτερα των αντρών, για την αλλαγή χρήση τους είναι περισσότερο θετικές. Η αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου προς όφελος της οικονομίας της πόλης, βρίσκει τους άντρες περισσότερο αρνητικούς από τις γυναίκες. Εάν τα οικονομικά οφέλη που συνεπάγεται η αλλαγή χρήσης για την πόλη πρόκειται να αποδοθούν πίσω στους πολίτες, τότε οι γυναίκες είναι περισσότερο θετικές.

Στην αλλαγή χρήση των χώρων πρασίνου, γενικά, «ενημερωμένοι» και «μη ενημερωμένοι» πολίτες στέκονται αρνητικοί στον ίδιο βαθμό. Ωστόσο, όταν πρόκειται για αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, οι «ενημερωμένοι» πολίτες φαίνεται να συμφωνούν αρκετά ενώ αντίθετα, οι «μη ενημερωμένοι» πολίτες φαίνεται πως δεν συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, περισσότερο θετικοί στέκονται οι «ενημερωμένοι» πολίτες όταν πρόκειται η αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου να επιφέρει οικονομικά οφέλη για την πόλη. Οι «ενημερωμένοι» πολίτες στέκονται θετικότεροι επίσης, στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη από την αλλαγή χρήσης αποδοθούν πίσω στους πολίτες.

Οι απόψεις των ερωτηθέντων των δύο τομέων επαγγέλματος διαφοροποιούνται ως προς την άποψη ότι οι χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις. Στην περίπτωση αυτή, ο δημόσιος τομέας είναι περισσότερο αρνητικός από τον ιδιωτικό. Όσον αφορά στην αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου, όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο, ο δημόσιος τομέας στέκεται και πάλι περισσότερο αρνητικός από τον ιδιωτικό. Επιπλέον, περισσότερο θετική είναι η άποψη των ερωτηθέντων του ιδιωτικού τομέα, για την αλλαγή χρήσης χώρων πρασίνου προς όφελος της οικονομίας της πόλης. Στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη αποδοθούν με διάφορους τρόπους πίσω στους πολίτες, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται και πάλι θετικότερος.

Διφορούμενες είναι οι απόψεις των ερωτηθέντων, αναφορικά με την παραχώρηση κάποιων περιουσιακών δικαιωμάτων επί χώρων πρασίνου σε ομάδες πολιτών (π.χ. φιλοπεριβαλλοντικές οργανώσεις) που θα έχουν την ευθύνη της διαχείρισης των χώρων αυτών. Ωστόσο, η συμφωνία είναι μεγαλύτερη στο ότι η διευθέτηση αυτή μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας των χώρων πρασίνου.

Σχετικά με το φύλο, οι άντρες φαίνονται περισσότερο θετικοί από τις γυναίκες στο ότι η διευθέτηση αυτή θα συμβάλει στην βελτίωση της ποιότητας των χώρων πρασίνου.

Όσον αφορά στους επαγγελματικούς τομείς, ο ιδιωτικός τομέας στέκεται περισσότερο θετικός στην παραχώρηση δικαιωμάτων σε ομάδες πολιτών που θα εθύνονται για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Ο δημόσιος τομέας φαίνεται περισσότερο συγκρατημένος με την άποψη αυτή αλλά και με την άποψη πως η διευθέτηση αυτή δύναται να βελτιώσει την ποιότητα των χώρων πρασίνου της πόλης.

Αναφορικά με την ηλικία, η νεότερη ηλικιακή ομάδα φαίνεται πως είναι περισσότερο αρνητική από την ωριμότερη, στην παραχώρηση δικαιωμάτων. Επίσης, η νεότερη ομάδα δηλώνει θετική στην άποψη πως η παραπάνω διευθέτηση θα συμβάλει τη βελτίωση της ποιότητας των χώρων πρασίνου.

Συμπερασματικά, οι απόψεις των κατοίκων για τους χώρους αστικού πρασίνου, είναι σε πολλές περιπτώσεις διαφορετικές. Σε ζητήματα όπως η αλλαγή χρήσης των χώρων πρασίνου, ή ενίσχυση της φορολογίας για τη διαχείρισή τους είναι περισσότερο αντίθετοι, ενώ σε ζητήματα όπως η παραχώρηση δικαιωμάτων για την καλύτερη διαχείριση, φαίνονται περισσότερο δεκτικοί.

Όσον αφορά στη διάθεση συμβολής των ερωτηθέντων στη διαχείριση (συντήρηση και δημιουργία) των χώρων πρασίνου της πόλης, αυτή εμφανίζεται ιδιαίτερα αυξημένη, κυρίως μέσω της δραστηριοποίησης σε σχετικές οργανώσεις, μέσω προσφοράς χρημάτων, αλλά και μέσω προσφορά εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, η πλειονότητα των ερωτηθέντων δηλώνει διατεθειμένη να συνδράμει από 3 έως 5 ευρώ μηνιαίως, για την αποφυγή της υποβάθμισης ή μείωσης των χώρων πρασίνου. Για τη βελτίωση των υπάρχοντων ή τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου, οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως θα διέθεταν περισσότερα χρήματα, από 5 έως 10 ευρώ μηνιαίως. Σχετικά με την προσφορά εργασίας για τη διαχείριση των χώρων

πρασίνου, οι ερωτηθέντες δήλωσαν πως θα διέθεταν από 2 έως 4 ώρες το μήνα για τη συντήρηση και τη βελτίωση των χώρων αυτών.

Παρότι, οι περισσότεροι ερωτηθέντες στέκονται αρνητικοί σε μέτρα όπως η ενίσχυση της φορολογίας ή η επιβολή εισιτηρίου, σε χώρους αστικού πρασίνου όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δηλώνουν διατεθειμένοι να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείρισή τους. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποδοθεί στο ότι αυστηρά μέτρα που μειώνουν το εισόδημά τους, δεν είναι επιθυμητά. Ωστόσο, όταν οι ίδιοι είναι ελεύθεροι να συμβάλουν οικονομικά το ποσό που οι ίδιοι επιθυμούν, τότε είναι περισσότερο δεκτικοί στο να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση των χώρων πρασίνου. Η άποψη αυτή πιθανά να σχετίζεται με την έλλειψη εμπιστοσύνης σε μέτρα όπως η φορολογία, που τα χρήματα που συγκεντρώνονται δεν γνωρίζουμε που και σε ποιόν βαθμό κατανέμονται.

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες στέκονται περισσότερο θετικοί σε προσπάθειες βελτίωσης των χώρων πρασίνου, από ότι σε προσπάθειες συντήρησης των υπαρχόντων. Το γεγονός αυτό είναι εμφανές και από τη θετικότερη στάση που διατηρεί η πλειονότητα του δείγματος για τη συμβολή νέων χώρων πρασίνου στην οικονομία της πόλης, σχετικά με τη στάση τους για τη συμβολή των ήδη υπαρχόντων, όπως περιγράφηκε παραπάνω. Το γεγονός αυτό πιθανά να σχετίζεται και με την ικανοποίηση σε μέτριο βαθμό της πλειονότητας του δείγματος, σχετικά με την ποσότητα των χώρων πρασίνου, αλλά και τη συμβολή τους στην οικονομική ζωή της πόλης.

Οι απόψεις των κατοίκων της πόλης της Καστοριάς, σχετικά με τους χώρους αστικού πρασίνου, θα μπορούσαν να συμβάλουν στον καλύτερο σχεδιασμό και διαχείρισή τους από την τοπική αυτοδιοίκηση, στο πλαίσιο ενίσχυσης της συμμετοχικότητας και των δημοκρατικών θεσμών των σύγχρονων κοινωνιών.

Σε γενικές γραμμές, το πράσινο μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη στις σύγχρονες πόλεις και να αποτελέσει παράγοντα που θα συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντός τους. Τα οφέλη του πρασίνου έχουν κοινωνική, αισθητική, περιβαλλοντική και οικονομική διάσταση. Στα πλαίσια της συμβολής των χώρων πρασίνου στις πόλεις και στους κατοίκους της, σημαντικό ρόλο καλείται να διαδραματίσει ο σχεδιασμός τους, ενώ επιπλέον, σημαντικά ζητήματα σχετικά με τους

χώρους αστικού πρασίνου είναι τα περιουσιακά δικαιώματα επί αυτών και οι φορείς διαχείρισής τους.

Οι φορείς λήψεως αποφάσεων σήμερα καλούνται να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα υποβάθμισης των χώρων αστικού πρασίνου και να αναδείξουν τα οφέλη τους. Στο σκοπό αυτό, δύνανται να συμβάλουν και οι ίδιοι οι πολίτες. Ο απλούστερος τρόπος συμβολής, είναι η έκφραση των απόψεών τους, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό. Η μη επαρκής διασφάλιση διαμορφωμένων και λειτουργικών χώρων πρασίνου, υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής, εργασίας και αναψυχής του αστικού πληθυσμού. Συνεπώς, στόχος των φορέων λήψεως αποφάσεων και των σχεδιαστών πρέπει να είναι η αξιοποίηση των χώρων αστικού πρασίνου, αλλά και όλων των πόρων που δύνανται να βοηθήσουν στη βελτίωση της ζωής των σύγχρονων πόλεων.

Στα πλαίσια αυτά, η συγκεκριμένη εργασία έθεσε ως στόχο τη θεωρητική προσέγγιση ζητημάτων σχετικά με τις διαστάσεις των χώρων αστικού πρασίνου, με έμφαση στη οικονομική και τη γενική αντιμετώπισή τους ως προς το ρόλο που δύνανται να διαδραματίσουν στις σύγχρονες πόλεις. Επιπλέον, αποτέλεσε προσπάθεια καταγραφής των απόψεων μιας μικρής ελληνικής πόλης, της πόλης της Καστοριάς, η οποία λόγω του οικονομικού προφίλ της (φθίνων κλάδος της γουνοποιίας και άνοδος του τουρισμού) δύναται να αξιοποιήσει τους χώρους πρασίνου προς όφελος της οικονομικής της ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν θα μπορούσαν να αποτελέσουν εργαλείο στα χέρια των τοπικών αρχόντων, προς όφελος του συμμετοχικού σχεδιασμού και της ανάπτυξης της οικονομικής ζωής της πόλης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Γιαννακούρου Γ., (2000) «Ο Καθορισμός Χρήσεων Γης και η Αναθεώρηση του Συντάγματος», *Περιβάλλον Δίκαιο*, 4, 468-475.

Δρόσος Γ., (1997) *Συνταγματικοί Περιορισμοί της Ιδιοκτησίας και Αποζημίωση: Προστασία της ιδιοκτησίας και Ευρωπαϊκή Σύμβαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ζυγούρη Φ. (2007) «Κοινόχρηστοι Χώροι: Νομικά Εργαλεία και Πολιτικές απόκτησής τους. Ανάλυση της ελληνικής πραγματικότητας και σύγκριση με τις χώρες της Γερμανίας, της Ολλανδίας και των Η.Π.Α», Μεταπτυχιακή Διπλωματική, Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Καλαβρυτινός, Ν.- Δαμίγος, Δ. (2006) «Η Οικονομική Αξία των Αστικών Χώρων Πρασίνου στο Λεκανοπέδιο Αττικής», *Τεχνικά Χρονικά*, Επιστημονικές Εκδόσεις ΤΕΕ, II, (1-2) 7-17

Καρύμπακα, Κ. (2002) «Η Συμβολή της Συμμετοχής του Κοινού στην Προστασία του Περιβάλλοντος», διαθέσιμο στο: <http://www.ellinikietairia.gr/articles.php?action=read&id=154&Presstype=21> - 9k -, επισκέφτηκε στις 22/09/2008, ώρα: 19:20

Κοσμάκη Π. - Λουκόπουλος Δ. (2007) «Αστικά κενά-Μικρά πάρκα», διαθέσιμο στο: <http://www.monumenta.gr/article.php?IssueID=2&lang=gr&CategoryID=3&ArticleID=86>, επισκέφτηκε στις 18/11/2008 ώρα: 15:45

Κτηματογραφική Α.Ε. (2004) «Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Καστοριάς: Τροποποίηση – Αναθεώρηση», Θεσσαλονίκη

Λιόβα Ε. - Σαμαρίνης Π. - Χατζηκωνσταντίνου Ε. (2005) «Πάρκα της Ευρώπης και της Αμερικής», Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ, διαθέσιμο στο: <http://www.koinidrasi.gr/uplds/File/laboratory.pdf>, επισκέφτηκε στις 28/11/2008 ώρα 15:30

Ντούρος, Γ. (2001) «Αστικό-Περιαστικό Πράσινο», Παρατηρητήριο Ελεύθερων Χώρων, διαθέσιμο στο: <http://www.asda.gr/elxoroι/ntouros.htm>, επισκέφτηκε στις 28/11/2008 ώρα 17:00

Σιούτη Γ., (1994) «Η Προστασία των Κοινόχρηστων Χώρων Πρασίνου», *Κριτική Επιθεώρηση*, **2**, 331-337

Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας ΠΑΣΠΕ και Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, (2004) *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών*, (β' έκδοση), Αθήνα: Gutenberg

Τσάντας, Ν. - Μωυσιάδης Χ. – Μπαγιάτης Ν. – Χατζηπαντελής Θ. (1999) *Ανάλυση Δεδομένων με τη Βοήθεια Στατιστικών Πακέτων*, Θεσσαλονίκη: Ζήτη

Janeau, C. (1996), *Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο: Το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, (α' έκδοση), Αθήνα: Τυπωθήτω

Ξενόγλωσση

Arvanitidis, P. – Skouras, D. (2008) «Urban green, housing and property taxes: exploring the links in major English cities», Department of Planning and Regional Development, University of Thessaly: Greece

CABE Space (2005) “Does money grow on trees?”, Department of Culture, Media and Sport, uk.

Crompton, L. (2005) «The impact of parks on property values: empirical evidence from the past two decades in the United States», *Managing Leisure*, **10**, 203–218

Dutta, P. - Sundaram R. (1992) «The tragedy of commons», *Economic Theory*, **3**, 413-426

European Urban Knowledge Network (2005) «GREENSPACE Final Report - Chapter 3: Public participation in Green Space Management», διαθέσιμο στο: <http://www.eukn.org/binaries/eukn/eukn/practice/2006/8/greenspace-final-report.pdf>, επισκέφτηκε στις 20/12/2008, ώρα 16:00.

GreenKeys Project (2008) «Urban Green as a Key for Sustainable Cities», European Union Community - German Federal Ministry of Transport, Building and Urban Affairs

Leinberger, B., - Berens, G. (1997) «Creating better urban parks and open space: Executive summary», Washington, DC: Urban Land Institute

Moulin, H. - Watts A. (1996) «Two versions of the tragedy of commons», *Economic Design*, **2** 399-421

Tajima, K. (2003) «New Estimates of the Demand for Urban Green Space: Implications for valuing the environmental benefits of Boston’s Big Dig Project», *Journal of Urban Affairs*, **5** (25) 641-655

The bodine street community garden (2000) «Why protect an urban green space», διαθέσιμο στο: <http://www.savethegarden.com/why.html>, επισκέφτηκε στις 20/12/2008, ώρα 16:00.

URGE (2001) «Development of Urban Green Spaces to Improve the Quality of Life in Cities and Urban Regions», Economic Criteria - Deliverable 7: Amsterdam

Δικτυακοί τόποι

<http://www.asda.gr>

<http://cyprusgreens.blogspot.com>

<http://www.digitalmainstone.co.uk>

<http://www.ellinikietairia.gr>

<http://en.wikipedia.org>

<http://www.eukn.org>

<http://www.kastoria.gr>

<http://www.monumenta.gr>

<http://www.nomosphysis.org.gr>

<http://www.planning.org>

<http://www.savethegarden.com>

Νομοθεσία

Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός, Νόμος 1577/1985

Νομοθετικό Διάταγμα 16/17.7.16.8.1923

Νόμος 998/1979 «Περί Προστασίας των δασών και εν γένει Δασικών Εκτάσεων της χώρας»

Συμβούλιο της Επικρατείας, Απόφαση αριθμού 281/1990

Συμβούλιο της Επικρατείας, Απόφαση Ολομέλειας αριθμού 55/1993

Συμβούλιο της Επικρατείας, Απόφαση αριθμού 2242/1994

Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΧΩΔΕ αριθμού 10788/05.03.2004, αριθμού φύλλου 285,
ΦΕΚ Δ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικόνα 1: Το πάρκο «Paley»
στο Μανχάταν

πηγή: <http://www.pps.org>

Εικόνα 2: Ο κήπος της Λυών
στο Μόντρεαλ

πηγή: <http://www.monumenta.gr>

Εικόνα 3: Βοτανικοί κήποι
στο Μπρούκλιν

πηγή: <http://www.monumenta.gr>

Εικόνα 4: Χωροθέτηση των
«rocket parks» στο Μπρεντ

πηγή: <http://www.monumenta.gr>

Εικόνα 5: Πάρκο «Lebas» στη Λιλλ
της Γαλλίας

πηγή: <http://www.monumenta.gr>

Εικόνα 6: Άποψη του «Tilla Durieux»
στο Βερολίνο

πηγή: <http://www.monumenta.gr>

Εικόνα 7: ένταξη στον ιστό της πόλης του
πάρκου «Tilla Durieux» στο Βερολίνο

πηγή: <http://www.monumenta.gr>

Εικόνα 8: Άποψη Πάρκου Ολυμπιακής
Φλόγας στην Καστοριά

Εικόνα 10: Πάρκο Ολυμπιακής Φλόγας
στην Καστοριά - νότια όψη

Εικόνα 9: Άποψη Πάρκου Ολυμπιακής
Φλόγας στην Καστοριά

Εικόνα 11: Πάρκο Ολυμπιακής Φλόγας
στην Καστοριά - βόρεια όψη

Εικόνα 12: Πάρκο Κυκλοφοριακής
Αγωγής της Καστοριάς - δυτική όψη

Εικόνα 13: Πάρκο Κυκλοφοριακής
Αγωγής της Καστοριάς – βόρεια όψη

Εικόνα 14: Διαμορφωμένος χώρος αστικού πρασίνου δίπλα στο πάρκο
κυκλοφοριακής Αγωγής της Καστοριάς

Ερωτηματολόγιο

Στα πλαίσια μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας της κ. Αναστασίας Νικολή στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας διεξάγεται μια έρευνα με το παρόν ερωτηματολόγιο που σκοπό έχει να καταγράψει τις στάσεις, αντιλήψεις και απόψεις των κατοίκων σχετικά με τους χώρους πρασίνου στην πόλη της Καστοριάς.

Το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται ανώνυμα. Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν είναι απόλυτα **εμπιστευτικές**. Τα ερωτηματολόγια θα παραμείνουν στην κατοχή της ερευνητικής ομάδας του Πανεπιστημίου και θα ανακοινωθούν μόνο τα συμπεράσματα μετά από στατιστική επεξεργασία.

Για απορίες ή περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έρευνα μπορείτε να απευθυνθείτε στην κ. Αναστασία Νικολή, κιν.6977279248, email anastasianikoli@yahoo.gr

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμβολή σας

Ερώτηση 1: Σε κλίμακα από 0 ως 10, παρακαλώ αξιολογήστε τους υπάρχοντες δημόσιους χώρους πρασίνου στην πόλη σημειώνοντας (✓) στο αντίστοιχο κουτάκι. Οι υπάρχοντες δημόσιοι χώροι πρασίνου ...

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
είναι λίγοι	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											είναι πολλοί
είναι εγκαταλελειμμένοι	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											είναι καλά φροντισμένοι
είναι δύσκολα προσβάσιμοι	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											είναι εύκολα προσβάσιμοι
έχουν μικρή επισκεψιμότητα	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											έχουν μεγάλη επισκεψιμότητα
αποθούν οικονομικές δραστηριότητες	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											προσελκύουν οικονομικές δραστηριότητες
πρέπει να παραμείνουν όπως είναι	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο παραγωγικά
εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη της πόλης	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											βοηθούν την οικονομική ανάπτυξη της πόλης

Ερώτηση 2: Σε κλίμακα από 0 ως 10, παρακαλώ πείτε μας σχετικά με πρόσθετους δημόσιους χώρους πρασίνου στην πόλη σημειώνοντας (✓) στο αντίστοιχο κουτάκι. Πρόσθετοι δημόσιοι χώροι πρασίνου...

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
είναι περιττοί	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											είναι απαραίτητοι
το κόστος τους θα είναι μεγάλο	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											το κόστος τους θα είναι μικρό
η επισκεψιμότητα τους θα είναι μικρή	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											η επισκεψιμότητα τους θα είναι μεγάλη
δεν θα συμβάλουν στην ευημερία των κατοίκων	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											θα συμβάλουν σημαντικά στην ευημερία των κατοίκων
θα αποθήσουν οικονομικές δραστηριότητες	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											θα προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες
δεν θα επηρεάσουν τις αξίες ακινήτων γύρω τους	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											θα μεταβάλουν σημαντικά τις αξίες ακινήτων γύρω τους
θα αποτελέσουν εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _											θα συμβάλουν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης

Ερώτηση 3: Σε κλίμακα από 0 ως 10, παρακαλώ αξιολογήστε τις παρακάτω θέσεις. Παρακαλώ δώστε *μηδέν (0)* σε αυτήν που διαφωνείτε ριζικά και *δέκα (10)* σε αυτήν που συμφωνείτε πάρα πολύ:

1) Η πόλη πρέπει να διαθέσει περισσότερα χρήματα για τη διαχείριση (συντήρηση/βελτίωση/δημιουργία) των χώρων πρασίνου.....	☐
2) Η διαχείριση (συντήρηση/βελτίωση/δημιουργία) χώρων πρασίνου από την πόλη χρειάζεται να ενισχυθεί με επιπλέον φορολογία	☐
3) Όλοι οι πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση (συντήρηση/βελτίωση/δημιουργία) των χώρων πρασίνου	☐
4) Μόνο όσοι επωφελούνται άμεσα πρέπει να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διαχείριση (συντήρηση/βελτίωση/δημιουργία) των χώρων πρασίνου	☐
5) Η πρόσβαση και χρήση κάποιων χώρων πρασίνου πρέπει να γίνει ελεγχόμενη ώστε να περιορισθούν φαινόμενα υποβάθμισης των χώρων αυτών.....	☐
6) Η επιβολή εισιτηρίου για την χρήση κάποιων χώρων πρασίνου είναι θετικό βήμα για την επιτυχή αστυνόμευση και χρηματοδότησή τους.....	☐
7) Χώροι πρασίνου δεν πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις.....	☐
8) Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό είναι κοινωνικά αναγκαίο (π.χ. για δημιουργία νοσοκομείου, σχολείου, κτλ.).....	☐
9) Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν αυτό συνεπάγεται σημαντικά οικονομικά οφέλη για την πόλη.....	☐
10) Χώροι πρασίνου πρέπει να δοθούν σε άλλες χρήσεις όταν προκύπτουν σημαντικά οικονομικά οφέλη για την πόλη μόνο αν τα οφέλη αποδοθούν πίσω στους πολίτες (π.χ. με μείωση των φόρων).....	☐
11) Κάποια περιουσιακά δικαιώματα επί χώρων πρασίνου πρέπει να παραχωρηθούν σε ομάδες πολιτών (π.χ. σύλλογοι, σχολεία, φιλοπεριβαλλοντικές οργανώσεις) οι οποίοι θα έχουν τη ευθύνη για τη διαχείρισή τους	☐
12) Η παραπάνω διευθέτηση δύναται να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των χώρων πρασίνου	☐

Ερώτηση 4: Είστε διατεθειμένοι να συμβάλετε στη διαχείριση (συντήρηση/βελτίωση/δημιουργία) των χώρων πρασίνου;

Όχι

Ναι ...αν ναι, με ποιόν τρόπο;

μέσω συμμετοχής στα κοινά/πολιτική

με ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πολιτών

με δραστηριοποίηση σε σχετικές οργανώσεις

με προσφορά χρημάτων

με προσφορά εργασίας

άλλο....

...παρακαλώ προσδιορίστε

Ερώτηση 5: Τι ποσό χρημάτων είστε διατεθειμένοι να προσφέρετε μηνιαίως ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση/μείωση των υαρχόντων χώρων αστικού πρασίνου; Παρακαλώ σημειώστε (✓) ένα μόνο κουτάκι.

- καθόλου
- έως 2 €
- από 3 έως 5 €
- από 5 έως 10 €
- από 10 έως 20 €
- από 20 έως 50 €
- περισσότερο από 50 €

Ερώτηση 6: Τι ποσό χρημάτων είστε διατεθειμένοι να προσφέρετε μηνιαίως για τη βελτίωση των υαρχόντων ή τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου; Παρακαλώ σημειώστε (✓) ένα μόνο κουτάκι.

- καθόλου
- έως 2 €
- από 3 έως 5 €
- από 5 έως 10 €
- από 10 έως 20 €
- από 20 έως 50 €
- περισσότερο από 50 €

Ερώτηση 7: Τι μέρος του χρόνου σας είστε διατεθειμένοι να αφιερώσετε μηνιαίως για τη συντήρηση ή τη βελτίωση των χώρων πρασίνου; Παρακαλώ σημειώστε (✓) ένα μόνο κουτάκι σε κάθε στήλη.

Συντήρηση	Βελτίωση
καθόλου ☐	καθόλου ☐
λιγότερο από μια ώρα ☐	λιγότερο από μια ώρα ☐
από 1 έως 2 ώρες ☐	από 1 έως 2 ώρες ☐
από 2 έως 4 ώρες ☐	από 2 έως 4 ώρες ☐
από 4 έως 8 ώρες ☐	από 4 έως 8 ώρες ☐
από 8 έως 12 ώρες ☐	από 8 έως 12 ώρες ☐
από 12 έως 16 ώρες ☐	από 12 έως 16 ώρες ☐
από 16 έως 20 ώρες ☐	από 16 έως 20 ώρες ☐
από 20 ώρες και πάνω ☐	από 20 ώρες και πάνω ☐

ΠΡΟΦΙΛ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

Ηλικία: _____

Φύλλο:

άρρεν

θήλυ

Εκπαίδευση:

δημοτικό

γυμνάσιο

λύκειο

ανώτερη εκπαίδευση (π.χ. ΙΕΚ)

ανώτατη εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ)

μεταπτυχιακές σπουδές

Επάγγελμα

Παρακαλώ σημειώστε (✓) σε κάθε μια από τις δύο στήλες.

δημόσιος τομέας

υπάλληλος

ιδιωτικός τομέας

επαγγελματίας

άνεργος

επιχειρηματίας

Δείκτες ευημερίας

E1. Σε κλίμακα από 0 ως 10, παρακαλώ απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις. Παρακαλώ δώστε μηδέν (0) σε απόλυτα αρνητική απάντηση και δέκα (10) σε απόλυτα θετική.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Πόσο ευχαριστημένοι είστε με την ζωή την πόλη σας;

Θα μετακομίζαμε σε άλλη πόλη αν ευνοούσαν οι συνθήκες;

E2. Το μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα στην Ελλάδα το 2004 ήταν περίπου 1.600 €. Παρακαλώ προσδιορίστε το επίπεδο του δικού σας μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματός σημειώνοντας (✓) το αντίστοιχο κουτάκι.

λιγότερο από 500 €

από 500 έως 1.000 €

από 1.000 έως 1.500 €

από 1.500 έως 2.000 €

από 2.000 έως 2.500 €

από 2.500 έως 3.000 €

από 3.000 έως 3.500 €

από 3.500 έως 4.000 €

από 4.000 € και πάνω

Αριθμός ομάδας: _____ **Αριθμός ερωτηματολογίου:** _____ **Ημερομηνία:** _____

